

DE MARKT VAN HET CONSUMENTENKREDIET IN BELGIË

Pieter Christiaens

Masterproef ingediend
tot het behalen van de graad van
Master in de handelswetenschappen.

Academiejaar 2007 – 2008

Promotor : Philippe Van Hellemont

CAMPUS VLEKHO - Departement Handelswetenschappen van de
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst

INLEIDING	13
1 HET CONSUMENTENKREDIET IN BELGIË.....	15
1.1 DE SOCIAAL- ECONOMISCHE ROL VAN HET CONSUMENTENKREDIET.....	17
1.2 DE ROL VOOR DE KREDIETNEMER	17
1.3 HET TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET VAN 12 JUNI 1991 OP HET CONSUMENTENKREDIET	18
1.3.1 <i>De consument</i>	19
1.3.2 <i>De kredietgever en de kredietbemiddelaar</i>	19
1.3.3 <i>De kredietovereenkomst</i>	21
1.4 DE EXPANSIE VAN HET ELEKTRONISCH KREDIET	26
1.4.1 <i>Klassieke kredietverstrekking (relatie professionele kredietverlener– particulier)</i>	26
1.4.2 <i>Peer-to-peer kredieten</i>	33
2 DE CENTRALE VOOR KREDIETEN AAN PARTICULIEREN	37
2.1 HISTORISCH OVERZICHT	37
2.1.1 <i>Het K.B. van 15 april 1985</i>	37
2.1.2 <i>De wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet</i>	38
2.1.3 <i>De wet op het hypothecair krediet</i>	38
2.1.4 <i>De wet op de Collectieve schuldenregeling</i>	38
2.2 DE HERVORMING NAAR EEN POSITIEVE CENTRALE	39
2.3 HET BELANG VAN DE CENTRALE BIJ DE TOEKENNING VAN KREDIETEN AAN PARTICULIEREN	39
2.3.1 <i>Het belang van de risicocentrale bij de kredietaanvraag</i>	40
2.3.2 <i>De centrale als instrument voor risicobeheer</i>	42
2.4 DE WERKING VAN DE CENTRALE VOOR KREDIETEN AAN PARTICULIEREN	44
2.4.1 <i>De geregistreeerde gegevens</i>	44
2.4.2 <i>De verstrekte inlichtingen</i>	44
2.5 DE BESCHERMING VAN DE PRIVACY VAN DE KREDIETNEMER	46
3 DE PROBLEMATIEK VAN OVERMATIGE SCHULDENLAST.....	49
3.1 WAT VERSTAAT MEN ONDER ‘OVERMATIGE SCHULDENLAST’?	49
3.2 VERSCHILLENDE VISIES	50
3.3 SCHULDGRAAD VAN DE BELGISCHE GEZINNEN VERGELEKEN MET DE ANDERE EUROPESE LIDSTATEN	51
3.4 HOE MEET MEN OVERMATIGE SCHULDENLAST?.....	53
3.5 DE KREDIETOPENING ALS GROTE BOOSDOENER?	57
3.5.1 <i>Standpunten UPC- BVK</i>	57
3.5.2 <i>Repliek Grepa</i>	63
3.5.3 <i>Platform dag zonder krediet</i>	64
3.6 WETGEVENDE MAATREGELEN TER BESTRIJDING VAN DE OVERMATIGE SCHULDENLAST IN BELGIË	66
3.6.1 <i>Wet op het consumentenkrediet</i>	66
3.6.2 <i>De wet op de collectieve schuldenregeling</i>	67
4 DE EUROPESE RICHTLIJN CONSUMENTENKREDIET.....	69
4.1 DE HUIDIGE RICHTLIJN (CCD/87/102/EC)	69
4.2 DE NIEUWE RICHTLIJN	70
4.2.1 <i>Doelstelling</i>	70
4.2.2 <i>Problemen</i>	70

4.2.3	<i>Commentaren</i>	72
4.2.4	<i>Standpunten</i>	77
5	DE PRINCIPES VAN VERANTWOORDE KREDIETVERSTREKKING	81
5.1	HET VERSTREKKEN VAN PRECONTRACTUELE INFORMATIE EN INFORMATIE BETREFFENDE DE KREDIETOVEREENKOMST	82
5.1.1	<i>Het algemeen regelgevend kader</i>	82
5.1.2	<i>Specifiek: JKP</i>	85
5.2	BEOORDELING VAN HET RISICO	86
5.2.1	<i>Falingspercentages</i>	86
5.2.2	<i>De centrale voor kredieten aan particulieren</i>	87
5.2.3	<i>Impact van Bazel II</i>	89
5.3	DE BESTRIJDING VAN OVERMATIGE SCHULDENLAST	91
5.4	GROEIMOGLIJKHEDEN IN DE MARKT VAN HET CONSUMENTENKREDIET	92
5.5	ALGEMENE CONCLUSIE	95

Woord vooraf

Via dit voorwoord wens ik de mensen te bedanken voor hun medewerking bij het schrijven van mijn thesis.

Vooreerst wil ik Philippe Van Hellemont bedanken omdat hij als promotor van deze masterproef fungeert en voor het nalezen van dit werk en zijn deskundige commentaren.

In het bijzonder, wens ik ook Frans Meel, adviseur bij de Beroepsvereniging Van het Krediet, te bedanken voor de vele nuttige informatie, studies, en uitleg.

Daarnaast wens ik ook de personen te bedanken die voor mij tijd hebben vrijgemaakt voor het afnemen van mijn interviews. Frederic Reynaert, medewerker van de CD&V senaatsfractie (commissie financiën en economische aangelegenheden) en federaal volksvertegenwoordiger Willem-Frederik Schiltz (Open VLD).

Lijst van tabellen, grafieken en figuren

1. Tabellen

Tabel I: Tweede aanpassing van de maximale JKP van de kredietopening in voege op 01.12.2007 (KB van 19 oktober 2006).....	25
Tabel II: Bepaling van de na te leven wetgeving bij het elektronisch krediet	27
Tabel III: Bepaling van de na te leven wetgeving bij het elektronisch krediet	35
Tabel IV: Individuele raadplegingen door de kredietgevers	43
Tabel V: Gegroepeerde raadplegingen door de kredietgevers	43
Tabel VI: Aantal personen en contracten geregistreerd bij de CKP	53
Tabel VII: Achterstallige personen en contracten	54
Tabel VIII: Samenvattende tabel.....	54
Tabel IX: Achterstallige contracten uitgesplitst naar kredietvorm	55
Tabel X: Procentuele verandering achterstallige contracten per kredietvorm voor de periode 2003-2006.....	55
Tabel XI: Achterstallige contracten	56
Tabel XII: Oorzaken van overmatige schuldenlast	60
Tabel XIII: Indeling van de gezinnen volgens schulden (andere dan krediet).....	61
Tabel XIV: OCMW-CAW enquête (Tom Dehaene)	62
Tabel XV: Aantal kredietopeningen per onderzocht dossier	63
Tabel XVI: Correlatie tussen wanbetalingspercentages en socio- economische variabelen....	64

2. Figuren

Figuur A: Zoekresultaten Google.....	28
Figuur B: Website Quick- Krediet BVBA	29
Figuur C: Website Quick- Krediet BVBA	31
Figuur D: Website boober.nl.....	33
Figuur E: Schema van de kredietcyclus	40

3. Grafieken

Grafiek 1: Belgische markt van het krediet aan particulieren in bedrag op 30.06.2006 (in miljarden euro)	15
Grafiek 2: Consumentenkrediet omloop (NIS)	16
Grafiek 3: Raadplegingen door kredietgevers	42
Grafiek 4: Uitstaand aandeel consumentenkrediet in percent van het BBP	51
Grafiek 5: Internationale vergelijking consumentenkrediet per hoofd, 2005 (duizend euro) ..	52
Grafiek 6: Hypothecaire woningkredieten uitgedrukt in percent van het BBP	52
Grafiek 7: Aantal wanbetalingen uitgesplitst naar kredietvorm	56
Grafiek 8: Aandeel van de kredietopeningen in het consumentenkrediet	58
Grafiek 9: Productie kredietopeningen	59
Grafiek 10: Consumentenkrediet in een percentage van de consumptie en het BBP	71
Grafiek 11: Kapitaalbeslag per benaderingswijze en type portefeuille	90
Grafiek 12: Groei consumentenkrediet	92

Lijst van afkortingen

BVK- UPC	Beroepsvereniging van het krediet
BVB	Belgische Vereniging van Banken
CBFA	De Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen
CBPL	Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer
CdH	Centre démocratique Humaniste
CD&V	Christen Democratisch & Vlaams
CCD	Consumer credit directive
CKO	Centrale voor kredieten aan ondernemingen
CKP	Centrale voor kredieten aan particulieren
ECRC	European Coalition for Responsible Credit
ECRI	European Credit Research Institut
EG	Europese Gemeenschap
IEV	l'Institut Emile Vandervelde
Grepa	Groupe de reflexion et d'échange des praticiens de l'aide juridique
JKP	Jaarlijks kostenpercentage
MR	Mouvement Réformateur
NBB	Nationale Bank van België
OCMW- CAW	Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn- Centra algemeen welzijnswerk
OECD	Organisation for economic co- operation and development
Open VLD	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
PS	Parti Socialiste
SECCI	Standard European Consumer Credit Information form
Sp.a	Sociaal progressief alternatief
WCK	Wet op het Consumentenkrediet 'Wet Claes'
WHPC	Wet op de handelspraktijken en bescherming van de consument

Inleiding

Het consumentenkrediet in België is de laatste jaren sterk geëvolueerd. Naast een stijging in omvang, zien we ook nieuwe kredietvormen (kredietkaarten, kredietlijnen...) verschijnen. Ook de niet-bancaire kredietverstrekkers die al dan niet opereren via het internet zien hun marktaandeel groeien.

Hoofdstuk 1 bevat enkele belangrijke aspecten van de basiswetgeving inzake het consumentenkrediet, de wet van 12 juni 1991. Deze wet werd recent aangepast door de wet van 24 maart 2003, die tot doel heeft de consument te beschermen, door middel van de bevordering van een transparante markt en het voorkomen van overmatige schuldenlast bij particulieren. Verder zal er in dit eerste hoofdstuk aandacht geschonken worden aan een relatief nieuwe vorm van krediet, het elektronisch krediet.

Hoofdstuk 2 bespreekt de Centrale voor Kredieten aan Particulieren. Deze gegevensbank is een onontbeerlijk instrument voor de kredietverstrekker ter bepaling van de solvabiliteit van de kredietnemer en het bijhorende kredietrisico.

Het overmatige gebruik van kredieten kan leiden tot een situatie van overmatige schuldenlast. De problematiek van overmatige schuldenlast is het afgelopen jaar uitvoerig aan bod gekomen in de actualiteit¹. Hoofdstuk 3 tracht om de belangrijkste inzichten van deze problematiek te bundelen. Hier worden de voornaamste standpunten naar voren geschoven van enerzijds de kredietsector en anderzijds de organisaties die de belangen van de consumenten verdedigen. Deze problematiek is vaak complex en de oorzaken mogen niet enkel gezocht worden bij het krediet.

Op Europees vlak heeft de Europese richtlijn inzake het consumentenkrediet reeds een lange lijdensweg achter de rug. Deze richtlijn tracht een maximale harmonisatie in te voeren voor de Europese kredietmarkt. In dit hoofdstuk worden de problemen behandeld die de oorzaak zijn van het falen van een echte interne Europese markt.

¹ Van Baeveghem, P., D. De Clerck (2008) in: Volt 20.45 uur, 7 mei, Brussel, VRT, Tv-programma

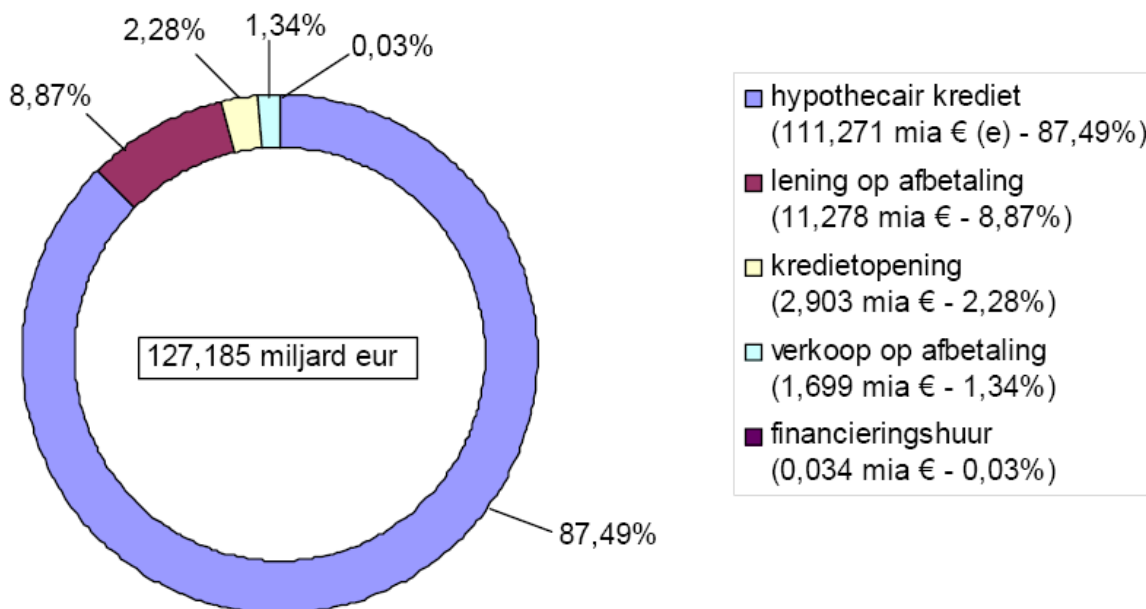
Er wordt vaak gesproken over het aspect verantwoorde kredietverstrekking of ‘responsible lending’. Toch bestaat er geen exacte definitie van dit begrip. Het kan wel nuttig om zijn om enkele principes naar voren te schuiven die overeenstemmen met een verantwoorde kredietverstrekking. Met behulp van een interview tracht ik bij de Vlaamse meederheidspartijen (CD&V en Open VLD) te peilen naar hun visie op overmatige schuldenlast, responsible lending etc. Verder wordt er gepeild naar de eventuele wetgevende initiatieven die de respectievelijk partijen denken te nemen de komende legislatuur op vlak van het consumentenkrediet.

1 Het consumentenkrediet in België

Wanneer men spreekt over kredietverlening aan particulieren onderscheiden we 2 types van kredieten: het hypothecair krediet en het consumentenkrediet.

De totale markt voor het krediet aan particulieren bedroeg half juni 2006 ongeveer 127 miljard euro aan uitstaand kredietbedrag. Het hypothecair krediet vertegenwoordigt hiervan ongeveer 111 miljard euro, hetzij 87% van de markt van het krediet aan particulieren.

Grafiek 1: Belgische markt van het krediet aan particulieren in bedrag op 30.06.2006 (in miljarden euro)

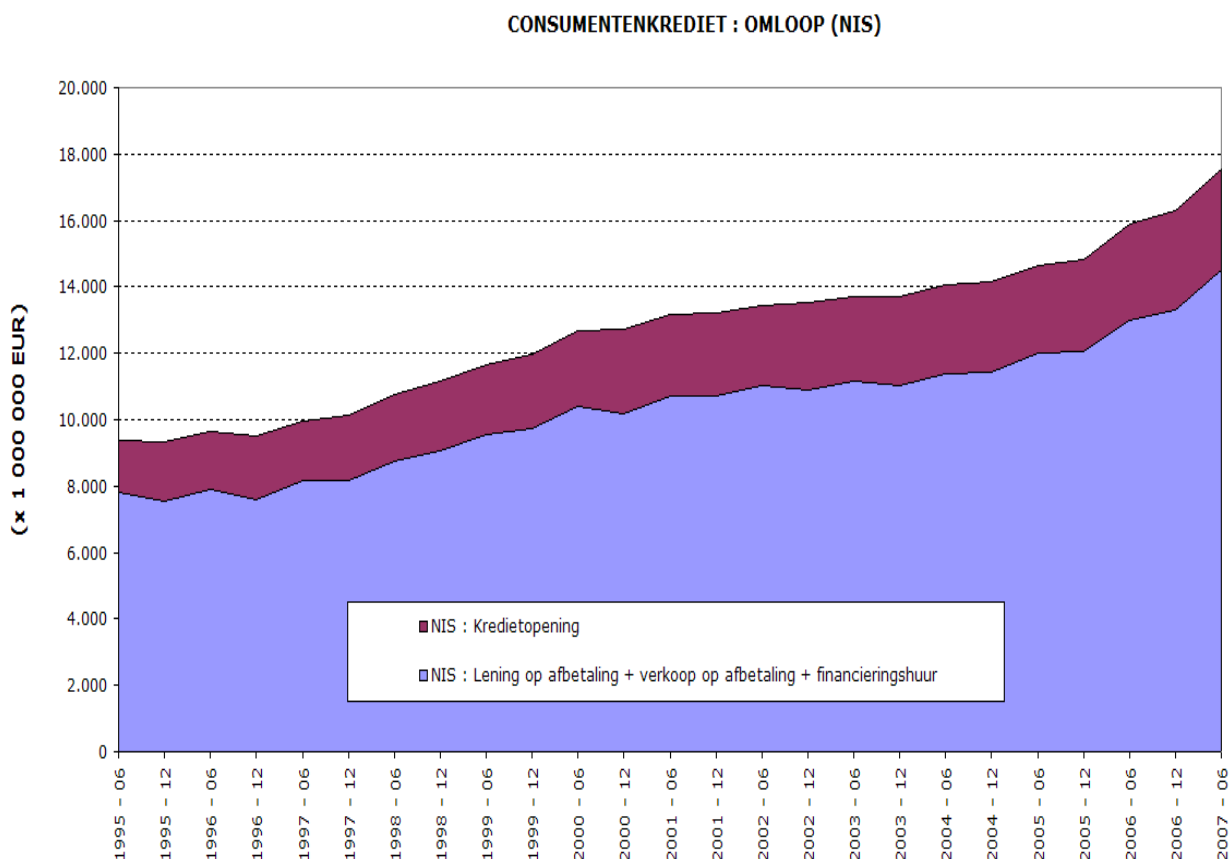

Bron: BVK- UPC (2007b), *An inconvenient truth, De Belg verdient krediet*, Brussel, Febelfin, Persconferentie, p. 3.

De totale markt voor het consumentenkrediet bedroeg op 30.06.2007 ongeveer 17,53 miljard euro.

Onderstaande grafiek geeft een uitsplitsing weer van het type van consumentenkrediet: de kredietopening en de verrichtingen op afbetaling.

Grafiek 2: Consumentenkrediet omloop

Bron: BVK (2007), *Beroepsvereniging van het krediet, Statistieken*, <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Het aandeel in waarde van de kredietopening in het consumentenkrediet blijft eerder constant. Desalniettemin zijn het aantal contracten van de kredietopening in de totale 'portefeuille' aanzienlijk toegenomen (infra).

1.1 De sociaal- economische rol van het consumentenkrediet

Vanuit macro-economisch standpunt vormt het consumentenkrediet vandaag een ontegensprekelijk belangrijk instrument ter **stimulering van de vraag** in de verschillende economische sectoren. Denken we maar aan de automobieliindustrie, de bouwsector, de meubelindustrie, de elektronica –en informaticasector etc. Bijgevolg vervult het krediet een maatschappelijke rol omdat ze de werkgelegenheid stimuleert in deze sectoren en zorgt voor een economische expansie.

Anderzijds kan het consumentenkrediet ook de oorzaak zijn van de problematiek van overmatige schuldenlast en dit kan leiden tot sociale uitsluiting. (BVB 1994: 3).

1.2 De rol voor de kredietnemer

Het krediet vormt voor de consument een werkmiddel doordat het de kredietnemer in staat stelt zijn budget soepel te beheren of een aankoop en de betaling ervan van elkaar los te koppelen. De consument mag een krediet nooit beschouwen als een bron van bijkomende inkomsten.

De consument kan een krediet opnemen voor zeer uiteenlopende doeleinden:

- de verwezenlijking van een bepaald project;
Bijvoorbeeld de aankoop of aanschaf van een goed of dienst.
- de verbetering van de leefomgeving;
Meestal wordt hier gedacht aan onroerende investeringen ter verbetering van het wooncomfort.
- bepaalde gebeurtenissen;
- de opbouw van een reserve aan beschikbaar geld.

Personen waarvan het inkomen erg schommelt, bijvoorbeeld omdat ze seizoensgebonden activiteiten uitvoeren. Deze reserve heeft dan tot doel op het vlak van het gezinsbudget een goed evenwicht te bewaren tussen inkomsten en uitgaven. (BVK 2007a)

1.3 Het toepassingsgebied van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet²

In België wordt het consumentenkrediet geregeld door ‘**de wet van 12 juni 1991**’ die als doel heeft de consument te beschermen door:

1. het waarborgen van markttransparantie;
2. het voorkomen van overmatige schuldenlast bij de particulieren.

Het privaatrechterlijk luik van deze wet is opgebouwd uit twee delen. Enerzijds betreft het de artikels die van toepassing zijn op alle kredietovereenkomsten en anderzijds enkele bijzondere bepalingen die alleen van toepassing zijn op de **specifieke kredietvormen**.

De wet op het consumentenkrediet (WCK) is van **dwingend recht**. De WCK bepaalt immers dat “elk met de bepalingen van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten strijdig beding nietig is voor zover het ertoe strekt de rechten van de consument in te perken of zijn verplichtingen te verzwaren.” (art 1, 1° WCK). Elke overtreding van deze bepaling kan leiden tot relatieve nietigheid. Deze nietigheid moet voor de rechter aangevraagd worden door de beschermde partij.

De WCK bevat eveneens bepalingen die de ‘economische orde van de maatschappij aanbelangen’. Bijvoorbeeld bevat de WCK bepalingen die maatregelen inhouden om het fenomeen van schuldenoverlast in te dijken. Zo behoren de verplichte registratie van wanbetalingen en de raadplegingsplicht van de kredietcentrale tot deze categorie van bepalingen die een algemeen maatschappelijk en sociaal karakter hebben. Deze bepalingen in de wet zijn van dus **openbare orde**. Het niet-naleven van deze bepalingen wordt gesanctioneerd met absolute nietigheid en met specifieke burgerrechterlijke strafrechterlijke sancties die voorzien zijn in de wet. (Lettany 1993: 40-42).

Onder het toepassingsgebied van de WCK vallen alle kredietovereenkomsten die gesloten worden tussen een kredietverlener (eventueel via een kredietbemiddelaar) en de consument. (Steennot 2007: 325-326).

² Gewijzigd door de wet van 24 maart 2003. Deze nieuwe wet is gedeeltelijk in voege getreden op 1 januari 2003 en 1 januari 2004. (economie.fgov.be).

1.3.1 De consument

De WCK definieert de consument als “elke natuurlijke persoon die ten aanzien van de onder deze wet vallende verrichtingen handelt met een oogmerk dat geacht kan worden **vreemd te zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteiten.**” (art 1, 1° WCK).

Het begrip ‘consument’ moet rekening houden met het bestemmingscriterium. Dit is gelijklopend met de wet op de handelspraktijken³. Concreet moet men zich dus afvragen wat de **bestemming** is van het goed of de dienst waarvoor men een krediet heeft afgesloten. Het is dus de bestemming die de hoedanigheid van de kredietnemer bepaalt. (Steennot 2007: 326).

Indien een natuurlijke persoon een krediet zou afsluiten zowel voor private doeleinden als voor professionele doeleinden dan spreekt men van een **gemengd** krediet. Men zal dan moeten nagaan in welke mate het professioneel gebruik ondergeschikt is aan het private gebruik. In de praktijk zal men in deze gevallen moeten onderzoeken of de WCK al dan niet van toepassing is op het krediet. Een duidelijk voorbeeld in dit geval is de aankoop op krediet van een personenwagen door een zelfstandige bakker die deze wagen zowel voor beroepsmatige doeleinden als voor private doeleinden gebruikt. (Balate, Dejemeppe & de Patoul 1995: 34).

Steennot benadrukt dat betreffende deze problematiek de bewijslast bij de consument ligt. Het is dus de consument die het bewijs moet leveren dat het door hem aangegaan krediet niet afgesloten wordt in het kader van zijn beroepsactiviteit. (2007: 327).

1.3.2 De kredietgever en de kredietbemiddelaar

De WCK definieert de **kredietgever** als “elke natuurlijke persoon, elke rechtspersoon of elke groep van dergelijke personen, die een krediet toestaat binnen het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten .” (art 1, 2° WCK).

³De wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument vormt in feite de basis van het recht inzake de onrechtmatige mededinging. Het hoofddoel van deze wet kan omschreven worden als het verzekeren van eerlijkheid van de handelstransacties in het belang van de concurrenten en de consumenten.

Dit wetsartikel maakt duidelijk dat de kredietverlening dient te gebeuren in het kader van een **handels- of beroepsactiviteit**. Dit impliceert dat de kredietverstrekker zijn activiteit moet uitoefenen met een zekere **regelmaat**. (Balate, Dejemeppe & de Patoul 1995: 43). De occasionele kredietverstrekking door bijvoorbeeld een familielid, valt dus niet onder het toepassingsgebied van de wet.

Ook de **kredietbemiddelaar** speelt een belangrijke rol in het kredietverleningsproces. Onder kredietbemiddelaar verstaat men “elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die bijdraagt tot het sluiten of tot het uitvoeren van een kredietovereenkomst binnen het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten. De WCK definieert de kredietbemiddelaar als een “**persoon die een verkoop op afbetaling of een financieringshuur aanbiedt** of toestaat wanneer deze overeenkomst of de schuldvordering uit de kredietovereenkomst het voorwerp uitmaakt van een onmiddellijke overdracht of indeplaatsstelling ten gunste van een erkende kredietgever aangewezen in de overeenkomst.” (art 1, 3° WCK).

De WCK stelt dus dat de kredietbemiddelaar moet handelen in het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten. Dit veronderstelt dat de activiteit van de kredietbemiddelaar in de eerste plaats moet gaan om een **niet- occasionele** tussenkomst.

De kredietbemiddelaar moet verder ook een rechtstreekse band hebben met zowel de kredietovereenkomst als met de consument. De kredietbemiddelaar dient ook de materiële totstandkoming van de kredietovereenkomst te bewerkstelligen. Het woord ‘bemiddelaar’ duidt op een **actieve tussenkomst** bij de totstandkoming van de kredietovereenkomst.

Art. 62 van de WCK onderscheidt hoofdzakelijk twee soorten kredietbemiddelaars:

- kredietagent,
- kredietmakelaar.

De kredietagent sluit kredietovereenkomsten af in naam en voor rekening van de kredietgever. Bovendien dient hij te werken voor de kredietgever op basis van een exclusiviteitscontract.

De kredietmakelaar bemiddelt voor één of meerdere kredietgevers in het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten. (Blommaert 2007: 397-402).

1.3.3 De kredietovereenkomst

De kredietovereenkomst wordt in de WCK gedefinieerd als zijnde “elke overeenkomst waarbij een kredietgever een krediet verleent of toezegt aan een consument, in de vorm van uitstel van betaling, van een lening, of van elke andere gelijkaardige betalingsregeling.” (art 1, 4° WCK). Dit is een zeer **ruime** definitie. De bedoeling van de Belgische wetgever bestaat erin om elke vorm van consumentenkrediet te omvatten en niet alleen de door de wet benoemde kredietovereenkomsten. (Lettany 1993: 11-12).

1.3.3.1 De verkoop op afbetaling

De WCK bepaalt de verkoop op afbetaling als “ elke kredietovereenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, welke normaal leidt tot de verkrijging van **lichamelijke roerende goederen of levering van diensten**, verkocht door de kredietgever of de kredietbemiddelaar bedoeld in artikel 1, 3°, tweede lid, en waarvan de prijs betaald wordt in ten minste drie betalingen, door middel van periodieke stortingen waaronder het voorschot niet is begrepen.” (art 1, 9° WCK).

Hieruit volgt dus dat het verwerven van een onroerend goed of een onlichamelijk goed niet als verkoop op afbetaling kan worden beschouwd. Dit wil evenwel niet zeggen dat de WCK op deze kredieten dan niet van toepassing is. Deze kredieten zullen dan enkel onder de algemene regels van de kredietovereenkomst vallen.

De verkoop op afbetaling is de enige kredietovereenkomst waar een **voorschot** van tenminste 15 % van de aankoopprijs bij contante betaling vereist is. (WCK art 45 §1)

Dit wetsartikel bepaalt eveneens dat de wetgever bij koninklijk besluit kan overgaan tot het vastleggen van hogere percentages. Dit kan gezien worden als een instrument voor het conjunctuurbeleid. Het idee bestond erin om een betere bestrijding van de inflatie mogelijk te maken. De doeltreffendheid van deze maatregel wordt evenwel onmiddellijk gerelativeerd door ‘verslag senaatscommissie, 916-1, 139. De impact van een eventueel ingrijpen wordt onbeduidend gemaakt door de vermindering van het aantal verkopen op afbetaling ten nadele van andere kredietovereenkomsten. (Hoekx 2007: 339-348).

Vandaag kunnen we vaststellen dat het belang van de verkoop op afbetaling afneemt en andere kredietvormen zoals de kredietopening aan populariteit winnen. De verkoper zelf verleent in feite geen krediet meer. De aankopen worden meestal onrechtstreeks gefinancierd door leningen op afbetaling.

Grootwarenhuizen en andere ketens bieden vandaag hun eigen leningen op afbetaling en kredietopeningen aan, die zelfs bruikbaar zijn voor de aankoop van alle producten. Dus ook voor producten die zijzelf niet aanbieden.

De automobielsector is vandaag nog de enige sector waar de verkoop op afbetaling nog goed ingeburgerd is. Nochtans zien we dat bij de verkoop van personenwagens ook gebruikt wordt gemaakt van de mogelijkheid tot externe financiering.

Het grote voordeel elke andere kredietvorm is dat daar geen voorschot dient betaald te worden. Het idee achter het voorschot is om de consument te verplichten om zelf een spaarinspanning te doen om zo een impulsieve aankoop te vermijden. Men omzeilt dit voorschot door gewoon voor een andere kredietvorm te opteren.

Bij de wetwijziging van 2003 werden er tal van artikels die betrekking hadden op de verkoop van afbetaling overgeheveld naar de algemene bepalingen die van toepassing zijn op alle kredietovereenkomsten. In feite kan men zich dan ook de vraag stellen naar de zin van de regels die vandaag nog specifiek van toepassing zijn op de verkoop op afbetaling. (Hoekx 2007: 352-354).

1.3.3.2 De financieringshuur

Financieringshuur wordt omschreven als “ elke kredietovereenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij de ene partij zich ertoe verbindt de andere het genot van een lichamenlijk roerend goed te verschaffen tegen een bepaalde prijs, die de laatstgenoemde zich verbindt periodiek te betalen en waarin, eveneens expliciet of stilzwijgend, een **koopaanbod** is vervat. Voor de toepassing van deze wet wordt de verhuurder beschouwd als kredietgever.” (art 1, 10° WCK).

Het verschil tussen de verkoop op afbetaling en de financieringshuur bestaat erin dat bij financieringshuur de eigendomsoverdracht uitgesteld wordt tot het einde van de kredietovereenkomst. Dit gebeurt enkel wanneer de kredietnemer de koopoptie licht. (Steennot 2007: 330-331).

1.3.3.3 De lening op afbetaling

De lening op afbetaling wordt in de WCK als volgt bepaald: “elke kredietovereenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij geld of een ander betaalmiddel ter beschikking wordt gesteld van een consument, die zich ertoe verbindt de lening terug te betalen door periodieke stortingen.” (art 1, 11° WCK).

De lening kan, in tegenstelling tot de verkoop op afbetaling, wel gebruikt worden voor de financiering van onroerende goederen. Men kan zich dan ook de vraag stellen welke wetgeving dan voor het krediet van toepassing is. Art. 3, §1, 6° en 7° sluiten bepaalde kredieten uit van de WCK, namelijk die kredieten waar het KB nr. 225 van 7 januari 1936 tot reglementering van de hypothecaire leningen en de wet van 4 augustus op het hypothecair krediet van toepassing op zijn. Wanneer deze wetgeving dus van toepassing is op het krediet valt het krediet dus niet onder de wet op het consumentenkrediet. Concreet wil dit zeggen dat cumul tussen de wet op het consumentenkrediet en de wet op het hypothecair krediet niet mogelijk is. Hypothecaire leningen die dus **niet** bestemd zijn voor het voor het verwerven of het behoud van onroerende zakelijke rechten vallen **niet** onder de wet op het hypothecair krediet maar kunnen wel onder het toepassingsgebied vallen van de wet op het consumentenkrediet. Een hypothecaire lening op een personenwagen kan dus een lening op afbetaling zijn waarop de WCK van toepassing is. Een lening voor het verwerven van een onroerend goed, bijvoorbeeld een bouwgrond, waarbij er geen hypothecaire waarborg is kan dus ook een lening op afbetaling zijn. De WCK sluit immers geen kredietovereenkomsten uit die bedoeld zijn voor het verwerven van onroerende goederen.

“De lening op afbetaling lijkt minder ten dode opgeschreven dan de verkoop op afbetaling.” (Hoekx 2007: 364). Bijkomende formaliteiten zoals een voorschot zijn beperkter bij de lening op afbetaling. Maar de WCK blijft wel degelijk een aparte regeling voorzien voor de lening op afbetaling. De lening op afbetaling wordt namelijk geregeld door de artikels 55 t.e.m 56 van deze wet. (Hoekx 2007: 364).

1.3.3.4 De kredietopening

De kredietopening wordt als volgt gedefinieerd: “elke kredietovereenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij koopkracht, geld of gelijk welk ander betaalmiddel ter beschikking wordt gesteld van de consument, die ervan gebruik kan maken **door één of meerdere kredietopnemingen** te verrichten onder meer met behulp van een betaal- of legitimatiekaart of op een andere wijze, en die zich ertoe verbindt terug te betalen volgens de overeengekomen voorwaarden.” (art 1, 12° WCK).

De WCK is niet van toepassing op de kredietopeningen die terugbetaalbaar zijn binnen een termijn van ten hoogste drie maanden **én** die betrekking hebben op bedragen lager dan 1250 euro. (art 3, 4° WCK).

De wet van 24 maart 2003 verplicht de kredietgever en de kredietbemiddelaar een kredietovereenkomst voor te stellen dat volledig aangepast is en rekening houdt met het **doel** van het krediet. “[...] Le juge de Paix de Lessines a souligné qu’une ouverture de crédit à durée indéterminée et n’imposant que le remboursement des intérêts n’est pas la formule la mieux adaptée au financement d’une voiture. Quant au Juge de Paix de Courtrai, il a notamment estimé que le prêteur doit refuser d’accorder une ouverture de crédit lorsqu’il sait ou devrait savoir que celle-ci est destinée à rembourser un prêt à tempérament, dont le taux d’intérêt est moins élevé.” (Domont- Naert 2004: 124).

Ook de verplichte vermeldingen in de kredietovereenkomst zijn verschillend voor de kredietopening ten opzichte van de andere kredietovereenkomsten. Naast de vermeldingen die art 14 van de WCK oplegt moet voor de overeenkomst inzake de kredietopening ook de specifieke vermeldingen bevatten die art 58 WCK oplegt.

Bij het ondertekenen van de kredietovereenkomst “[...] moet de consument [b]ij een kredietopening [...] zijn handtekening laten voorafgaan door de geschreven vermelding van het kredietbedrag : « Gelezen en goedgekeurd voor ... euro **op krediet.** ». Bij alle overige kredietovereenkomsten moet de consument zijn handtekening laten voorafgaan door de geschreven vermelding van de terug te betalen som : « Gelezen en goedgekeurd voor ... euro **terug te betalen.** ». In beide gevallen moet de consument er de met de hand geschreven vermelding van de datum en van het precieze adres van de ondertekening van het contract op aanbrengen.” (art 14, WCK).

Het jaarlijks kostenpercentage (JKP) is het gevolg van de doelstelling tot harmonisatie van de berekeningsmethodes van de kost van het consumentenkrediet op Europees vlak. De WCK 1991 definieert het JKP als volgt: “het jaarlijkse kostenpercentage : de **totale kosten** van het krediet dat aan de consument wordt verleend, **uitgedrukt in een percentage op jaarbasis** van het bedrag van het verleende krediet, berekend aan de hand van de elementen die de Koning aanduidt en op de wijze die Hij bepaalt” (art 1, 6° WCK).

Het KB van 4 augustus 1992 betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van het consumentenkrediet⁴ heeft tot doel de berekeningsmethode vast te leggen samen met alle kosten die dienen verrekend te zijn in het JKP.

Het KB bepaalt eveneens de maximale terugbetalingstermijnen voor de verschillende kredietvormen. Daarnaast worden ook de maximale jaarlijkse kostenpercentages vastgelegd voor de verschillende kredietvormen.

Onderstaande tabel geeft het nieuwe rooster weer met het maximale JKP.

Tabel I: Tweede aanpassing van de maximale JKP van de **kredietopening** in voege op 01.12.2007 (KB van 19 oktober 2006)

Kredietbedrag	Met kaart (*)	Zonder kaart (*)
Tot 1 250 euro	19%	15%
Meer dan 1 250 euro tot 5 000 euro	17%	14%
Meer dan 5 000 euro	16%	14%

* Met kaart wordt bedoeld: elk instrument voor de elektronische overmaking van fondsen, waarvan de functies worden uitgevoerd door een kaart bedoeld in artikel 2, 5°, van de wet van 17 juli 2002 betreffende de transacties uitgevoerd met instrumenten voor de elektronische overmaking van geldmiddelen, waarvoor de kosten van de kaart in de totale kosten van het krediet begrepen moeten worden en dus ook in het jaarlijkse kostenpercentage hernomen in de kredietovereenkomst overeenkomstig artikel 2, § 3, 4°, a contrario van het koninklijk besluit van 4 augustus 1992 betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van het consumentenkrediet. M.a.w., het betreft enkel de kredietopeningen waarvoor de kaart werd opgelegd door de kredietgever als kredietopnemingsmiddel, die beantwoordt aan de definitie van kaart zoals bedoeld in de wet van 17 juli 2002 én die een betekenisvolle kost inhoudt te verrekenen in het J.K.P. en te vermelden in de kredietovereenkomst.

Bron: FOD economie (2008), *Wijziging maximale jaarlijkse kostenpercentages*, <http://mineco.fgov.be>, Online.

⁴ gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 29 april 1993, 15 april 1994, 23 september 1994, 22 februari 1995, 21 maart 1996, 17 maart 1997, 22 mei 2000, 13 juli 2001, 26 februari 2002, 24 september 2006 en 19 oktober 2006.

1.4 De expansie van het elektronisch krediet

Het internet vervult een zeer belangrijke rol in de markt van het consumentenkrediet. Sommige kredietinstellingen en-bemiddelaars opereren zelfs uitsluitend via dit kanaal. In vele gevallen kan de consument dan ook onmiddellijk via de website van de kredietverlener overgaan tot een online kredietaanvraag.

Naast de klassieke kredietverstrekking (relatie professionele kredietverstrekker-particulier) heeft zich op het internet een nieuwe vorm van kredietverlening ontwikkeld waarbij particulieren elkaar onderling krediet verstrekken. Dit zijn de zogenaamde peer-to-peer kredieten.

1.4.1 Klassieke kredietverstrekking (relatie professionele kredietverlener-particulier)

Wanneer een kredietnemer vandaag online een consumentenkrediet onderschrijft is de volgende wetgeving van toepassing:

- de wet van 12 juni 1991 betreffende de wet op het consumentenkrediet;
- de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument;
- wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij⁵

Deze Belgische regelgeving is uiteraard enkel van toepassing indien voor een in België gesloten kredietovereenkomst. Het internationale karakter van het internet kan immers ertoe leiden dat men zich de vraag kan welke nationale wetgeving nu van toepassing is bij de totstandkoming van de kredietovereenkomst. Men dient zich dan te wenden tot het internationaal privaatsrecht om te bepalen welke wetgeving van toepassing zal zijn en welke rechtbanken bevoegd zullen zijn bij eventuele geschillen.

⁵ Deze nationale wetgeving zet de Europese richtlijn inzake elektronische handel van 2000 om in Belgisch recht. Deze richtlijn bepaalt dat elke lidstaat zijn wetgeving moet aanpassen indien deze vormvereisten bevat die het langs elektronische weg sluiten van contracten verhinderen. (BVK 2007:11).

Tabel II: Bepaling van de na te leven wetgeving bij het elektronisch krediet

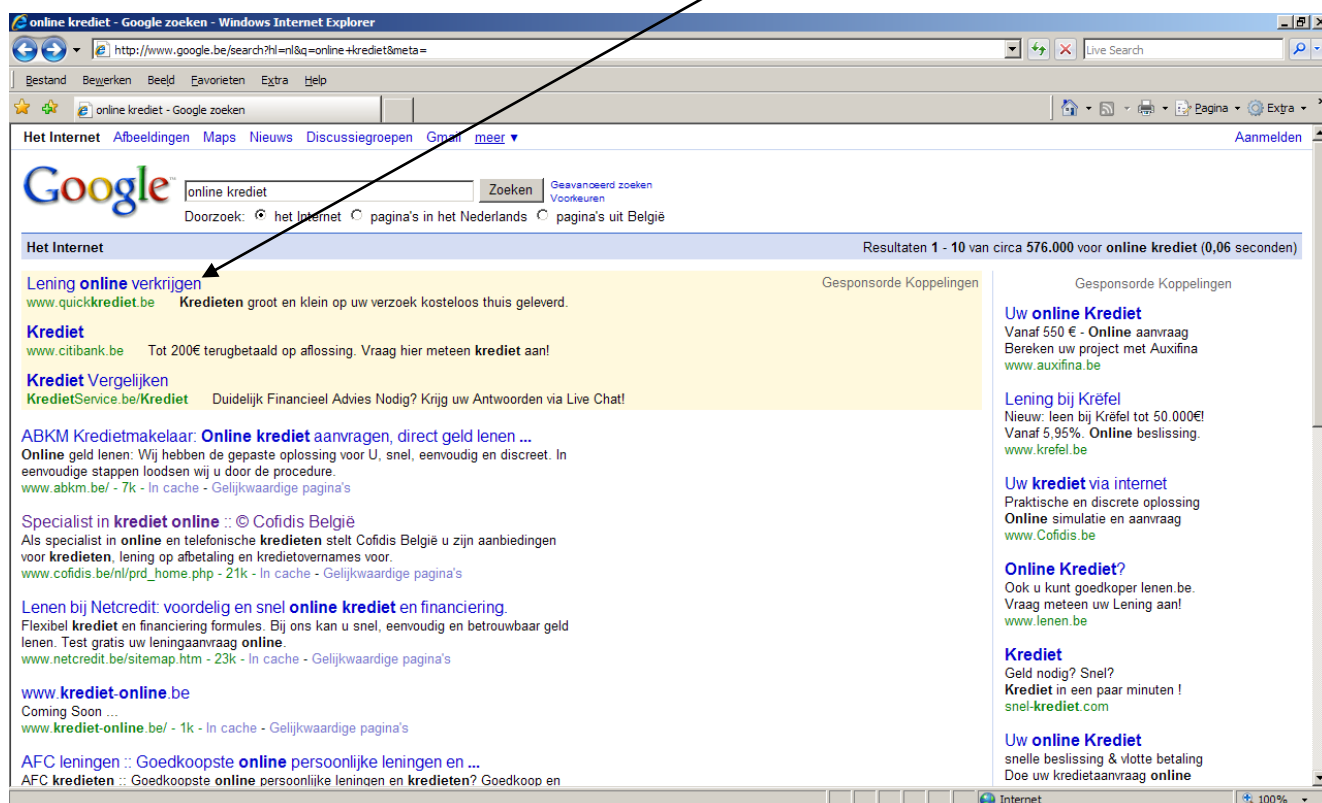
	Wet van 12 juni 1991 betreffende wet op het consumentenkrediet	Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument	Wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij
Ratione materiae	kredietovereenkomst	contract betrekking hebbende op financiële diensten	elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg op afstand en op individueel verzoek van een afnemer van de dienst verricht wordt
Ratione personae	kredietgever en consument	verkoper en consument	dienstverlener en afnemer van de dienst
Wijze van sluiten van de overeenkomst		op afstand	op afstand, elektronisch

Bron: Jacquemin H. (2007), *Le contrat de crédit conclu par voie électronique*, Journée d'étude UPC, p.4.

Bovenstaande tabel geeft de wetgeving weer, die van toepassing is, indien we een kredietovereenkomst via het internet zouden sluiten. Wanneer we verschillende hypothesen vooropstellen, is het mogelijk dat bepaalde aspecten van deze wetgeving niet van toepassing zal zijn bij de kredietverstrekking via het internet. Wanneer de kredietnemer bijvoorbeeld via het internet een kredietaanvraag indient maar het sluiten van de overeenkomst gebeurt per post. De kredietnemer krijgt de overeenkomst toegestuurd en hij dient deze dan ondertekend per post terug te zenden. In dit geval zullen de WCK en de WHPC van toepassing zijn maar zal de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij **niet** van toepassing zijn. (Jacquemin 2007: 1-3).

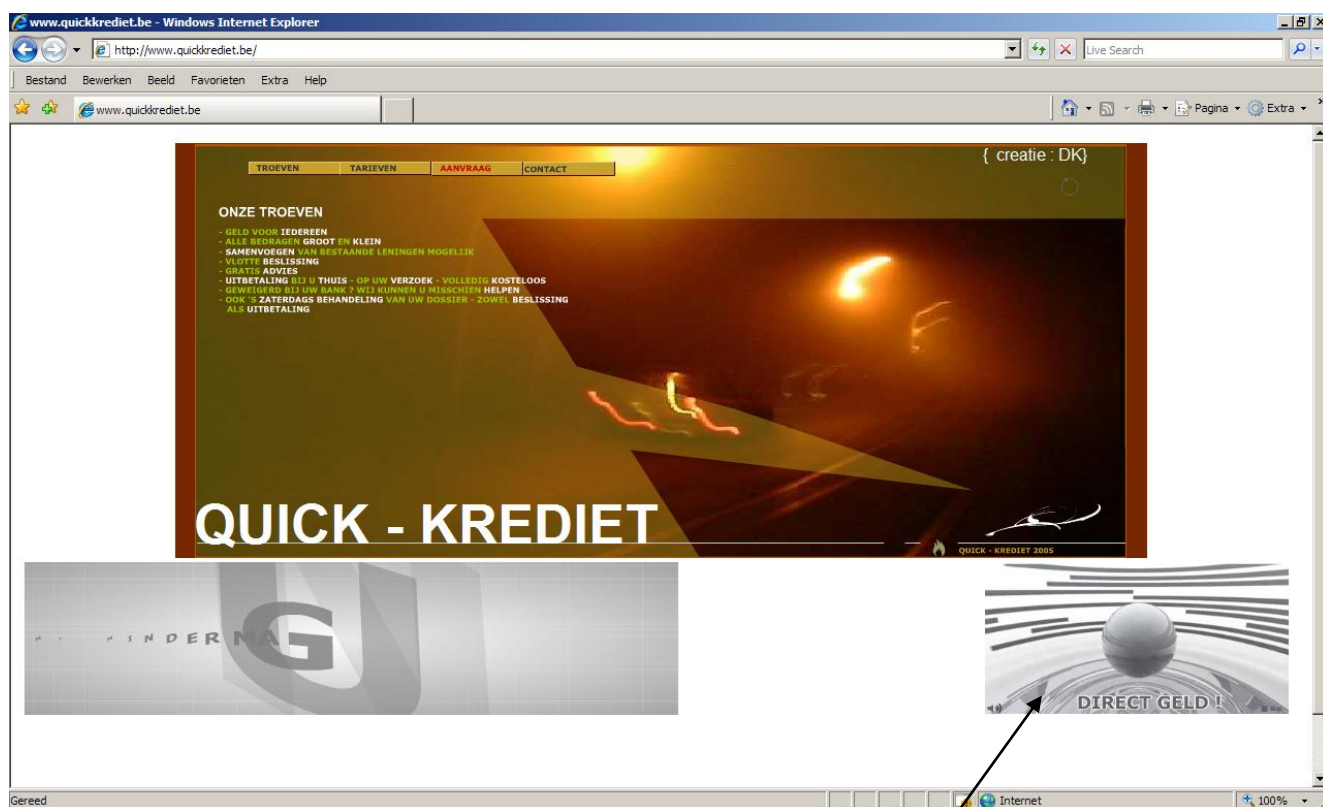
Onderstaande afbeelding geeft duidelijk aan dat er ontzettend veel mogelijkheden zijn om online kredietsimulaties, kredietaanvragen, kredietvergelijkingen etc. uit te voeren. Via de zoekmachine 'Google' heb ik de proef op de som genomen naar aanleiding van een persbericht in de media over een schriftelijke vraag van federaal volksvertegenwoordiger Guido de Padt (open VLD) aan minister van Consumentenzaken Paul Magnette (PS) betreffende het overtreedingen op kredietreclame in 2007. Al snel kwam ik op de site 'www.quickkrediet.be' terecht.

Figuur A: Zoekresultaten Google

Bron: Google (2008), <http://www.google.be>, 28 februari 2008, Online.

Figuur B: Website Quick-Krediet BVBA

Bron: Quick-krediet (2008), <http://www.quickkrediet.be>, 28 februari 2008, Online.

Bij een eerste bezoek op de site van deze kredietmaatschappij valt op dat een belangrijke regel van de WCK inzake **reclame**⁶ niet wordt nageleefd.

Wanneer men in het kader van kredietverlening **reclame** voert dient men verschillende regels in acht te nemen.

i) De kredietgever dient rekening te houden met de verschillende reclameverboden in de WHPC. Art 23 WHPC bevat een overzicht van 14 reclameverboden. Men kan deze verschillende reclameverboden hergroeperen in vijf categorieën:

- misleidende reclame;
- bepaalde vormen van vergelijkende en afbrekende reclame;
- verwarringstichtende reclame;
- publiciteit voor door de wet verboden daden;
- specifieke verboden. (Dirix, Montangie & Vanhees 2005:360).

⁶ Gebaseerd op masterproef K. Lambrechts. In deze masterproef wordt een onderzoek verricht inzake de reclame van verschillende websites van verschillende kredietverstrekkers. Hieruit blijkt dat vele websites niet voldoen aan de vereiste reclamevoorschriften zoals gesteld in de WCK.

ii) Wat betreft de WCK dient men rekening te houden met de soort kredietovereenkomst. Indien het gaat om een benoemde kredietovereenkomst (verkoop op afbetaling, financieringshuur, lening op afbetaling, kredietopening) moet men de regels inzake reclame van de respectievelijke artikels 40, 48, 55 en 57 in acht nemen. Voor de onbenoemde kredietovereenkomsten dient men enkel de artikels 5 en 6 te respecteren. De WCK bepaalt uitdrukkelijk de **verboden vormen** van reclame:

“§ 1. Verboden is elke reclame voor een kredietovereenkomst :

- die de consument, die het hoofd niet kan bieden aan zijn schulden, aanzet tot het opnemen van krediet;
- die op onrechtmatige wijze het gemak of de snelheid benadrukt waarmee het krediet kan worden verkregen;
- die op onrechtmatige wijze aanspoort tot hergroepering of centralisatie van lopende kredieten;
- die verwijst naar een erkenning of een inschrijving in de zin van deze wet;
- die door verwijzing naar het maximale jaarlijkse kostenpercentage of naar de wettelijkheid van de toegepaste kostenpercentages de indruk wekt dat deze de enige zijn die kunnen worden toegepast.

Iedere verwijzing naar het wettelijk toegestane maximale jaarlijkse kostenpercentage en naar de wettelijke toegestane maximale debetrente moet ondubbelzinnig, leesbaar en goed zichtbaar of, in voorkomend geval, hoorbaar worden voorgesteld en moet het juiste bedrag van het wettelijk toegestane maximale jaarlijkse kostenpercentage aanduiden.

§ 2. Verboden is tevens elke reclame die de vermelding " gratis krediet " of een gelijkaardige vermelding, anders dan de verwijzing naar het jaarlijkse kostenpercentage bevat.

§ 3. Verboden is tevens elke reclame die een daad in de hand werkt die beschouwd moet worden als een niet-naleving van of een inbreuk op deze wet of haar besluiten.” (art 6, WCK).

(Steennot 2007: 332-334)

Men kan stellen dat de BVBA ‘Quickkrediet’ op zijn site duidelijk de nadruk legt op de snelheid waarmee krediet bekomen kan worden.

Verder zijn de tarieven en het JKP de enige informatie die beschikbaar zijn via de site. Je hebt hier bijvoorbeeld niet de mogelijkheid om meer informatie te downloaden inzake de kredietvorm, hoe de kredietaanvraag verloopt etc.

Figuur C: Website Quick- Krediet BVBA

The screenshot shows the website of Quick-Krediet BVBA. The main content area features a table titled 'ONZE TARIEVEN' (Our Rates) with columns for 'BEDRAG' (Amount), 'TERMIJN' (Term), 'AFBETALING' (Payment), and 'JKP' (Annual Percentage Rate). Below the table, there is a call to action: 'ANDERE TARIEVEN EN LOOPTIJDEN ZIJN OOK MOGELIJK CONTACTEER ONS !' (Other rates and terms are also possible, contact us!). The website also displays the slogan 'QUICK - KREDIET' and 'ALLE DOELEINDEN - EENVOUDIG' (All goals - simple).

BEDRAG	TERMIJN	x	AFBETALING	JKP
1.251,00	= 24	x	61,13	17%
2.501,00	= 30	x	101,45	17%
3.701,00	= 36	x	129,75	17%
5.001,00	= 36	x	168,92	14%
5.601,00	= 42	x	167,17	14%
7.501,00	= 48	x	201,88	14%
10.001,00	= 60	x	228,44	14%
15.001,00	= 84	x	274,32	14%

Bron: Quick-krediet (2008), <http://www.quickkrediet.be>, 1 maart, Online.

Men kan zich dan ook de vraag stellen wanneer men gebruik maakt van deze kredietmaatschappij om zijn project te financieren of het krediet conform de wet van 24 maart 2003 aangepast is en rekening houdt met het **doel** van het krediet (supra).

Het is zeker niet te bedoeling om hier het online krediet of deze kredietmaatschappij te stigmatiseren. Het elektronisch bankieren in het algemeen en het elektronisch krediet in het bijzonder hebben een zeer belangrijke positie in de markt van het consumentenkrediet. De BVK pleit immers om het elektronisch krediet te stimuleren zonder dat hierbij het aspect 'verantwoorde kredietverlening' uit het oog wordt verloren.

De BVK brengt dan ook een aantal maatregelen in haar politiek memorandum⁷ naar voren ter stimulering van het elektronisch krediet:

- een ruimere toegankelijkheid van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren op vlak van de openingsuren;
- door het optimaal gebruik van de elektronische identiteitskaart, kan men de klanten beter identificeren.
- men moet een oplossing trachten uit te werken om de handgeschreven meldingen op de kredietovereenkomst elektronisch te vervangen. (BVK- UPC 2007b: 11-12).

⁷ Persconferentie (08/05/2007) van de Beroepsvereniging van het Krediet “An inconvenient truth. De belg verdient krediet.”

1.4.2 Peer-to-peer kredieten

Een andere ontwikkeling waarmee we vandaag geconfronteerd worden zijn de **peer-to-peer kredieten**. Dit is een kredietovereenkomst gesloten tussen twee particulieren. Via het internet kunnen leners en ontleners met elkaar in contact komen. Sites zoals Prosper en Zopa⁸ etc. vervullen in feite een bemiddelaarsrol. Dit systeem is hoofdzakelijk ontstaan in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Maar ook in Nederland is dit fenomeen reeds goed ingeburgerd. Boober.nl vormt in Nederland het nieuwste marktfenomeen inzake lenen en sparen.

Figuur D: Website boober.nl

The screenshot shows the Boober.nl website interface in Internet Explorer. The main content area displays a loan request for 'auto Kopen' (Leningaanvraag #771). Key details include a requested amount of €7,000.00, a 23% progress bar, 9 bids, a financed amount of €1,625.00, a 16.00% interest rate, a C rating, a 24-month term, and 5 days 23 hours 9 minutes remaining. A 'geen foto beschikbaar' (no photo available) message is shown in a blue circle. The 'MOTIVATIE' section contains the text 'auto kopen voor mijn vrouw.' and a 'BIED OP DEZE LENING' button. On the left, a 'REALTIME RENTE' table shows interest rates for different credit ratings and loan amounts. On the right, the 'INFO AANVRAGER' section lists the user's nickname (gerard...), credit rating (C), financing type (auto Kopen), and whether they own a house (Nee). Below this is a 'BIEDINGEN' table listing other users and their bid amounts.

Credit Rating	< € 4.000	€ 4.000 - € 8.000	> € 8.000
AAA	8,25%	7,00%	6,50%
AA	12,00%	12,00%	8,50%
A	9,00%	12,00%	11,75%
B	15,50%	15,09%	16,70%
C	17,13%	17,80%	18,75%
D	18,50%	19,00%	18,00%

NICKNAME	BEDRAG
martin72	€ 400,00
scrum1965	€ 400,00
jukommerce	€ 25,00
Mollerthescourg	€ 400,00
Antoniusvanpadu	€ 100,00
bearvim1	€ 5,00
Mazzelaar	€ 50,00
Uitlener777	€ 25,00
sinneblink	€ 250,00

Bron: Boober (2008), <http://www.boober.nl>, 26 februari, Online.

⁸ <http://www.zopa.com>: "Zopa is the world's first social finance company. In 2005 we pioneered a way for people to lend and borrow directly with each other online as part of our continuing mission to give people around the world the power to help themselves financially at the same time that they help others."
<http://www.prosper.com>: "Prosper is an online community for lending and borrowing money. Bidding on borrowers' loans, lenders get great returns by offering great rates."

Volgens Boober wordt het risico op wanbetaling beperkt doordat de kredietwaardigheid van elke lener bepaald wordt door de toekenning van een kredietscore. Deze credit rating wordt enerzijds bepaald door de persoonlijke gegevens verstrekt door de lener en anderzijds door Experian en Intrum Justitia. Voor deze 'credit check' dient de lener een bijdrage te storten van 19,95 euro. Aan de hand van de rating kunnen de kredietgevers dan een keuze maken aan wie zij hun geld uitgeven en dus in welke mate zij een verhoogd risico wensen te nemen. (Boober 2008).

Het CBFA, de Belgische financiële toezichthouder heeft een onderzoek ingesteld naar Boober aangezien deze laatste zijn activiteiten naar ons land wenste uit te breiden. Wanneer men in België beroep doet op het spaarwezen, heeft men een bankvergunning nodig vanaf 50 personen. Indien Boober dus in ons land zijn financiële diensten aanbiedt via het internet, geldt dit voor iedereen en moet Boober dus over een bankvergunning beschikken. Boober kan aan de minister van Financiën vragen dat de wetgeving ter zake wordt aangepast (JL 2007b).

We kunnen ons verder ook afvragen aan welke regels deze peer-to-peer kredieten nu onderworpen zijn indien de activiteiten van Boober ook in België operationeel zouden zijn.

Tabel III: Bepaling van de na te leven wetgeving bij het elektronisch krediet

	De wet van 12 juni 1991 betreffende wet op het consumentenkrediet	Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument	Wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij
Ratione materiae	kredietovereenkomst	contract betrekking hebbende op financiële diensten	elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg op afstand en op individueel verzoek van een afnemer van de dienst verricht wordt
Ratione personae	Kredietgever en consument	Verkoper en consument	Dienstverlener en afnemer van de dienst (???)
Wijze van het sluiten van de overeenkomst		Op afstand	Op afstand, elektronisch

Bron: Jacquemin H. (2007), *Le contrat de crédit conclu par voie électronique*, Journée d'étude UPC, p.4.

Het gaat om een lening tussen twee particulieren. De kredietverstrekker handelt dus niet in het kader van zijn beroepsactiviteiten. Bijgevolg zijn de WCK en de WHPC niet van toepassing want we kunnen niet spreken over een kredietgever in de zin van de WCK en over een verkoper in de zin van de WHPC.

Wat betreft de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij is er geen éénvoudig antwoord. De dienstverlener en de afnemer van de dienst wordt in deze wet als volgt bepaald:

- dienstverlener: “iedere natuurlijke of rechtspersoon die een dienst van de informatiemaatschappij levert.” (art 2, 3°);
- afnemer van de dienst: “iedere natuurlijke of rechtspersoon die, **al dan niet voor beroepsdoeleinden**, gebruikmaakt van een dienst van de informatiemaatschappij, in het bijzonder om informatie te verkrijgen of toegankelijk te maken.” (art 2, 5°).

In de definitie van ‘afnemer van de dienst’ zien we, in tegenstelling tot de definitie van ‘dienstverlener’, dat de wet bepaalt dat men kan handelen ‘al dan niet voor beroepsdoeleinden’. Nu kan men de vraag stellen of men wel degelijk kan beschouwd worden als dienstverlener indien de dienstverlener **niet** voor beroepsdoeleinden handelt. Op de studiedag van het BVK argumenteert Jacquemin het volgende inzake deze problematiek: “Ni les travaux préparatoires de la loi, ni les commentaires doctrinaux ne répondent de manière catégorique à cette question, dans un sens ou dans l’autre, même s’il faut reconnaître que les exemples donnés ne concernent que l’hypothèse d’un prestataire agissant à des fins professionnelles.” (2007: 4).

Als we nu aannemen dat de wet van 11 maart 2003 ‘betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij’ van toepassing zou zijn op de peer-to-peer kredieten via de dienstverlening van Boober dan zullen beide partijen wel beschermd zijn vlak door deze wet⁹ maar niet door de WCK en de WHPC. **Bijgevolg geniet de kredietnemer geen specifieke bescherming die in de WCK vooropgesteld wordt maar ook de specifieke maatregelen ter bestrijding van de overmatige schuldenlast zullen hier niet van toepassing zijn.** (Jacquemin 2007: 4).

De politiek zou zich dan ook de vraag moeten stellen of deze nieuwe vorm van kredietverstrekking een vorm is van verantwoorde kredietverstrekking.

In bijlagen vindt men meer informatie over de visie van de politieke partijen CD&V en Open VLD omtrent het elektronisch krediet. Het elektronisch krediet staat vandaag zeker niet bovenaan de politieke agenda. Volgens mij kunnen we tijdens deze legislatuur dan ook geen concrete wetsvoorstellen hieromtrent te verwachten. Het is wel belangrijk om het politieke debat hieromtrent in stand te houden of op zijn minst aan te wakkeren.

⁹“Het gaat om belangrijke teksten die de fundamentele begrippen van de elektronische handel bepalen, eisen stellen met betrekking tot informatie en doorzichtigheid, in het bijzonder voor de consumenten, de reclame op het net reglementeren, zoals de kwestie van reclame via elektronische post "spamming", de belemmeringen opheffen voor het sluiten van contracten langs elektronische weg en de aansprakelijkheid en verplichtingen bepalen van dienstverleners die als tussenpersoon optreden (host-diensters, leveranciers van toegang ...)”(mineco.fgov.be).

2 De Centrale voor Kredieten aan Particulieren

De kredietcentrale van de nationale bank van België is onderverdeeld in een centrale voor kredieten aan particulieren (CKP) enerzijds en een centrale voor kredieten aan ondernemingen (CKO) anderzijds.

Sinds 1 juni 2003 registreert het bestand van de centrale voor kredieten aan particulieren de informatie betreffende alle consumenten- en hypothecaire kredieten die door natuurlijke personen voor privé- doeleinden werden afgesloten. Eveneens worden de eventuele wanbetalingen met betrekking tot deze kredieten geregistreerd. De fundamentele doelstelling van deze registratie is om de overmatige schuldenlast van particulieren in te dijken. (NBB 2007).

In dit hoofdstuk wordt de klemtoon gelegd op de functie van de kredietcentrale. Voor de interpretatie van de in het bestand opgenomen beschikbare gegevens verwijs in naar de andere hoofdstukken.

2.1 Historisch overzicht

De wet van 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren vormt de negatieve centrale om tot een positieve centrale. Dit was eveneens fundamenteel in het globaal plan in de strijd tegen de overmatige schuldenlast¹⁰. In wat volgt wordt een schets weergegeven van de regels die van toepassing zijn voor de invoering van de Wet op de Positieve Kredietcentrale. (Meulemans, Tollenaere 2001: 138-140).

2.1.1 Het K.B. van 15 april 1985

De verbruikerskredietcentrale trad in 1987 in werking via het K.B. en werd ondergebracht bij de Nationale Bank van België. Deze centrale was een negatieve centrale en de registratie betrof enkel de verkopen op afbetaling, de leningen op afbetaling en de persoonlijke leningen op afbetaling. Dit waren de afbetalingscontracten die onderworpen waren aan de Wet van 9 juli 1957¹¹. (Meulemans, Tollenaere 2001: 139).

¹⁰De Interministeriële Conferentie Sociale Integratie en Sociale Economie is een permanente samenwerkingsstructuur tussen de federale Staat en de Gemeenschappen en Gewesten, die tot doel heeft de coherentie van de maatregelen inzake armoedebestrijding te waarborgen.

¹¹De wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering, Deze wet is opgeheven en vervangen door de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet.

2.1.2 De wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet

De wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet vormde de verbruikerskredietcentrale om tot de CKP. Deze centrale registreert dan ook nog enkel de wanbetalingen en is dus een negatieve centrale. Belangrijk element is dat het toepassingsgebied van deze centrale volledig samenvalt met het toepassingsgebied van de Wet op het consumentenkrediet. (Meulemans, Tollenaere 2001: 139).

2.1.3 De wet op het hypothecair krediet

De wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet stelt dat de wanbetalingen die te maken hebben met het hypothecair krediet eveneens dienen opgenomen te worden in de centrale voor kredieten aan particulieren. De centrale blijft dus ook hier nog een negatieve centrale. (Meulemans, Tollenaere 2001: 139).

2.1.4 De wet op de Collectieve schuldenregeling¹²

De wet op de collectieve schuldenregeling voorziet dat ook de berichten van collectieve schuldenregeling opgenomen worden in het gegevensbestand van de centrale. (Meulemans, Tollenaere 2001:140).

Voor de inwerkingtreding van de wet 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan particulieren had de kredietcentrale in feite twee basiskenmerken:

- De CKP is een negatieve centrale: dit betekent dat de kredietcentrale dus enkel de gegevens van de kredietnemer registreert in geval van wanbetaling m.a.w. wanneer hij de verschuldigde bedragen op grond van de in kredietovereenkomst overeengekomen vervaldagen niet of niet volledig terugbetaalt.
- De CKP is integraal m.a.w. één centrale gegevensbank waarin zowel de wanbetalingen bij het consumentenkrediet als bij het hypothecair krediet worden opgenomen.

¹² De wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen.

Alle betalingsmoeilijkheden die zich voordoen bij kredieten toegestaan aan de consument voor private doeleinden worden op deze manier verzameld. (Meulemans 2001: 140).

2.2 De hervorming naar een positieve centrale.

De negatieve centrale registreert enkel in geval van wanbetaling. Bijgevolg bevat zij geen kredieten met een normaal terugbetalingsverloop doch enkel de personen die reeds in moeilijkheden verkeren.

Het grote nadeel hiervan is dat de kredietverstrekker zich geen correct beeld kan vormen van het aantal kredieten in omloop waarover de kredietnemer reeds beschikt. Personen die aan het plafond van hun terugbetalingscapaciteit zijn gekomen en vandaag nog bijkomend krediet wensen op te nemen kunnen hierdoor problemen ondervinden. Het zijn juist deze personen die men dient te beschermen tegen het zogenaamde “domino-effect”. Indien zij bijkomend krediet wensen aan te gaan, kan dit immers leiden tot zowel terugbetalingsmoeilijkheden voor het nieuwe krediet als voor de reeds lopende kredieten.

Een positieve centrale daarentegen bevat alle door één persoon aangegane kredieten. Deze registratie vindt onmiddellijk plaats bij de toekenning van het krediet.

Volgens Meulemans en Tollenaere “[zijn] [e]r [...] twee belangrijke voordelen verbonden aan een positieve kredietcentrale. Enerzijds is het een nuttig instrument bij de beoordeling van de kredietwaardigheid en anderzijds speelt het een belangrijke rol bij de voorkoming van overmatige schuldenlast.” (2001: 144).

2.3 Het belang van de centrale bij de toekenning van kredieten aan particulieren

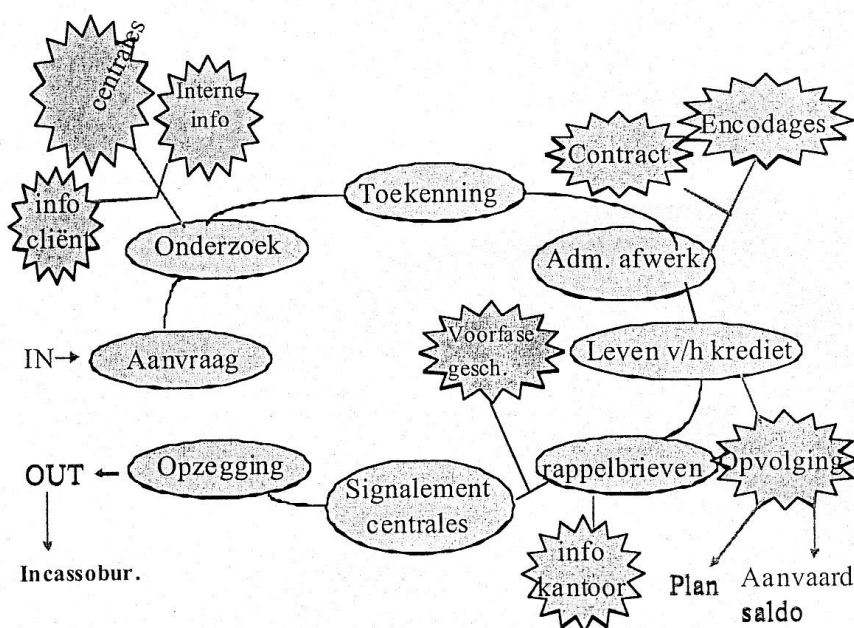
De kredietgever moet bij elke kredietaanvraag het **risico** dat hij neemt op de kredietnemer evalueren. De gegevens waarover de kredietverstrekker beschikt en waarop hij zijn beslissing baseert, dienen daarom kwalitatief en volledig te zijn.

2.3.1 Het belang van de risicocentrale bij de kredietaanvraag

Het onderstaand schema is een gedetailleerde weergave van de kredietcyclus. Na de kredietaanvraag van de toekomstige kredietnemer zijn er 2 belangrijke fasen in het kredietproces namelijk het onderzoek en de toekenning.

Figuur E: Schema van de kredietcyclus

Schema van de kredietcyclus: de complete kredietcyclus kan als volgt worden geschematiseerd:

Bron: Cox, J.C. (2001), Praktische gevolgen voor de kredietgever van de omvorming van de huidige negatieve risicocentrale consumentenkredieten van de NBB tot een positieve centrale, *Tijdschrift financieel recht*, 3, p.177.

Cox is ervan overtuigd dat de huidige positieve kredietcentrale een fundamenteel instrument vormt tijdens het onderzoeksproces van de kredietcyclus.

De eventuele toekenning van een krediet gebeurt hoofdzakelijk op basis van de techniek van credit scoring waarbij de kredietverstrekker zich een zo goed mogelijk beeld tracht te vormen van de solvabiliteit van de kredietnemer. De kredietwaardigheid van de toekomstige kredietnemer zal dus beoordeeld worden door een geautomatiseerd puntensysteem. De volgende elementen vormen een belangrijke factor bij de scoring:

- de terugbetalingscapaciteit;

Debt to income ratio. In de klassieke markt van hypothecaire leningen en consumentenkredieten hanteert men nogal vaak de '1/3-regel'. Concreet betekent dit dat men 1/3 van het gezamenlijk inkomen slechts mag aanwenden voor de aflossingen van kredieten.

- verplichte consultatie van de centrale voor kredieten aan particulieren;

De invoering van de positieve centrale heeft het nadeel van de negatieve centrale weggewerkt: de kredietgever moest bij het onderzoek van de kredietaanvraag overeenkomstig art. 10 van de wet op het consumentenkrediet volledig vertrouwen op de informatie die de kredietnemer hem meedeelt betreffende eventuele kredieten die bij andere kredietinstellingen.

Hierdoor kan de kredietverstrekker zich geen correct beeld vormen van de terugbetalingscapaciteit van de kredietaanvrager wanneer deze laatste niet ter goeder trouw handelt.

Verder argumenteert Cox: “[o]nderzoek van dossiers betreffende een te grote schuldenlast toont immers aan dat er gevallen zijn waarbij een persoon op korte tijd een niet te verwaarlozen aantal kredietcontracten kon afsluiten ondanks zijn geringe terugbetalingscapaciteit. Deze situatie kan zijn oorzaak vinden in de oneerlijkheid van de aanvrager bij de krediettoekenning of in de onachtzaamheid of niet-professionalisme van sommige kredietgevers of kredietbemiddelaars.” (2001: 179).

- de waarborg(en);

Voorbeelden hiervan zijn de persoonlijke borgstelling, loonsoverdracht, inpandgeving van effecten etc.

- de 'standing' van de kredietnemer;

Hier kan de kredietverstrekker zich bijvoorbeeld baseren op eigen databanken en of bestanden om na te gaan in hoeverre de kredietnemer eerdere terugbetalingen al dan niet nagekomen is.

Naast de credit scoring (die hoofdzakelijk berekend wordt op basis van objectieve criteria), houdt de kredietverstrekker bij zijn kredietbeslissing ook rekening met tal van andere factoren. De kredietverstrekker blijft nog altijd meester over deze beslissing.

De kern van het beroep van de bankier is immers vervat in het begrip ‘risico’. De bankier moet een evenwicht trachten te bereiken tussen risico en rendabiliteit. Dit is de fundamentele rol die hij vervult als tussenpersoon.

Daarom zal hij ook criteria in overweging nemen die te maken hebben met de reputatie van en de relatie met de cliënt- kredietnemer evenals zijn commercieel beleid en toekomstperspectieven zoals de specialisatie in bepaalde marktsegmenten.

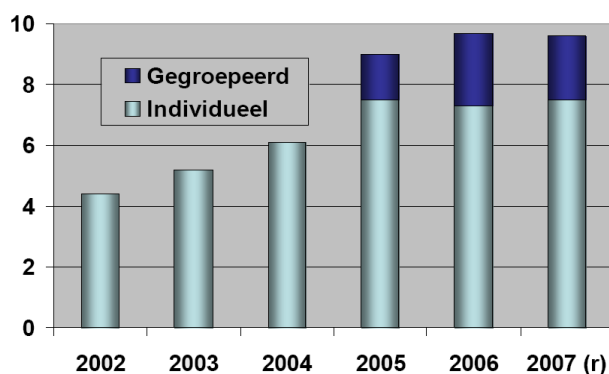
2.3.2 De centrale als instrument voor risicobeheer

De risicocentrale vormt een zeer nuttig instrument op het vlak van periodieke **risicoherziening**¹³. De wet staat immers toe aan de kredietverstrekkers om de gegevens van de kredietcentrale te gebruiken voor de risico-opvolging. Cliënten die bijvoorbeeld moeilijkheden ondervinden bij andere financiële instellingen kunnen via de bestanden opgespoord worden en zo kan men tegelijkertijd de passende maatregelen treffen. (Cox 2001: 180).

Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aantal gegroepede raadplegingen van de kredietcentrale die gebruikt worden voor het beheer van de kredietportefeuille gestegen is met 52% in 2006 ten opzichte van 2005.

Grafiek 3: Raadplegingen door de kredietgevers

(miljoenen)

Bron: Muraille, D. (2007), *La Centrale des Crédits aux Particuliers de la Banque Nationale de Belgique*, Brussel, Slidepresentatie, p.4.

¹³cDe inlichtingen die door de Bank worden medegedeeld mogen enkel gebruikt worden in het raam van het verstrekken van of het beheer van kredieten of betalingsmiddelen, die van aard zijn het privé-vermogen van een natuurlijk persoon te bezwaren en waarvan de uitvoering op het privé- vermogen kan voortgezet worden. Deze inlichtingen mogen niet worden gebruikt voor commerciële prospectiedoeleinden.” (Wet betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren Art 8 §2.)

Tabel IV: Individuele raadplegingen door de kredietgevers

(toestand einde periode - aantal en percentage)					
	2003 ⁽⁴⁾	2004	2005	2006	2007
Aantal raadplegingen	5 221 373	6 134 694	7 504 900	7 300 620	7 737 484
<i>Aard van het antwoord:</i>					
Niet-geregistreerde personen ⁽¹⁾	34,5 %	27,5 %	25,8 %	26,0 %	25,0 %
Personen zonder betalingsachterstand ⁽²⁾ ...	58,6 %	65,2 %	66,9 %	66,1 %	67,0 %
Personen met betalingsachterstand ⁽³⁾	6,9 %	7,3 %	7,3 %	7,9 %	8,0 %

(1) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, niet geregistreerd is in de Centrale.
(2) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, zonder betalingsachterstand geregistreerd is in de Centrale.
(3) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, met minstens één betalingsachterstand geregistreerd is in de Centrale.
(4) Sinds 1 juni 2003 worden ook de personen met kredietovereenkomsten zonder betalingsachterstand geregistreerd, hetgeen de daling verklaart van het percentage raadplegingen dat betrekking heeft op niet-geregistreerde personen.

Bron: Nationale Bank van België (2008), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren- 2007*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 45.

Tabel V: Gegroepeerde raadplegingen door de kredietgevers

(toestand einde periode - aantal en percentage)			
	2005	2006	2007
Aantal raadplegingen	1 547 368	2 350 017	2 427 582
<i>Aard van het antwoord:</i>			
Niet-geregistreerde personen ⁽¹⁾	11,1 %	12,4 %	12,8 %
Personen zonder betalingsachterstand ⁽²⁾	82,5 %	82,4 %	81,8 %
Personen met betalingsachterstand ⁽³⁾	6,4 %	5,2 %	5,4 %

(1) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, niet geregistreerd is in de Centrale.
(2) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, zonder betalingsachterstand geregistreerd is in de Centrale.
(3) Antwoorden waarbij de persoon waarop wordt geraadpleegd, met minstens één betalingsachterstand geregistreerd is in de Centrale.

Bron: Nationale Bank van België (2008), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren- 2007*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 45.

De belangrijkste voordelen van de huidige centrale voor kredieten aan particulieren kunnen we dus als volgt samenvatten:

- het onevenwicht aan informatie tussen de kredietverstrekkers en de kredietnemers vermindert aanzienlijk;
- de centrale geeft de kredietgevers ook de mogelijkheid om hun kredietportefeuille kwalitatief te beheren en te beheren;
- ook het kredietvolume neemt toe omdat ook de toegang tot het krediet vergemakkelijkt wordt;
- tenslotte vormen de gegevens van de centrale een element van de credit scoring. (Murray 2007: 2).

2.4 De werking van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren

2.4.1 De geregistreerde gegevens

“De bank is belast met de registratie, in de Centrale, van:

1°de consumentenkredietovereenkomsten¹⁴;

2°de hypothecaire kredietovereenkomsten¹⁵;

3°de wanbetalingen voortvloeiend uit de consumentenkredietovereenkomsten en de hypothecaire kredietovereenkomsten die beantwoorden aan de door de Koning vastgestelde criteria.” (Art 3, §1). Dit wil dus zeggen dat “[d]e gegevens van de CKP [...] evenwel niet de exhaustieve markt van het particuliere krediet [bestrijken]: kredietopeningen voor een bedrag van minder dan 1250 euro en terugbetaalbaar binnen een termijn van drie maanden vallen immers niet onder de wet op het consumentenkrediet en dienen bijgevolg niet aan de CKP te worden gerapporteerd.” (De Doncker 2006: 41).

2.4.2 De verstrekte inlichtingen

Het KB van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren bepaalt welke informatie gecommuniceerd moet worden aan de kredietcentrale.

¹⁴ Waarop de Wet op het consumentenkrediet van 12 juni 1991 van toepassing is.

¹⁵ Waarop de Wet op de hypothecaire kredieten van 4 augustus 1992 van toepassing is.

Deze masterproef concentreert zich op het consumentenkrediet. Daarom laten we de verstrekte informatie inzake het hypothecair krediet buiten beschouwing.

2.4.2.1 Mededelingen aan het positief luik van de kredietcentrale

- Voor de verkoop op afbetaling, de financieringshuur en de lening op afbetaling:
 - het totaal terug te betalen bedrag
 - het termijnbedrag
 - indien de termijnbedragen gelijk zijn, het bedrag van de eerste
 - indien de termijnbedragen ongelijk zijn, het aantal betalingstermijnen
 - de initiële periodiciteit van de betalingstermijnen
 - de datum van de eerste en van de laatste betalingstermijn; (art 2, §1, 6°)

- Voor de kredietopening:
 - het bedrag van het krediet,
 - de datum van het sluiten van de overeenkomst en, desgevallend,
 - de datum van het einde van de overeenkomst; (art 2, §1, 7°)

2.4.2.2 Mededelingen aan het negatief luik van de kredietcentrale

Het KB van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren bepaalt de voorwaarden waaraan de wanbetalingen moeten voldoen alvorens men overgaat tot registratie.

- in geval van verkoop op afbetaling, financieringshuur en lening op afbetaling :
 - drie termijnbedragen zijn op hun vervaldag niet of onvolledig betaald, of
 - een vervallen termijnbedrag is gedurende drie maanden niet of onvolledig betaald, of
 - de nog te vervallen termijnbedragen zijn onmiddellijk opeisbaar geworden;
(Art 5, §1, 1°)

- in geval van kredietopening :

de kredietnemer die de voorwaarden van de kredietovereenkomst niet eerbiedigt, heeft een debetstand niet volledig aangezuiverd in een periode van drie maanden vanaf de datum waarop hij hiertoe schriftelijk door de kredietgever werd verzocht. (Art 5, §1, 2°).

Art. 6. van het KB van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren bepaalt de mede te delen gegevens ingeval van een wanbetaling.

- het nummer en de taal van de kredietovereenkomst en de identificatiegegevens van de kredietnemer;
- in voorkomend geval, de overdracht van de overeenkomst met de identiteit van de overnemer;
- voor de verkoop op afbetaling, de financieringshuur en de lening op afbetaling, de datum van de wanbetaling en
 - ofwel, het vervallen en niet-betaalde kapitaal vermeerderd met het bedrag van de vervallen en niet-betaalde totale kosten van het krediet;
 - ofwel, in geval van opeisbaarstelling, het bedrag van het verschuldigd blijvend saldo vermeerderd met het bedrag van de vervallen en niet-betaalde totale kosten van het krediet;
- voor de kredietopening
de datum van de wanbetaling en het bedrag van het verschuldigd blijvende saldo vermeerderd met het bedrag van de vervallen en niet-betaalde totale kosten van het krediet

2.5 De bescherming van de privacy van de kredietnemer

De wet van 8 december 1992 voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (de privacywet), heeft tot doel te burger te beschermen bij de verwerking van zijn persoonlijke gegevens. De privacywet bepaalt enerzijds de rechten en plichten van een persoon wiens gegevens verwerkt worden, anderzijds de rechten en plichten van de verwerker.

De bestanden van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren houden gegevens bij over natuurlijke personen die een krediet hebben afgesloten. De privacywet is dus ook van toepassing op de CKP omdat men hier te maken heeft met verwerkingen van persoonsgegevens.

Verder voorziet deze wet ook in een Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, beter gekend als de Privacycommissie. Dit is een onafhankelijk orgaan dat erop toeziet dat de privacy wordt gehandhaafd bij de verwerking van persoonsgegevens. (CBPL 2008)

3 De problematiek van overmatige schuldenlast

Naar aanloop van de federale verkiezingen van juni 2007 werd het consumentenkrediet in een negatief perspectief geplaatst. Federaal volksvertegenwoordiger Bonte en tevens schepen van sociale zaken te Vilvoorde opende een meldpunt omdat volgens hem in zijn gemeente, 75 % van de gezinnen die te kampen hebben met afbetalingsproblemen een krediet had afgesloten bij Citibank (IB/SaS 2007).

De pers associeert veelal de problematiek inzake overmatige schuldenlast met overkreditering, buitensporigheden van bepaalde kredietinstellingen etc. De socio-economische dimensie van de ‘overmatige schuldenlast’ leidt vaak tot emotionele en subjectieve uitspraken rond dit gevoelig thema en in een ruimer kader, tot een pleidooi voor ‘responsible lending’ of ‘verantwoorde kredietverstrekking’.

Het begrip ‘overmatige schuldenlast’ valt niet alleen moeilijk te definiëren maar bovendien is het volgens Angerhausen zo dat “[d]oor het wisselende karakter ervan [...] deze [...] moeilijk kwantitatief te meten [valt].”(1998: 2).

3.1 Wat verstaat men onder ‘overmatige schuldenlast’?

De FOD economie definieert de problematiek van overmatige schuldenlast als een situatie waarbij “[...] schulden zich opstapelen (krediet, huur, energiefacturen, ziekenhuisrekeningen en dergelijke), en [...] inkomsten niet langer volstaan om deze [...] te betalen. Er moet bijgevolg een belangrijk en blijvend onevenwicht bestaan tussen uw inkomsten en uw financiële lasten.”(FOD 2007).

Angerhausen benadrukt bovendien de dubbelzinnigheid van het bovenstaande begrip die “[...] stoelt op een schulden-middelenverhouding die, als zij een bepaald niveau overschrijdt, sociaal en moreel onaanvaardbaar wordt geacht en derhalve uitzonderingsmaatregelen vereist.” (1998: 9). Zo kan men de vraag stellen op welke manier men een limiet dient te hanteren waarboven men kan stellen dat de schuldenlast buitensporig, overmatig is.

3.2 *Verschillende visies*

Met betrekking tot de overmatige schuldenlast zijn er in het algemeen 2 visies:

Een eerste visie betreffen de standpunten van organisaties die argumenteren dat het schuldenprobleem enkel betrekking heeft op en veroorzaakt wordt door kredieten waarbij de ‘zwakke partij’ consument zich laat ‘verleiden’ tot te gemakkelijk krediet.

Op 24/11/07 organiseerden 12 consumentenverenigingen¹⁶ de “Dag zonder Krediet”. Deze argumenteren dat winkels vaak te soepel zijn in het toestaan van kredietkaarten. Volgens deze organisaties onderschatten de consumenten vaak de risico’s van dergelijke producten. Door het veelvuldig gebruik van zulke kredietkaarten komen alsmaar meer mensen terecht in een zogenaamde ‘permanente schuldensituatie’. (Radio 1 ‘Vandaag’ 2007).

Deze visie stoelt op de volgende gedachte: overmatige schuldenlast = krediet + te goedgebouwde en onbedachtzame consumenten. (Angerhausen 1994: 9).

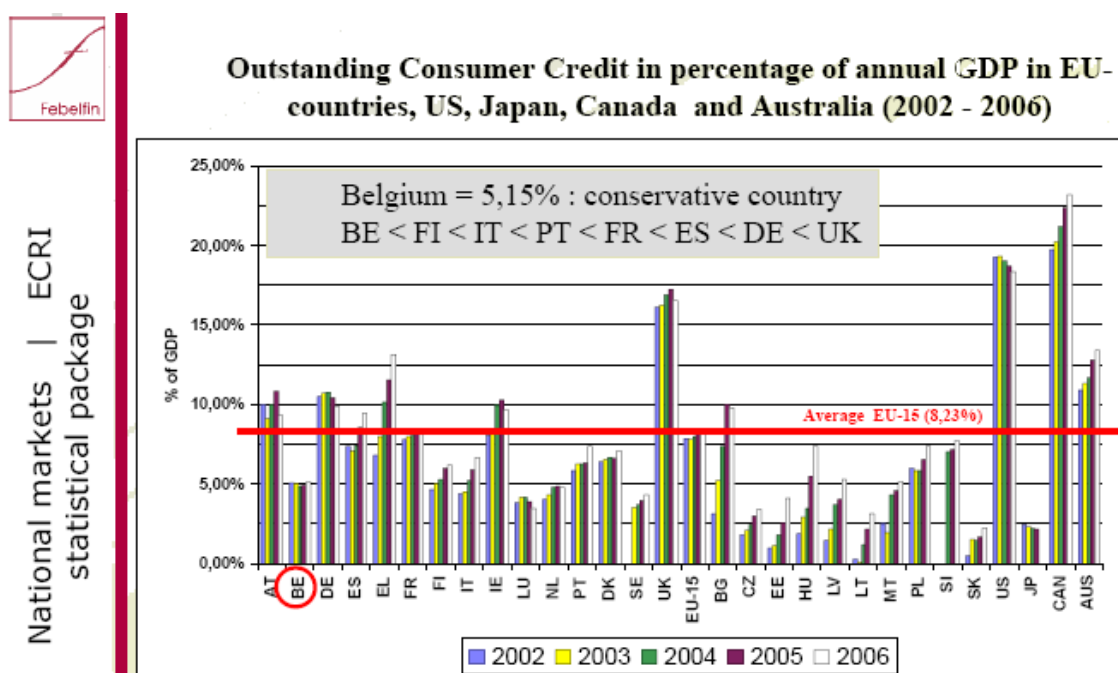
In tegenstelling tot die eerste visie ontwikkelt zich een visie die de oorzaken van de overmatige schuldenlast niet enkel bij het krediet wil zoeken. In zijn persconferentie verwijst het BVK naar een onderzoek van het Observatoire du Crédit et de l’Endettement waaruit blijkt dat 35 % van de dossiers inzake schuldbemiddeling er geen enkel krediet aan te pas komt. (BVK Memorandum 2007b: 7).

¹⁶ Equipes Populaires, Grepa, KWB, Dignitas, Groupe action Surendettement, Centre de Références du Hainaut, Verbruikersateljee, Crioc Oivo, Vlaams Centrum Schuldbemiddeling, KAV, Beweging van mensen met laag inkomen en kinderen, Le Groupe Prévention Surendettement.

3.3 Schuldgraad van de Belgische gezinnen vergeleken met de andere Europese lidstaten

Om ons een duidelijk beeld te kunnen vormen van de schuldenlast van de Belgische gezinnen is het nuttig om een vergelijking te maken met de andere Europese lidstaten en de cijfers dus in een internationaal perspectief te plaatsen.

Grafiek 4: Uitstaand aandeel consumentenkrediet in percent van het BBP

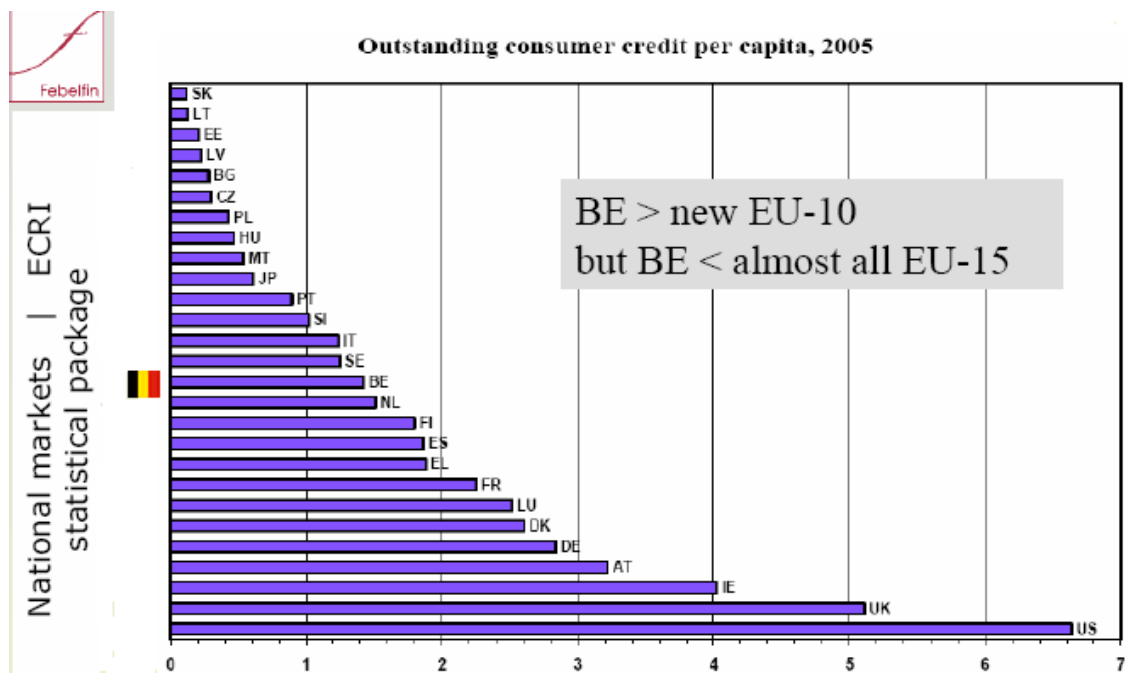

Bron: Van Baeveghem P. (2007), *Marktevolutie inzake consumentenkrediet en hypotheccair krediet*, Studiedag BVK, p.4.

Wanneer we een internationale vergelijking maken tussen België en de andere Europese lidstaten kan men concluderen dat België op vlak van het consumentenkrediet eerder conservatief van aard is.

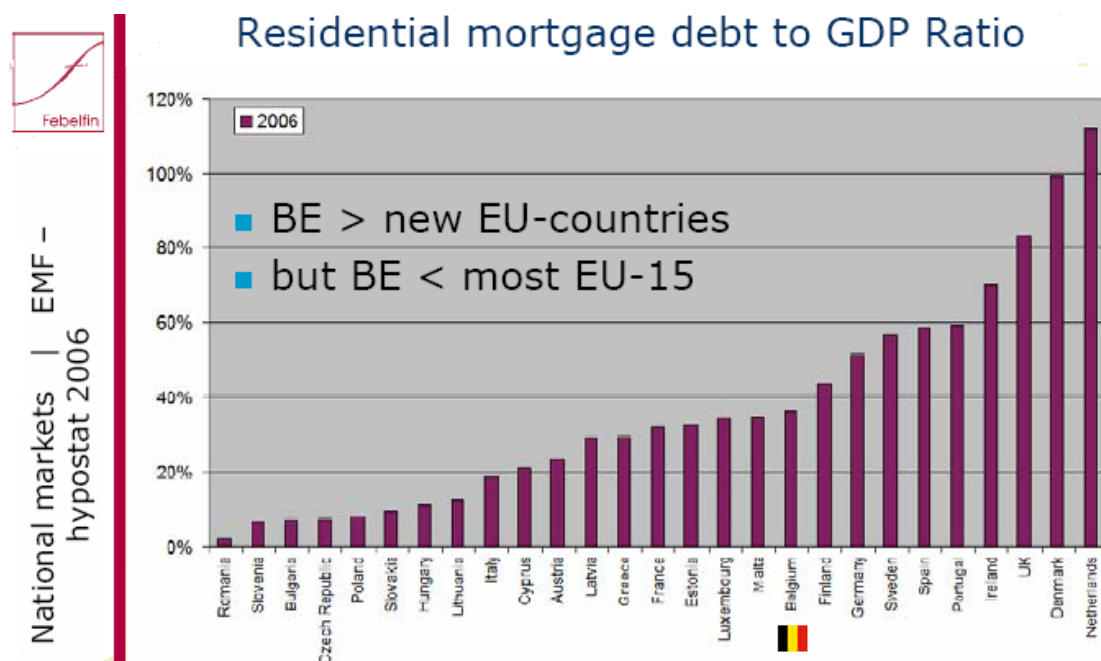
België ligt met 5,15%, 3% onder het Europees gemiddelde van de EU-15. Bovendien kunnen we vaststellen dat België in een periode 2002-2006 een quasi constant percentage vertoont terwijl in de meeste andere Europese landen (zowel de oude als de nieuwe EU- lidstaten) er een stijging waar te nemen valt. De BVK meent dan ook dat men in België nog een groot potentieel heeft inzake de verantwoorde kredietverstrekking en dat men deze blijvend moeten ondersteunen en stimuleren. (BVK memorandum 2007b: 5).

Grafiek 5: Internationale vergelijking consumentenkrediet per hoofd, 2005 (duizend euro)

Bron: Van Baeveghem P. (2007), *Marktevolutie inzake consumentenkrediet en hypotheccair krediet*, Studiedag BVK, p.5.

Grafiek 6: Hypothecaire woningkredieten uitgedrukt in percent van het BBP

Bron: Van Baeveghem P. (2007), *Marktevolutie inzake consumentenkrediet en hypotheccair krediet*, Studiedag BVK, p.6.

Een vergelijking op het vlak van het consumentenkrediet per capita geeft dezelfde vaststelling weer. Ten opzichte van de nieuwe Europese lidstaten scoren we hoger maar in vergelijking met de EU-15 beschikt ons land nog over een vrij groot potentieel.

Een internationale vergelijking van de hypothecaire woonkredieten kent eenzelfde tendens. Ook hier scoort ons land niet het hoogst van de ‘Europese klas’, maar situeert zich eerder in de middenmoot.

3.4 Hoe meet men overmatige schuldenlast?

Elke analyse die tracht een betekenis en inzicht te verlenen omtrent het begrip overmatige schuldenlast moet men zeer genuanceerd en kritisch belichten. Indien we de meest correcte meting wensen uit te voeren zouden we volgens Angerhausen in feite “ idealiter de aan de eisbare schulden – alle schulden – van de gezinnen verbonden uitgaven moeten kunnen bepalen, teneinde ze met hun beschikbare inkomsten te vergelijken en na te gaan of het verschil een voldoende bedrag overlaat om de normale courante uitgaven te dekken.” (1994: 11).

Op basis van onderstaande gegevens (CKP) kan men een poging ondernemen om tot een raming te komen van de overmatige schuldenlast.

Tabel VI: Aantal personen en contracten geregistreerd bij de CKP

(toestand einde periode - aantal)					
	2003	2004	2005	2006	2007-06
Personen.....	4 260 111	4 383 731	4 454 925	4 574 224	4 631 639
Contracten	6 398 766	6 678 948	6 830 213	7 179 204	7 348 043

Bron: Nationale Bank van België (2007), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren- 2006*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 16.

Tabel VII: Achterstallige personen en contracten

	2003	2004	2005	2006	2007
Personen	353 520	349 665	343 020	337 755	338 933
Contracten	507 145	508 039	501 102	492 177	490 908
Niet geregulariseerd	447 404	435 035	427 450	414 720	411 415
Geregulariseerd	59 741	73 004	73 652	77 457	79 493
Achterstallig/eisbaar bedrag ⁽¹⁾	1 976	1 939	1 840	1 768	1 777

⁽¹⁾ Voor de niet opeisbaar gestelde contracten is dat het bedrag van de achterstallige betalingen; voor de opeisbaar gestelde contracten het onmiddellijk eisbare bedrag.

Bron: Nationale Bank van België (2008), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren 2007*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 17.

Tabel VIII: Samenvattende tabel

	2002	2003	2006	%
# kredietovereenkomsten	---	6.398.766	7.179.204	+ 12%
# achterstallige overeenkomsten	552.030		492.177	- 11%
# personen met betalingsachterstand	402.589		337.755	- 16%
Totale achterstallige bedrag (miljard €)	1,914		1,768	- 8%

Bron: Beyens, B., P., Van Baeveghem (2007), *An inconvenient truth, De Belg verdient krediet, Politiek memorandum BVK*, slidepresentatie, p. 5.

De Beroepsvereniging van het krediet heeft het afgelopen halfjaar regelmatig gecommuniceerd omtrent de misverstanden die volgens hen heersen inzake kredietverlening in België.

Daar waar men een stijging van 12% kan vaststellen van het aantal kredietovereenkomsten voor de periode 2003-2006, kan men tegelijkertijd een daling vaststellen van respectievelijk 11% voor het aantal achterstallige kredietovereenkomsten. Het aantal personen met een betalingsachterstand daalde zelfs met 16%.

Tabel X -XI en bijhorende grafiek 8 splitsten deze gegevens van het aantal achterstallige contracten op per kredietvorm. Wanneer we dan voor eenzelfde periode 2003-2006 de vergelijking maken kunnen we vaststellen dat, in tegenstelling tot de andere kredietvormen, het aandeel van de achterstallige kredietcontracten voor de periode in het jaar 2006 met 10% is toegenomen ten opzichte van het jaar 2003.

Tabel IX: Achterstallige contracten uitgesplitst naar kredietvorm

(toestand einde periode - aantal en percentage)

	2003	2004	2005	2006	2007
Leningen op afbetaling	205 988 (40,6 %)	201 693 (39,7 %)	191 833 (38,2 %)	184 042 (37,4 %)	180 117 (36,7 %)
Verkopen op afbetaling	59 957 (11,8 %)	56 603 (11,1 %)	54 708 (10,9 %)	54 591 (11,1 %)	54 270 (11,1 %)
Financieringshuren	5 759 (1,2 %)	4 968 (1,0 %)	4 441 (0,9 %)	3 867 (0,8 %)	3 442 (0,7 %)
Kredietopeningen	190 226 (37,5 %)	200 908 (39,6 %)	208 082 (41,5 %)	209 265 (42,5 %)	215 023 (43,8 %)
Hypothecaire kredieten	45 215 (8,9 %)	43 867 (8,6 %)	42 038 (8,4 %)	40 412 (8,2 %)	38 056 (7,8 %)

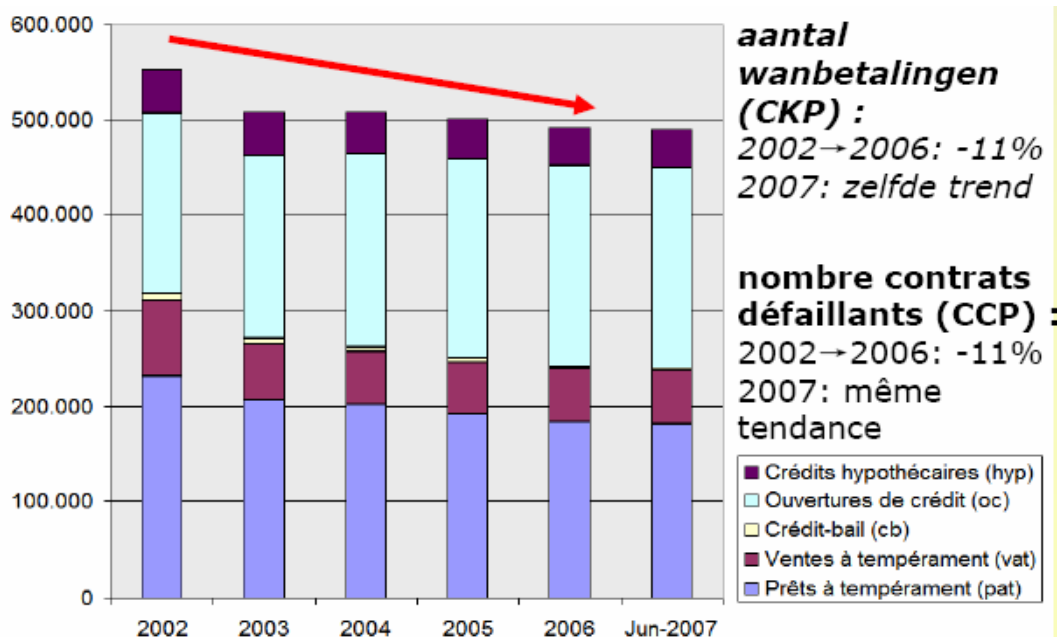
Bron: Nationale Bank van België (2007), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren- 2007*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 21.

Tabel X: Procentuele verandering achterstallige contracten per kredietvorm voor de periode 2003-2006.

	2003	2007	%
Leningen op afbetaling	205 988	180 117	- 12,5%
Verkopen op afbetaling	59 957	54 270	- 9,5%
Kredietopeningen	190 226	215 032	+ 13 %
Hypothecaire kredieten	45 215	38 056	- 11 %

Bron: Eigen berekeningen op basis van statische brochure CKP –2006.

Grafiek 7: Aantal wanbetalingen uitgesplitst naar kredietvorm

Bron: Van Baeveghem P. (2007), *Marktevolutie inzake consumentenkrediet en hypotheccair krediet*, Studiedag BVK, p.10.

Tabel XI: Achterstallige contracten

(toestand einde periode - aantal en percentage)

	2003	2004	2005	2006	2007-06
Personen met één achterstallig contract.....	217 830 (61,6 %)	215 440 (61,6 %)	211 220 (61,6 %)	207 988 (61,6 %)	208 866 (61,8 %)
Personen met twee achterstallige contracten.....	72 964 (20,7 %)	71 300 (20,4 %)	70 244 (20,5 %)	69 963 (20,7 %)	70 618 (20,9 %)
Personen met drie achterstallige contracten.....	29 630 (8,4 %)	29 467 (8,4 %)	29 043 (8,5 %)	29 093 (8,6 %)	28 802 (8,5 %)
Personen met vier achterstallige contracten.....	13 885 (3,9 %)	13 918 (4,0 %)	13 551 (3,9 %)	13 243 (3,9 %)	13 083 (3,9 %)
Personen met vijf achterstallige contracten of meer.....	19 211 (5,4 %)	19 540 (5,6 %)	18 962 (5,5 %)	17 468 (5,2 %)	16 495 (4,9 %)

Bron: Nationale Bank van België (2007), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren- 2006*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online, p. 33.

3.5 De kredietopening als grote boosdoener?

Kredietopeningen worden steeds meer aangeboden door de niet- bancaire sector zoals grootwarenhuizen en postorderbedrijven. Het platform ‘dag zonder krediet’ is van oordeel dat vele grootwarenhuizen hun klanten betaal- en voordeelkaarten aanbieden waaraan een **kredietopening** wordt gekoppeld: Cora kaart (Cora), Partner Card (3 Suisses, Unigro, Vitrine magique,...), Aurora kaart (Mediamarkt, Inno, Vanden Borre,...), Fixcard (Neckermann shopping) etc.

Op 16 november 2007 organiseerde het IEV¹⁷ een colloquium om te onderzoeken of er een **verband** bestaat tussen de problematieke van overmatige schuldenlast en het krediet en in het bijzonder de kredietopening. De verschillende belangengroepen en politici hadden hun inbreng in het debat. Ik beperk mij hier tot interessantste aandachtspunten in het debat.

3.5.1 Standpunten UPC- BVK

De BVK werd vertegenwoordigd door dhr. B Beyens.

- i) *In vergelijking met de andere Europese lidstaten blijft de kredietverstrekking in België op een bescheiden niveau.*

De BVK stelt dat de kredietverstrekking in België eerder conservatief is. Grafiek I (infra) toont een Europese vergelijking van het uitstaand kredietbedrag per lidstaat in een percentage van het BBP. Met een ratio van 5,15 % ligt België 3 procent onder het Europees gemiddelde (EU 15).

¹⁷ L’ Institute Emile Vandervelde is de studiedienst van de PS opgericht in 1946. “Dans sa fonction de centre d’études, l’IEV se consacre à l’étude de toutes les questions d’ordre économique, social, financier, administratif, politique, éthique et juridique qui se posent, quelle que soit l’échelle où la question se pose.” (www.iev.be 2007).

ii) *Krediet zou de oorzaak zijn van de stijgende schuldenlast*

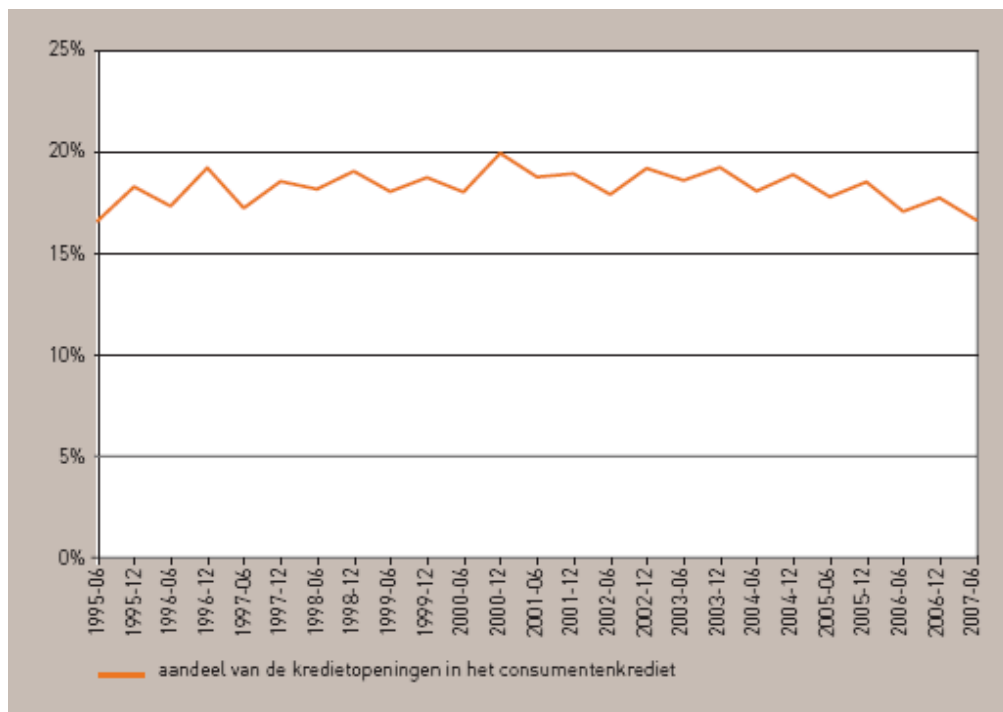
De BVK stelt een stijging vast van 15 % voor het totaal aantal kredietcontracten (inclusief de hypothecaire kredieten) voor de periode 2003- 2007-06 (zie tabel VII). Daarentegen daalt het aantal achterstallige contracten met 11%. Het aantal personen met minstens 1 achterstallig contract daalt met 16%.

Indien we rekening met de uitsplitsing per kredietvorm kunnen we opmerken dat het aantal achterstallige kredietopeningen wel degelijk een stijging kent van 13% voor de periode 2003- 2007 (eigen berekening).

iii) *Kredietopening*

Volgens Beyens wordt de kredietopening in de media al te vaak afgeschilderd als de grote boosdoener inzake de problematiek van overmatige schuldenlast.

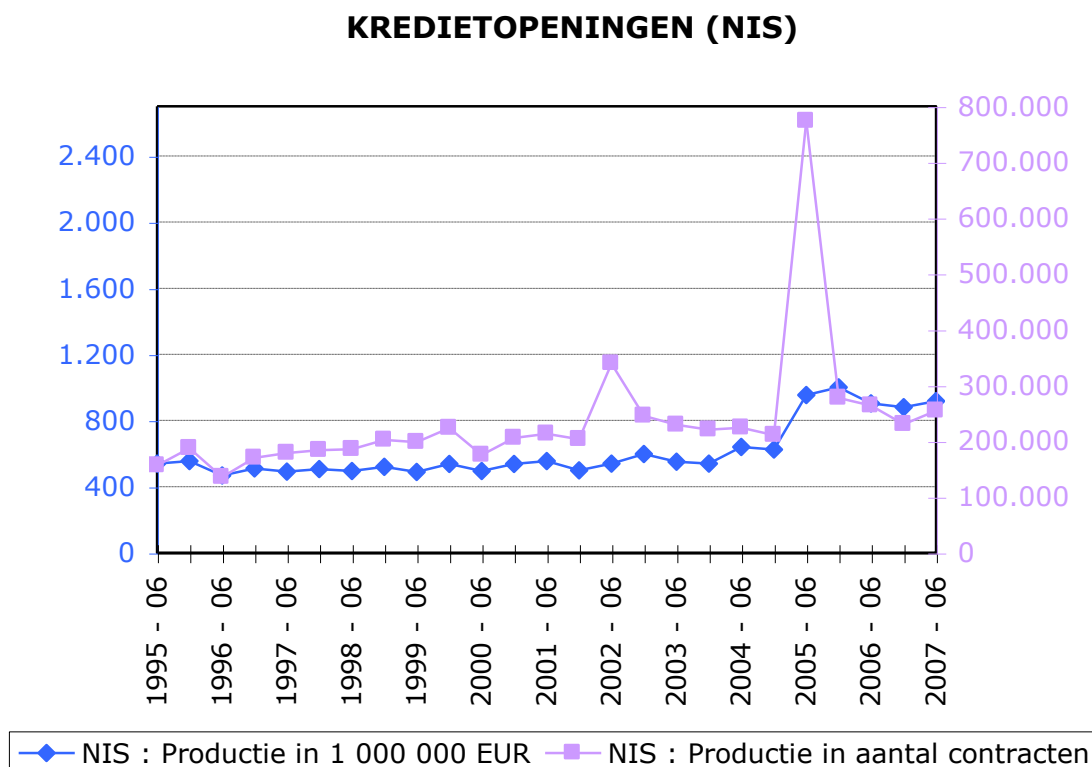
Grafiek 8: Aandeel van de kredietopeningen in het consumentenkrediet

Bron: BVK (2008), *Jaarverslag 2007*, p. 19.

De kredietopening vertegenwoordigt 18% à 20% van het totaal uitstaand saldo van het consumentenkrediet. Bovendien vertoont de curve een constant verloop van dit aandeel voor de twaalfjarige periode 1995-2007.

Grafiek 9: Productie kredietopeningen

Bron: BVK (2007), *Beroepsvereniging van het krediet, Statistieken* <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Grafiek 10 is een specifieke weergave van de kredietopening. De grafiek heeft betrekking op de productie van de kredietopeningen. Na een daling van 3 semesters valt terug een stijging op in het voorbije halfjaar van 2007. Het gaat hier om een stijging in de productie van de kredietopening die slechts een potentieel aan krediet inhoudt. Men is hier immers niet zeker of het krediet wel degelijk zal gebruikt worden.

iv) *De andere oorzaken van overmatige schuldenlast*

De BVK benadrukt dat men ook de andere oorzaken niet uit het oog mag verliezen die gezinnen in een situatie van overmatige schuldenlast kunnen brengen. Dit blijkt ook uit de resultaten van het rapport 2006¹⁸ van l'Observatoire du Crédit et de l'Endettement.

De oorzaken van overmatige schuldenlast zijn vaak complex. Het is nochtans noodzakelijk om de oorzaak van deze problematiek te kennen zodat de schuldbemiddelaar de personen die te kampen hebben met overmatige schuldenlast op een zo goed mogelijke wijze kan begeleiden.

De studie spreekt over "les accidents de la vie" die in 32% van de onderzochte dossiers aan de basis lagen van de overmatige schuldenlast zoals onderstaande tabel aantoont.

Tabel XII: Oorzaken van overmatige schuldenlast

	Fréquence	Pourcentage
Insolvabilité à la base	568	29,32 %
Mode de vie en décalage avec les revenus	425	21,94 %
Accident de parcours :		
Maladie du demandeur	162	8,36 %
Maladie du conjoint	33	1,70 %
Maladie d'un enfant	14	0,72 %
Séparation- rupture-divorce	206	10,64 %
Décès du conjoint	35	1,81 %
Perte d'emploi du demandeur	171	8,83 %
Perte d'emploi du conjoint	10	0,52 %
Problèmes de dépendance (drogue, alcool,...)	63	3,25 %
Cautionnement	18	0,93 %
Accumulation/prolongation de reports de paiement	46	2,37 %
Grosses dépenses imprévues	20	1,03 %
Faillite en tant qu'indépendant	69	3,56 %
Autre cause	97	5,01 %
Nombre de dossiers avec réponse	1.937	
Nombre de dossiers sans réponse	259	
Total des dossiers	2.196	

Bron: L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement (2006), *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne*, Marchienne-au-Pont, L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement., p. 47.

Het gaat dan vooral om ziekte, echtscheidingen, jobverlies. Dit zijn allemaal factoren die de financiële stabiliteit van het gezin op een drastische wijze kunnen aantasten.

¹⁸ Het gaat hier om een studie die betrekking heeft op het Waals gewest.

In 28 % van de onderzochte dossiers van schuldbemiddeling kwam er geen enkel krediet voor (zowel hypothecaire kredieten als consumentenkredieten). Doch bevatte 63% van de onderzochte dossier minimum 1 consumentenkrediet.

De oorzaak van overmatige schuldenlast mag ook niet enkel gezocht worden bij het consumentenkrediet. Onderstaande tabel geeft dit duidelijk weer.

Tabel XIII: Indeling van de gezinnen volgens schulden (andere dan krediet)

	Fréquence	Pourcentage
• Dettes publiques :	1.455	66,68 %
Amendes pénales	312	14,30 %
IPP	646	29,61 %
Précompte immobilier	86	3,94 %
Autres dettes publiques	1.122	51,42 %
• Dettes liées à une activité d'indépendant :	144	6,60 %
Cotisations sociales	90	4,12 %
TVA	55	2,52 %
Autres dettes indépendant	53	2,43 %
• Dettes de logement :	1.188	54,45 %
Loyer	282	12,92 %
Energie (électricité, gaz,...)	862	39,51 %
Eau	507	23,24 %
Autres dettes de logement	182	8,34 %
• Dettes diverses :		
Dettes alimentaires	56	2,57 %
Téléphone/GSM/Internet	881	40,38 %
Soins de santé	1.175	53,85 %
Assurances	360	16,50 %
Transports en commun	57	2,61 %
Crèche et école	49	2,25 %
Aides sociales à rembourser	293	13,43 %
Huissier (uniquement honoraires)	164	7,52 %
Dettes privées (prêt d'amis,...)	143	6,55 %
Dettes vis-à-vis de l'employeur	23	1,05 %
Dettes vis-à-vis d'autres débiteurs de revenus	236	10,82 %
Ventes par correspondance	414	18,97 %
Autres dettes diverses	485	22,23 %
Total des dossiers	2.182	

Bron: L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement (2006), *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne*, Marchienne-au-Pont, L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement., p. 73.

De meest voorkomende schulden andere dan krediet zijn vooral belastingsschulden, energiefacturen, gezondheidszorgen en telefoniekosten.

Vlaams parlementslid Tom Dehaene (CD&V) voert elke jaar een mini-enquête bij verschillende OCMW's. Hieruit blijkt dat alsmear meer gezinnen een beroep doen op het OCMW om met hun gezinsbudget rond te komen. In vergelijking met 2000 gaat het dan om een stijging van bijna 49%.

Tabel XIV: OCMW-CAW enquête (Tom Dehaene)

OCMW-CAW enquête - 2000 TOT 2007

Stijging sinds 2000	O-VI	Lim	W-VI	Antw	VI Br	Totaal
Budgetbegeleiding	17,2%	72,2%	47,2%	96,3%	43,9%	47,6%
Budgetbeheer	11,9%	18,1%	15,6%	53,2%	56,9%	26,0%
Schuldbemiddeling	83,6%	144,4%	155,2%	12,7%	124,0%	91,2%
Totale stijging hulpdossiers	40,2%	44,3%	52,3%	39,3%	80,4%	48,9%
Tussenkost huur	52,8%	177,2%	10,8%	28,4%	-1,1%	29,8%
Gem. huur tussenkost per jaar	763	762	947	843	1001	848
% OCMW's met wachtlijsten in 2007	19%	27%	15%	9%	0%	14%

OCMW-CAW enquête - 2000 TOT 2007

Stijging sinds 2006	O-VI	Lim	W-VI	Antw	VI Br	Totaal
Budgetbegeleiding	2,9%	36,5%	27,8%	49,3%	10,6%	23,8%
Budgetbeheer	5,4%	0,5%	1,4%	33,8%	5,4%	7,9%
Schuldbemiddeling	36,6%	92,7%	73,2%	2,2%	23,0%	40,1%
Totale stijging hulpdossiers	18,7%	20,4%	25,2%	22,2%	13,4%	20,9%
Tussenkost huur	8,1%	33,5%	0,7%	-3,3%	-2,4%	5,0%

Bron: Dehaene, T. (2008), *OCMW- CAW enquête*, s.l., s.n.

De BVK is al langer voorstander van een uitbreiding van de kredietcentrale naar een algemene schuldencentrale. Zo zou men een totaalzicht kunnen krijgen van de schuldenlast. De BVK houdt dan ook een pleidooi om de kredietcentrale uit te breiden met de betalingen van energielasten, telecommunicatie en de belastingsschulden. Ook Vlaams parlementslid Dehaene is voorstander voor de uitbreiding van de kredietcentrale met andere schulden.

3.5.2 Repliek Grepa¹⁹

Anne Defossez (Grepa) erkent dat de problematiek van overmatige schuldenlast niet alleen bij het krediet mag gezocht worden maar benadrukt wel dat het krediet een belangrijke oorzaak blijft van overmatige schuldenlast. Volgens cijfers van de nationale bank heeft ongeveer 4% van de meerderjarige bevolking minstens 1 achterstallig krediet.

Volgens Defossez worden de cijfers inzake de kredietopeningen door het BVK geminimaliseerd. In diezelfde studie van het L'Observatoire du crédit et de l'endettement zien we dat de kredietopening veel voorkomt in de dossiers van schuldbemiddeling. Het gaat hier om minstens 1 kredietopening in 44% van de onderzochte dossiers.

Tabel XV: Aantal kredietopeningen per onderzocht dossier

	Fréquence	Pourcentage
0	1.230	56,37 %
1	473	21,68 %
2	232	10,63 %
3	135	6,19 %
4	62	2,84 %
5	30	1,37 %
Plus de 5	20	0,92 %
Nombre de dossiers avec réponse	2.182	
Nombre de dossiers sans réponse	0	
Total des dossiers*	2.182	

* Parmi les dossiers, 14 représentent des ménages pour lesquels le dossier est fermé et les dettes ont été apurées.

Bron: L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement (2006), *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne*, Marchienne-au-Pont, L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement., p. 70.

De 'Working paper' de Nationale Bank voerde een analyse uitgevoerd met de gegevens van de Centrale aan Particulieren. Wat hier opvalt is dat de werkloosheidsgraad, het beschikbaar inkomen en de huwelijksstatus sterk gecorreleerd zijn met de wanbetalingspercentages.

¹⁹ Groupe de réflexion et d'échange des praticiens de l'aide juridique

Tabel XVI: Correlatie tussen wanbetalingspercentages en socio- economische variabelen

	Werkloosheidsgraad**			Beschikbaar inkomen per capita***	Huwelijksstatus ****	
	Mannen	Vrouwen	Totaal		gescheiden	gehuwd
Correlatiecoëfficiënt*	0,878	0,854	0,877	-0,665	0,723	-0,777

Bronnen: CKP, RVA, INR en NIS

* De correlatiecoëfficiënt geeft de sterkte en de richting van de samenhang tussen variabelen weer. De hier gebruikte Pearson's correlatiecoëfficiënt is een maatstaf voor de lineaire samenhang tussen twee variabelen en varieert tussen -1 en +1.

** Gegevens voor de situatie maart 2005.

*** Gegevens voor het jaar 2002 (indexcijfers t.o.v. het Rijk).

**** Bevolkingsstatistieken per 1 januari 2004; procenten van de totale bevolking.

Bron: De Doncker, H. (2006), *Working paper document n° 78, Kredieten aan particulieren- Analyse van de in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren geregistreerde gegevens*, Brussel, NBB, p. 35.

Volledigheidshalve dient ook opgemerkt te worden dat een sterke correlatie niet automatisch een causaal verband betekent.

Tabel 2.4.7, in bijlage, van diezelfde paper van de NBB geeft een rangschikking weer van de individuele arrondissementen naar relatief belang van de diverse kredietvormen. Ook hier een opmerkelijke vaststelling: het relatief belang van de kredietopening is het grootst voor respectievelijk Brussel hoofdstad, Charleroi en Luik. Dit zijn nochtans de 3 arrondissementen met de hoogste werkloosheidsgraad in ons land. Het relatief belang van het hypothecair krediet is dan weer het laagst voor deze 3 arrondissementen.

3.5.3 Platform dag zonder krediet

De Belgische wetgeving is zeer strikt betreffende de kredietreclame. Nochtans zijn er zeer veel inbreuken tegen de wetgeving. Volgens Van Dieren ontbreekt het de administratie aan middelen om effectieve controles te verrichten.

In dit verband werd ook een schriftelijke vraag gesteld door Open VLD- kamerlid Guido De Padt aan de minister van Consumentenzaken Magnette (PS). In het jaar 2007 zijn er 574 overtredingen van de regels rond kredietreclame vastgesteld. In 60 procent van de gevallen bleek dit te gaan om elektro zaken. De Padt bepleit om de controles van de administratie op te voeren en de misbruiken beter op te sporen en te bestrijden. (De Morgen 16/02/2008)

Op 15 maart 2007 ondervroeg ook Bart Tommelein²⁰ (Open VLD) toenmalig minister van Consumentenzaken Freya Van den Bossche over diezelfde problematiek. Tommelein stelde toen vast dat hij in kranten en weekbladen geen enkele advertentie kon vinden dat voldeed aan de voorschriften van de WCK.

Tommelein pleitte toen om die wet te vereenvoudigen. Hij stelde dat als een wet door vier vijfde van de mensen niet wordt nageleefd, dit een slechte wet is, of een veel te gecompliceerde wet is, of omdat de overheid haar taak niet doet en niet naar behoeven controleert.

²⁰ Het integraal verslag is te lezen op de website van de Kamer “CRIV 51 PLEN 271”
<http://www.dekamer.be/doc/PCRI/pdf/51/ip271.pdf>

3.6 Wetgevende maatregelen ter bestrijding van de overmatige schuldenlast in België

In België beschikken we vandaag over twee fundamentele wetten die de bedoeling hebben om de schuldenproblematiek structureel aan te pakken:

- de wet van 1991 op het consumentenkrediet;
- de wet op de collectieve schuldenregeling.

De wet op het consumentenkrediet beschikt hoofdzakelijk over een **preventief** karakter, terwijl de wet op de collectieve schuldenregeling dan weer een **curatief** karakter heeft. Beide wetten bepalen de schuldbemiddeling enkel kan gebeuren door de in de wet bepaalde personen of instellingen. De schuldbemiddeling kan dus niet meer door gelijk wie gebeuren. (Vos 2000: 16-17).

3.6.1 Wet op het consumentenkrediet

De WCK bevat zeer concrete preventieve maatregelen zoals de regeling inzake de kredietreclame, de voorwaarden waaraan de kredietovereenkomst moet voldoen etc. De WCK definieert het begrip schuldbemiddeling als volgt: “de dienstverlening, met uitsluiting van het sluiten van een kredietovereenkomst, met het oog op het totstandbrengen van een regeling omtrent de wijze van betaling van de schuldenlast die geheel of ten dele uit een of meer kredietovereenkomsten voortvloeit.” (Art 1, 13° WCK).

Verder bepaalt de WCK in art. 67 dat de schuldbemiddeling enkel kan gebeuren door een advocaat, een ministerieel ambtenaar of een rechterlijk mandataris of door een overheidsinstelling of door particuliere instellingen die door de bevoegde overheid erkend zijn.

In navolging van deze federale wetgeving heeft de Vlaamse overheid dan een regeling uitgewerkt voor de erkenning van instellingen die in aanmerking komen voor het verlenen van schuldbemiddeling. Het zijn de OCMW's en de CAW's die hiervoor in aanmerking komen. (Vos 2000: 17-18).

3.6.2 De wet op de collectieve schuldenregeling²¹

De bedoeling van deze wet is om een oplossing te bieden aan de schuldenaar die zich in een uitzichtloze schuldensituatie bevindt. De wet tracht deze mensen die zich in een vicieuze cirkel bevinden te helpen zodat zij terug kunnen deelnemen aan het economisch leven.

De wetgever wilde via deze wet ook de belangen van de schuldeiser dienen. Door deze wet vermijden ze vervolgingen en overbodige gerechtskosten en beschikken ze over meer garanties voor een gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de schuldvorderingen.

De procedure collectieve schuldenregeling is alleen bestemd voor natuurlijke personen. In feite zou men kunnen stellen dat deze wet een soort faillissementsregeling is voor een natuurlijke persoon.

3.6.2.1 Het toepassingsgebied van de wet

De schuldenaar moet aan twee voorwaarden voldoen om in aanmerking te komen om de procedure van de collectieve schuldenregeling te starten:

1. De schuldenaar moet zich in een toestand van overmatige schuldenlast bevinden, waarbij hij op lange termijn zijn schulden niet meer kan aflossen. Bovendien moet er een structureel gebrek zijn tussen zijn inkomsten en zijn schuldenlast.
2. De schuldenaar mag zijn onvermogen niet zelf hebben bewerkstelligd.

3.6.2.2 Procedure

De procedure van collectieve schuldenregeling loop in een aantal fasen. In een eerste fase onderzoekt men de toelaatbaarheid. In de tweede fase trachten de partijen een overeenkomst te sluiten en dit samen met de schuldbemiddelaar. Indien dit niet mogelijk is gaat men over tot de gerechtelijke fase. Hier kan de rechter maatregelen nemen die minder voldoen aan de wensen van de schuldeisers. Hierdoor worden de partijen steeds aangemoedigd om in de minnelijke fase een overeenkomst te bereiken.

²¹ Jacobs, E. (2007), *De collectieve schuldenregeling: balans na 8 jaar toepassing van de wet van 5 juli 1998*, FOD Financiën Nationale School voor Fiscaliteit en Financiën.

4 De Europese richtlijn consumentenkrediet

De Europese richtlijn inzake het consumentenkrediet tracht tot een harmonisering te komen van de Europese kredietmarkt. Sinds 2002 werkt Europa aan een nieuwe richtlijn en ook vandaag nog bestaan er op zijn zachtst gezegd nog vele vragen over de toepassing ervan.

4.1 De huidige richtlijn (CCD/87/102/EC)

De huidige Europese richtlijn (CCD 87/102/EC)²² die vandaag nog steeds van toepassing is, houdt 2 hoofddoelstellingen voor ogen.

Vooreerst tracht de richtlijn de consument een betere bescherming te bieden. Daarnaast tracht zij binnen de gemeenschappelijke Europese markt een transparante en efficiënte markt voor het consumentenkrediet te bevorderen. (Raaijmakers 2004: 12).

Van een gemeenschappelijke markt is er vandaag nauwelijks sprake: “[c]ross-border lending in the EU has been estimated to be only 2 to 5% of total EU lending.” (Lannoo, De La Mata Muñoz 2004: 2). Nochtans is het streven naar een Europese interne markt een fundamentele doelstelling zoals vermeld in het EG-verdrag onder art. 14²³.

Het mislukken van de doelstelling voor een ééngemaakte Europese markt voor het consumentenkrediet heeft volgens Lannoo en de la Mata Muñoz te maken met twee fundamentele hinderpalen.

De eerste hinderpaal heeft vooral te maken met de culturele aspecten zoals de taal, de geografische afstand, bepaalde consumentenpreferenties voor lokale financiële instellingen etc. Dit zijn belangrijke obstakels die te maken hebben met traditie, gewoontes en vertrouwen.

Vervolgens zijn er de juridische obstakels. De verschillende nationale regelgevingen die van toepassing zijn op het consumentenkrediet reduceren in feite het vertrouwen van de consument in buitenlandse kredietverstrekkers.

²² Richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet. Amendementen in 1990 en 1998.

²³ Art 14 2. EG-Verdrag bepaalt: De interne markt omvat een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd volgens de bepalingen van dit Verdrag.

In feite werkte de oorspronkelijke richtlijn 87/102/EC bovenstaand probleem in de hand omdat het beoogde doel van deze richtlijn een combinatie is van een minimale harmonisatie en een aantal consumentenbeschermende maatregelen.

De lidstaten zijn vrij om een strengere reglementering toe te passen dan voorgesteld door deze richtlijn, zolang aan de minimumvereisten van de richtlijn voldaan wordt. Dit verklaart de verschillen in de nationale wetgevingen en de moeilijke ontwikkeling van de grensoverschrijdende kredietverlening. (2004: 4-6).

4.2 De nieuwe richtlijn

4.2.1 Doelstelling

De heterogeniteit tussen de verschillende nationale wetgevingen vormt dus een fundamentele belemmering om tot een eenheidsmarkt te komen inzake het consumentenkrediet (supra). Raaijmakers stelt dat “[n]a onderzoek [gebleken] is [...] dat wegens de grote verschillen in nationale regelgeving vooral het creëren van een gelijke, concurrerende financiële markt binnen Europa niet is gelukt.” (2004: 12).

Sinds 2002 werkt de Europese Commissie daarom aan een nieuwe richtlijn die een totale harmonisering voor ogen houdt en dus de wettelijke belemmeringen tracht te elimineren.

Concreet komt dit erop neer dat de Europese lidstaten de bepalingen van deze richtlijn zouden moeten opnemen in hun nationale wetgeving zonder dat zij dan nog over de ruimte beschikken om striktere of meer consumentenbeschermende maatregelen te treffen. (Lannoo, de la Mata Muñoz 2004: 7).

4.2.2 Problemen

Lannoo en de la Mata Muñoz zien dan ook een aantal struikelblokken met betrekking tot de zogenaamde totale harmonisering.

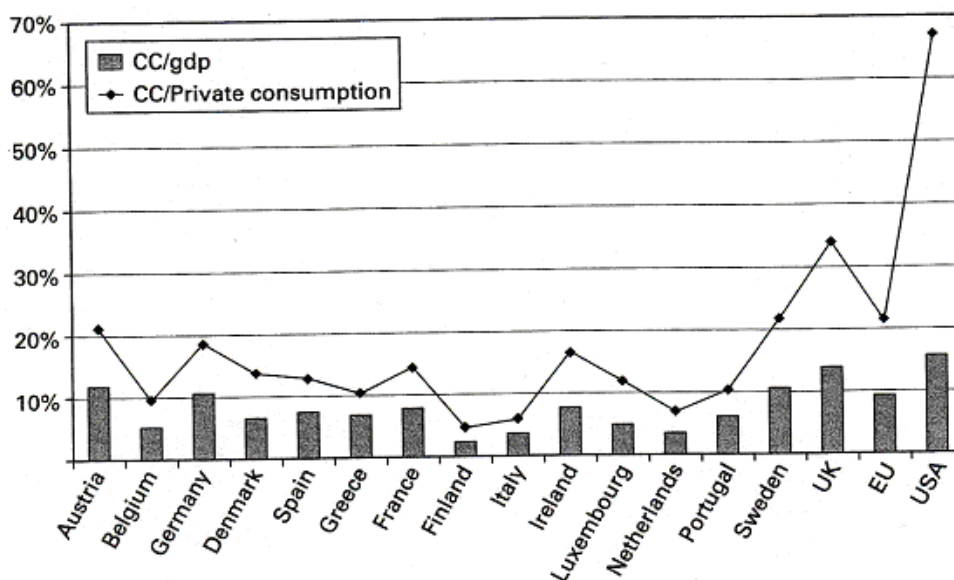
i) Het eerste probleem is er een van praktische aard. De Europese markt voor het consumentenkrediet is zeer heterogeen.

Onderstaande grafiek geeft dit probleem visueel weer. In vergelijking met de Amerikaanse kredietmarkt zien we dat er in Europa op een heel andere manier omgesprongen wordt met het krediet. De cijfers spreken voor zich. In 2003 werd bijna 70 % van de private consumptie in de Verenigde Staten gefinancierd door een consumentenkrediet waar dit voor Europa slechts 20 % bedroeg.

Verder zien we binnen Europa dat er grote verschillen optreden tussen de verschillende lidstaten onderling.

Dit verklaart waarom het dan ook zeer moeilijk is om een gemeenschappelijk wetgevend kader te scheppen dat past in deze verschillende markten.

Grafiek 10: Consumentenkrediet in een percentage van de consumptie en het BBP

Source: European Credit Research Institute 2003

Bron: Jentzsch, N. (2006), *Consumer Credit Markets in the United States and Europe*, Cambridge London, The Mit Press, p. 30.

ii) Vervolgens treedt er een zogenaamd cultureel probleem op. Totale harmonisering zal er wel toe bijdragen dat bepaalde lokale tradities inzake kredietverlening zullen verdwijnen. Men vreest in feite dat de wetgevende invloed van de lidstaten zal verdwijnen en dat dit de creativiteit in de wetgeving niet ten goede komt. De centrale vraag volgens de auteurs is of de Europese wetgevende instellingen in staat zijn om een even grote creativiteit te bewerkstelligen dan dat de verschillende lidstaten dit zouden doen.

iii) Het derde probleem heeft te maken met de consumentenbeschermende maatregelen. De nieuwe richtlijn is een maatregel om tot een interne markt te komen zoals bedoeld onder art.95 van het EG-verdrag.²⁴ Als we spreken van totale harmonisatie die de nieuwe richtlijn voor ogen houdt, dan zullen de lidstaten niet meer de mogelijkheid hebben om zoals dat vandaag het geval is om ruimere beschermingsmaatregelen te treffen.

Bijgevolg zal de richtlijn een zo hoog mogelijk niveau van beschermende maatregelen moeten treffen, aangezien de lidstaten die vandaag een strenge wetgeving hanteren deze anders zullen verwerpen.

iv) Het gevolg van dit alles zal zijn dat de diverse lobbygroepen van zowel de consumentenorganisaties als de belanggroepen van de kredietverstrekkers gedwongen worden om hun activiteiten aan te passen. Zij zullen niet langer een invloed kunnen uitoefenen op de nationale wetgevingen. Dit alles doet evenwel niets af van de maatschappelijke relevantie van deze organisaties.

v) Een vijfde en laatste opmerking houdt verband met de trage progressie inzake Europese wetgeving en de aanslepende procedures gehanteerd door de wetgevende Europese instellingen²⁵. Dit is nefast voor een dynamische markt zoals die voor het consumentenkrediet die gekenmerkt wordt door een snelle marktontwikkeling, nieuwe producten en een als maar veranderend consumentengedrag. (2004: 8-11).

4.2.3 Commentaren

De doelstelling van de nieuwe richtlijn, het streven naar een efficiëntere markt zal tot gevolg hebben dat ook de consumenten op een effectievere manier beschermd worden. Een meer concurrentiële markt zal de consumenten toelaten om over een ruimere keuzemogelijkheid te beschikken inzake kredietverstrekkers. “[...] this would limit the market powers of suppliers and force them to offer products according to consumer preferences at competitive prices, and have convenient services, product and process innovation and so on.” (Kösters, Paul & Stein 2004: 8).

²⁴ De rechtsbasis voor de Europese richtlijn consumentenkrediet is het art 95 van het EG-verdrag.

²⁵ Er zijn ruim 150 amendementen ingediend op eerste voorstel, genomen in 2002. Om met deze amendementen rekening te houden heeft de Commissie in 2004 een herziening van de ontwerprichtlijn voorgelegd.

Maar de oorspronkelijke doelstellingen van de nieuwe richtlijn van de Europese Commissie zijn vandaag mislukt. Het gaat dan om:

1. de harmonisering van de elementen die bijdragen tot een groter consumentenvertrouwen;
2. het principe van maximale harmonisering, waarbij de lidstaten niet meer over de mogelijkheid beschikken om de richtlijn op nationaal vlak aan te passen.

De Consumer Credit Directive kent een lange lijdensweg en ook vandaag nog zitten organisaties die kunnen geassocieerd worden met de kredietverstrekking aan particulieren met de handen in het haar.

De ganse periode tussen 2002 tot op vandaag kunnen we in feite samenvatten tot drie grote voorstellen inzake de richtlijn van het consumentenkrediet.

i) Het eerste ontwerp werd zeer negatief onthaald door het Europees Parlement en er werd dan ook oorspronkelijk gevraagd om dit voorstel terug te nemen. Uiteindelijk werden er maar liefst 151 amendementen ingediend op de richtlijn. Dit toont aan hoe moeilijk het is om tot een consensus te komen waarin alle lidstaten zich in kunnen vinden.

ii) De Europese Commissie kwam dan met een nieuw ontwerp van richtlijn. Het was trouwens noodzakelijk om tot een nieuwe tekst te komen na de indiening van de 151 amendementen door het Europees Parlement. De nieuwe en huidige Commissie onder leiding van Barroso werkte dan begin 2005 aan een nieuw voorstel. Ondertussen kwam er veel kritiek op de richtlijn consumentenkrediet. Critici stellen vandaag nog dat indien men niet afstapt van het principe van beperkte harmonisatie, het grensoverschrijdend kredietverstrekking zich niet zal kunnen ontplooiën en dit komt de ontwikkeling van de Europese kredietmarkt niet ten goede.

iii) Het derde ontwerp, voorgesteld door de Commissie op 7 oktober 2005, is in feite een afgeslankte versie van de twee voorgaande voorstellen. Deze richtlijn behoudt het principe van volledige harmonisatie wat er op neerkomt dat de lidstaten zelf niet meer over de vrijheid beschikken om via hun nationale wetgeving strengere regels toe te passen. Maar op sommige domeinen wordt er dan toch ruimte gegeven aan de lidstaten om strengere regels toe te passen bij de omzetting naar hun nationale wetgeving. Dit wil zeggen dat we vandaag niet meer spreken over “full harmonisation” maar van een “targeted harmonisation” of een gerichte harmonisatie.

Daar waar in het eerste voorstel nog sprake was van een totale harmonisering, is dit gewijzigd voorstel gebaseerd op een gerichte totale harmonisering in combinatie met een wederzijdse erkenning. Het toepassingsgebied van dit voorstel beperkt zich tot de consumentenkredieten. De hypothecaire kredieten vallen buiten het toepassingsgebied. (ECRI 2005: 24-25).

Onder het Duitse voorzitterschap keurde de Raad Concurrentievermogen op 21 mei 2007 een politiek akkoord goed van het voorgestelde gemeenschappelijke standpunt.

Op 7 april 2008 heeft de Europese Raad de richtlijn inzake consumentenkrediet goedgekeurd zoals ze op 16 januari 2008 werd geamendeerd door het Europese Parlement tijdens de stemming in tweede lezing.

Rekening houdend met aangenomen teksten van de vergadering van 18 januari 2008 door het Europees parlement, zal de voornaamste impact van de richtlijn op de Belgische wet van 12 juni 1991 betreffende het consumentenkrediet de volgende aspecten inhouden²⁶:

- Toepassingsgebied

De richtlijn is niet van toepassing op:

- kredietovereenkomsten voor een totaal kredietbedrag van minder dan 200 EUR of meer dan 75 000 EUR;
- kredietopeningen terugbetaalbaar binnen 1 maand;
- kredietovereenkomsten die in de vorm van een geoorloofde debetstand op een rekening worden verleend en die binnen een maand moeten worden afgelost;
- kredietovereenkomsten waarbij het krediet binnen een termijn van drie maanden moet worden terugbetaald en waarbij er slechts onbetekenende kosten worden aangerekend.

- Precontractuele informatie

De richtlijn voorziet dat deze informatie moet gecommuniceerd worden onder de vorm van SECCI (Standard European Consumer Credit Information form).

²⁶ Jourdain S. (2008), *e-mail*, 16 april.

De kredietverstrekker dient ook de nodige informatie te verstrekken aan de consument. Het gaat hier om de essentiële karakteristieken van het kredietproduct, de specifieke eigenschappen van het product en de gevolgen van een achterstallige. De beslissingbevoegdheid om de kredietovereenkomst te sluiten ligt volledig bij de consument. Het is aan de consument om te evalueren of de voorgestelde kredietovereenkomst aangepast is aan zijn behoeften en financiële situatie.

- Raadpleging van de Centrale voor Krediet aan Particulieren

De lidstaten waarvan de wetgeving reeds voorziet in een verplichte consultatie door de kredietgevers ter evaluatie van de solvabiliteit van de consument, kunnen dit vereiste behouden.

De richtlijn voorziet ook dat, in geval dat de kredietverstrekker de kredietaanvraag weigert op basis van de consultatie van de kredietcentrale, hij deze informatie onmiddellijk en kosteloos dient over te maken aan de consument.

- Herroepingsrecht

De termijn van 14 kalenderdagen om zonder opgave van redenen de kredietovereenkomst te herroepen gaat in op de dag van de sluiting van het kredietcontract of op de dag dat de consument beschikt over alle voorwaarden en informatie zoals voorgeschreven in de richtlijn, indien deze dag later valt dan de dag van ondertekening van het kredietcontract. (zie art 14)

Indien voor een gelieerde kredietovereenkomst, de nationale wetgeving op de datum van inwerkingtreding van de richtlijn reeds voorschrijft dat de gelden niet kunnen ter beschikking gesteld worden van de consument voor het verstrijken van een specifieke periode, kunnen de lidstaten uitzonderlijk bepalen dat de termijn van herroepingsrecht op uitdrukkelijk verzoek van de consument kan verkort worden tot deze specifieke periode.

- Vervroegde aflossing

In geval van een vervroegde aflossing heeft de kredietgever recht op een eerlijke en objectief gegronde vergoeding voor kosten die een verband houden met de vervroegde aflossing. Hier worden wel voorwaarden aan verbonden:

- De vervroegde aflossing moet vallen in een termijn waarvoor er een vaste debetrente geldt.
- De vergoeding mag niet hoger zijn dan 1% of 0,5% van het vervroegd afgeloste kredietbedrag indien de termijn tussen de vervroegde aflossing en het overeengekomen einde van de kredietovereenkomst respectievelijk meer of minder dan één jaar bedraagt.

Er wordt de mogelijkheid gelaten aan de lidstaten om een drempel van vervroegde aflossing vast te stellen in de nationale wetgeving waaronder geen enkele vergoeding aan de kredietgever verplicht is. De drempel mag maximaal 10 000 EUR. bedragen over een periode van 12 maanden.

De kredietgever wordt de mogelijkheid gelaten om een hogere vergoeding te vorderen indien hij kan bewijzen dat het door de vervroegde aflossing geleden verlies hoger is dan het bepaalde bedrag (1% of 0,5%).

Omgekeerd, indien de gevorderde vergoeding door de kredietgever hoger is dan het werkelijk geleden verlies, kan de consument een daarmee overeenstemmende vermindering vorderen.

Dit wordt berekend op basis van het verlies in het verschil tussen de oorspronkelijk overeengekomen rentevoet en de rentevoet waaraan de kredietgever een lening kan verstrekken ten belope van het vervroegd afgeloste bedrag op de markt op het ogenblik van de vervroegde aflossing. Bij de bepaling van het verlies wordt tevens rekening gehouden met de administratieve kosten ten gevolge van de vervroegde aflossing. (art 16, richtlijn)

- De kredietbemiddelaar

De richtlijn reglementeert bepaalde verplichtingen in hoofde van de kredietbemiddelaars zoals allerhande inlichtingen en als het geval zich voordoet, de vergoedingen die de consument aan de kredietbemiddelaar dient te betalen.

4.2.4 Standpunten

i) De consumentenorganisaties geassocieerd rond het platform “Dag zonder krediet” (Rapport 2007)

Het platform “dag zonder krediet” is zeer kritisch over de Europese richtlijn omdat zij niet voorziet in echte ‘adviesverplichting’ door de kredietverstrekkers zoals we dit kennen in de zin van art 11. van de WCK 1991. **In België zijn zowel de kredietverstrekker als de kredietbemiddelaar verplicht om een krediet aan te bieden rekening houdend met het doel en de financiële situatie van de consument.**

Het platform vreest ook voor een achteruitgang van de bescherming van de consument omwille van het principe van maximale harmonisatie van de wetgeving van de verschillende lidstaten. Ze stelt ook dat de richtlijn uitgaat van het Anglo -Saksisch model. Enkel een informatieverplichting in hoofde van de kredietverstrekker is volgens het platform niet voldoende om de consument te beschermen tegen de problematiek van overmatige schuldenlast. Volgens het platform bewijst de huidige subprime crisis op de Amerikaanse hypotheekmarkt deze stelling.

Het platform stelt dus dat de consument op Europees niveau onvoldoende beschermd zal zijn op vlak van kredietverlening:

- Effectieve prijsvergelijking;
Net zoals in de Belgische wetgeving voorziet de Europese richtlijn in een jaarlijks kostenpercentage. De Europese richtlijn houdt evenwel geen rekening met de facultatieve schuldsaldoverzekering die men kan afsluiten samen met het krediet.

Deze kosten dienen dan ook niet opgenomen te worden in het jaarlijks kostenpercentage. Het platform meent dat de consument hierdoor geen goede vergelijking kan maken van de verschillende kredietoffertes.

- **Interestvoeten;**

Het platform betreurt dat de richtlijn niet voorziet in de toepassing van een maximale rentevoet zoals dit bestaat in België. Ze stelt dat dit kan leiden tot woekerrentes voor de kredietnemers die minder solvabel zijn en dus een groter risico vormen voor de kredietportefeuille van de kredietverstrekker.

- De Europese richtlijn voorziet ook niet in een verbod op reclame, die de consument, die het hoofd niet kan bieden aan zijn schulden, aanzet tot het opnemen van krediet zoals dit voorzien is in de Belgische wetgeving.
- De hypothecaire kredieten vallen buiten het toepassingsgebied van de richtlijn, ook indien het krediet bedoeld is voor het verwerven van een “consumptief goed”.
- Indien de consument beroep zou doen op een buitenlandse kredietverstrekker is het voor de consument moeilijk om te weten welke wetgeving nu van toepassing is. Deze problematiek stelt zich vooral in het kader van de online kredietverstrekking. Deze problematiek werd ook reeds behandeld in hoofdstuk 1 (supra). (Defossez, van den Broeck 2007: 32-35).

ii) Standpunt BVK

Volgens het BVK zal de Europese richtlijn inzake consumentenkrediet een verwaarloosbare weerslag hebben op de bevordering van grensoverschrijdend krediet. De fundamentele kritiek van de BVK houdt in dat wanneer men aan de lidstaten talrijke vrijheden blijft geven, dit ten koste gaat van een totale harmonisering omdat er dan een juridische onzekerheid blijft bestaan voor de betrokken partijen. Enkel een totale harmonisering van de regelgeving kan leiden tot een echte Europese éénheidsmarkt van het consumentenkrediet. (Jaarverslag 2007 BVK 2008)

iii) Belgische stemverklaring naar aanleiding van de formele goedkeuring van de richtlijn door de Europese Raad op 7 april 2008²⁷.

België is voorstander van een harmonisering die zowel een hoog niveau van bescherming aan de consument, als een echte interne markt inzake krediet garandeert. Deze goedgekeurde richtlijn voldoet niet aan deze twee vereisten door het bescheiden niveau van harmonisering. Daarom zal deze richtlijn weinig toegevoegde waarde bevatten.

Ons land is ervan overtuigd dat een beleid inzake consumentenkrediet gebaseerd moet zijn op de principes van de verantwoorde kredietverstrekking dat volgens haar de enige garantie biedt voor een kwaliteitsvol krediet. Naar eigen zeggen zal zij in de toekomst initiatieven blijven ondersteunen die een kwaliteitsvol krediet garanderen. België besliste zich dan ook bij de stemming te onthouden.

De richtlijn zal door de lidstaten moeten worden omgezet binnen een termijn van 2 jaar na publicatie in het Publicatieblad van de Europese Unie. Nederland stemde tegen de richtlijn. België, Luxemburg en Griekenland onthielden zich.

²⁷ BVK- Febelfin (2008), *FLASH*, Brussel, BVK-Febelfin

5 De principes van verantwoorde kredietverstrekking

De maatschappij is op sociaal-economisch vlak het best gediend met een ‘verantwoorde kredietverstrekking’. Men kan zich nu de vraag stellen hoe men dit begrip moet definiëren. Er bestaat echter geen exacte definitie voor het begrip ‘verantwoorde kredietverstrekking’. Ook de Belgische wetgever heeft in geen enkel wet, KB of andere rechtsbron dit begrip vastgelegd of er een concrete invulling aan gegeven.

Omdat er geen exacte definitie of begrip in de praktijk beschikbaar is kan men wel de voornaamste principes naar voren schuiven die een verantwoorde kredietverstrekking in de hand werken.

De wetgeving, behandeld in de vorige hoofdstukken, kwam tot met de bedoeling om op een verantwoorde manier krediet te verstrekken, met als doelstelling de bescherming van de consument en de bestrijding van de problematiek van overmatige schuldenlast.

Het krediet is het afgelopen jaar uitvoerig aan bod gekomen in de actualiteit. De subprime crisis in de Verenigde Staten heeft veel stof doen opwaaien. Ook in België is het consumentenkrediet vandaag een politiek heet hangijzer. Vandaag liggen er tal van wetvoorstellen neer in de Commissie bedrijfsleven.

Het afgelopen jaar is de financiële wereld in de ban van de kredietcrisis. In haar politiek memorandum “An inconvenient truth: de Belg verdient krediet” formuleerde het BVK een aantal eisen om de markt voor krediet aan particulieren naar het Europees gemiddelde te tillen (supra).

De BVK heeft het afgelopen jaar in overleg met Febelfin een tiental ontmoetingen en contacten gehad met vertegenwoordigers van alle politieke regeringspartijen. De BVK ondervond dat haar argumenten aansloegen, maar ze stelt dat tussen begrip tijdens een bilaterale ontmoeting en de vertaling daarvan in de politieke realiteit een hele afstand ligt.

Dit hoofdstuk tracht de voornaamste principes naar voren te schuiven om de kredietverstrekking op de meest verantwoorde wijze te ondersteunen.

Verder zal ook de visie van de huidig Vlaamse meederheidspartijen (CD&V en Open VLD) aan bod komen omtrent de problematiek van overmatige schuldenlast en de eventuele wetgevende initiatieven die deze partijen zullen nemen de komende legislatuur in het kader van het consumentenkrediet.

De interviews werden beantwoord door Frederic Reynaert (CD&V) en Willem-Frederik Schiltz (Open VLD).

5.1 *Het verstrekken van precontractuele informatie en informatie betreffende de kredietovereenkomst*

De ECRC²⁸ schuift een aantal principes naar voren voor een verantwoorde kredietverstrekking. Voorbeelden hiervan zijn:

- “credit relations have to be transparant and understandable”;
- “protective legislation has to be effective”.

5.1.1 Het algemeen regelgevend kader

De Wet op het consumentenkrediet verplicht de kredietgever om alle nodige informatie op een correcte manier mee te delen aan de kredietnemer. Zo moet de kredietgever alle noodzakelijke informatie verschaffen die verband houdt met de beoogde kredietovereenkomst. De WCK bevat bovendien specifieke informatie die vermeld moet worden in de kredietovereenkomst.

Eveneens bevat de WCK een zeer strenge reglementering betreffende de kredietpromotie. De reclame is essentieel in de precontractuele fase van de kredietovereenkomst en ook hier hanteert de Belgische wetgever een strenge regelgeving.

De OESO stelt in haar studie: “Government intervention in the consumer credit and mortgage loan markets is also more extensive than in a number of countries. The authorities seek to protect consumers notably against over-indebtedness via a variety of administrative measures, including a grid of maximum interest rates. However, this regulation risks stifling innovation in some particular segments of the credit market.” (OECD 2007: 16)

Men kan zich dan ook de vraag stellen of de Belgische reglementering inzake het consumentenkrediet en dus de overheidsinmenging in de markt voor het consumentenkrediet, dat veel omvangrijker is dan in de meeste andere landen, innovatie in de sector in de weg staat.

²⁸ European Coalition for Responsible Credit

CD&V meent dat de studie enkel de vraag stelt of de strenge regulering in België geen innovatie binnen de kredietsector in de weg 'kan' staan. De studie spreekt zich niet uit over al dan niet reeds bestaande belemmeringen op de innovatie binnen de sector. Diezelfde OESO- studie begint ook met het volgende: “[t]he financial sector is sound, dynamic and stable. Banks have shown a capacity for adapting to new market conditions, such as a declining reliance on intermediation of government debt and greater international exposure.” (OECD 2007: 15). De kredietsector is eveneens voldoende dynamisch en flexibel om te werken binnen het Belgische reglementair kader dat de nadruk moet blijven leggen op een consumentenvriendelijk karakter.

CD&V verwijst ook naar huidige de wereldwijde kredietcrisis, die zijn oorsprong vindt in de Amerikaanse hypotheekmarkt, een land dat niet direct uitblinkt op vlak van consumentenbescherming.

Men moet ervoor zorgen dat er een voldoende evenwicht wordt gehanteerd tussen enerzijds consumentenbescherming en anderzijds een voldoende evenwichtige mededinging op de kredietmarkt, aldus CD&V.

Om de gevallen van onrechtmatige reclame beter te kunnen bestrijden is er volgens CD&V een evaluatie en wijziging van de bestaande regelgeving nodig. Het wetsvoorstel van de CD&V van mevrouw Katrien Partyka, federaal volksvertegenwoordigster (Stuk Kamer, 52-0793/001, 2007-2008) wil de bestaande wetgeving aanpassen zodat er een duidelijker wettelijk kader ontstaat waarbinnen de kredietgevers tewerk mogen gaan. Het wetsvoorstel beoogt de wetgeving inzake het consumenten- en hypothecair krediet beter op elkaar af te stemmen. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel ook enkele vormen van reclame beter te omschrijven zodat er grotere rechtszekerheid hieromtrent bestaat. Concreet gaat het om de reclamebepalingen inzake het verkrijgen van een snel en gemakkelijk krediet of de centralisatie en hergroepering van consumentenkredieten. Tenslotte beoogt het wetsvoorstel ook de bestaande controlemogelijkheden en sancties op het overtreden van de wetgeving aan te passen zodat er een betere controle kan worden uitgeoefend met versterkte sancties tot gevolg indien dit nodig mocht zijn.

Open VLD verklaart alle begrip te hebben voor de opmerking van de OESO. De partij verzet zich in de mate van het mogelijke tegen een uitbreiding van de regelgeving omtrent het consumentenkrediet zonder hiervoor de regering afvallig te zijn. Open VLD wenst het wetgevend kader dan ook niet te zwaar te maken.

Willem Frederik Schiltz voegt daaraan toe dat men rekening moet houden met onze stagnerende economie, de export slabakt, de netto- handelsbalans komt in het gedrang etc. Men moet wel op alle ogenblikken een sociaal vangnet garanderen en de bescherming van de burgers voorzien. Maar die innovatie is cruciaal zeker voor een land als het onze zonder grondstoffen. Het moet bij ons komen van innovatie, ook in de kredietsector.

Open VLD stelt in dit verband dat de OESO een teer punt aanhaalt en dat men daarom moet vermijden om nog meer initiatieven te nemen die het regelgevend kader nog verzwaren.

Het regeerakkoord vermeldt het volgende inzake kredietverlening: “Het is ook aangewezen om de strijd tegen overmatige schuldenlast voort te zetten en dit door een globale aanpak zowel ten aanzien van de lener als van de ontlener, onder meer door toe te zien op de versterking van de preventie-instrumenten en door een voldoende structurele financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast te verzekeren. Dit laatste door een waaier aan financieringsmogelijkheden te verbreden.” (Regeerakkoord gesloten tussen de onderhandelaars van CD&V, MR, PS, Open VLD en cdH 2008: 20).

Zowel Open VLD als CD&V beklemtonen onmiddellijk dat het gaat om een regeerakkoord dat de fundamenteën wil vastleggen van het regeringsbeleid van de komende legislatuur.

CD&V verstaat onder globale aanpak dat de overmatige schuldenlast moet worden bestreden op alle mogelijk vlakken, zowel op preventief, curatief maar ook op repressief vlak indien dit nodig blijkt te zijn.

Preventief door er voor te zorgen dat de mensen zich voldoende bewust zijn van de gevolgen (en eventuele) gevaren van de kredieten die zij aangaan. Men moet er ook voor zorgen dat mensen die zich reeds in een problematische financiële situatie bevinden niet nog meer schulden aangaan.

Onder curatief verstaat CD&V dat mensen die zich in een problematische financiële situatie bevinden zo efficiënt mogelijk moeten geholpen worden.

Onder repressie wordt verstaan: de nakoming van de wetgeving die de consument moet beschermen voldoende controleren en voldoende adequate sanctiemiddelen voorzien mocht blijken dat er inbreuken worden gepleegd op de wetgeving.

Op vlak van preventie meent Schiltz (Open VLD) dat het onderwijs hier een belangrijke rol in kan spelen. Hij is van mening dat het sowieso nodig is om onze jongeren klaar te stomen voor de toekomst, en dit houdt ook in hoe ga je om met een budget, afsluiten van leningen, berekenen ik verdien zoveel en heb hier tegenover zoveel kosten etc. Dit zijn basisvaardigheden die iedereen zou moeten kennen op het ogenblik dat hij zelfstandig in de wereld stapt en dat hij zich niet meteen laat verleiden om direct bepaalde dingen op krediet te kopen. Op die manier krijg je volgens hem automatisch meer transparantie en zullen de mensen zich niet zo gemakkelijk laten misleiden.

Open VLD is van mening dat de globale aanpak alle oorzaken van overmatige schuldenlast in kaart moet brengen en dan kijken welke verschillende instrumenten dit kunnen verhelpen en dit kan niet enkel door de verstrenging van de reclame op het consumentenkrediet. Het kan ook zijn dat je zegt dat men naar onderwijs toe in kader van preventie, voorlichting gaat kijken wat daar mogelijk is. Schiltz stelt dat hij als liberaal daar grote voorstander van is. Men moet de consumenten weerbaarder maken, niet betuttelen door hen alles af te nemen en de mogelijkheden te beperken. Men moet zien dat de consumenten de concurrentie naar waarde kan inschatten en de verschillende producten juist tegenover elkaar kan vergelijken. Voor Open VLD staan de begrippen preventie en transparantie (reclame) hier centraal wanneer men spreekt over de globale aanpak.

5.1.2 Specifiek: JKP

Het JKP is eveneens een effectief instrument ter bestrijding van de overmatige schuldenlast. De Belgische wetgever legt vandaag maxima op. De OESO stelt zich de vraag of men niet hetzelfde effect kan bereiken door het JKP-rooster indicatief te maken.

CD&V staat hier zeer wantrouwig tegenover . Ze is van mening dat zulke maatregel kan leiden tot hetzelfde effect, gelijk men dit vandaag kent bij de rentevoeten op spaarproducten in de banksector. Dit kan ertoe leiden dat de grootbanken de rentevoeten bepalen en de rest van de sector zich dan genoodzaakt ziet om dit te volgen. CD&V vreest dat dit ertoe kan leiden dat de rentevoeten eerder zullen stijgen dan dalen en vraagt hierover eerst diepgaande studie vooraleer hierover definitieve standpunten in te nemen.

Ook bij OpenVLD is men er nog niet helemaal uit. Schiltz is van mening dat in principe hier gewoon de concurrentie moeten spelen. Maar dit veronderstelt dan weer volledige transparantie.

Meer vanuit liberale hoek wil men zich toeleggen op een betere transparantie terwijl vanuit socialistische hoek men meer de nadruk legt op de bescherming van de consument, en bijvoorbeeld maxima opleggen.

Schiltz is principieel geen voorstander van de beperking van de kosten, maar hij ergert zich wel mateloos aan de effectief hoge kosten die er soms worden aangerekend. Parallel onderzoekt Vincent van Quickenborne of er geen sectorafspraken zijn in het kader van de prijsstijging in de voedingssector. Men moet ook waakzaam zijn dat dit in de kredietsector niet het geval is. De consument kan enkel de beste keuze maken bij een volledige transparante markt.

5.2 *Beoordeling van het risico*

5.2.1 Falingspercentages

Het kredietrisico is het risico dat de kredietnemer zijn verplichtingen inherent aan de kredietovereenkomst niet nakomt ingevolge solvabiliteitsproblemen.

Het kredietrisico en de daaraan gekoppelde ‘falingspercentages’ variëren zeer sterk in de verschillende Europese lidstaten. Ze zijn sterk afhankelijk van enerzijds de markt en anderzijds macro-economische stabiliteit. De ‘nieuwe’ Europese lidstaten, zoals Polen, Tsjechië, en Hongarije waar de markt voor consumentenkrediet nog in volle expansie is, kennen hoge falingspercentages van meer dan 7%.

In tegenstelling voor de meer stabiele economieën zoals Denemarken, Duitsland, Oostenrijk, en Nederland waar dit percentage nauwelijks 1% bedraagt. Dit is ook afhankelijk wanneer de kredietverstrekkers meer risicovolle (en winstgevende) marktsegmenten betreden. Denken we maar aan het Verenigd Koninkrijk, een risicovolle markt, en dit door een doorgedreven kredietverstrekking in de subprime sector (ECRI, MERCER OLIVER WYMAN 2005: 17)

5.2.2 De centrale voor kredieten aan particulieren

De beoordeling van het risico van de consument is van fundamenteel belang in het kader van een “verantwoorde kredietverstrekking”. De WCK 1991 stelt in dit verband het volgende: “[d]e kredietgever mag slechts een kredietovereenkomst sluiten wanneer hij, gelet op de gegevens waarover hij beschikt of zou moeten beschikken, onder meer op basis van de raadpleging geregeld door artikel 9 van de wet van 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor kredieten aan particulieren, en op basis van de informatie bedoeld in artikel 10, redelijkerwijze moet aannemen dat de consument in staat zal zijn de verplichtingen voortvloeiend uit de overeenkomst, na te komen.” (Art 15, WCK 1991).

De meest recente tekst van de Consumer Credit Directive²⁹ bepaalt hierover het volgende:

Artikel 9: Toegang tot gegevensbanken:

1. Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat kredietgevers uit andere lidstaten toegang hebben tot de gegevensbestanden die in de lidstaat in kwestie worden gebruikt om de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen. De toegangsvoorwaarden moeten niet-discriminerend zijn.
2. Indien de afwijzing van de kredietaanvraag gebaseerd is op de raadpleging van een gegevensbestand, stelt de kredietgever de consument onverwijld en kosteloos in kennis van het resultaat van deze raadpleging en in de door het geraadpleegde gegevensbestand opgenomen inlichtingen.
3. De informatie wordt verstrekt tenzij het verstrekken van dergelijke informatie op grond van andere communautaire wetgeving verboden is of indruist tegen doelstellingen van de openbare orde of de openbare veiligheid.

In tegenstelling tot de Belgische wetgeving, houdt de Europese richtlijn **geen verplichting** in, in hoofde van de kredietgever, om de beschikbare gegevensbestanden te raadplegen. De lidstaten moeten er dus enkel zorg voor dragen dat de kredietverstrekker toegang krijgt tot het desbetreffende bestand.

²⁹ Europees Parlement, aangenomen teksten van de vergadering van woensdag 16 januari 2008.

In hoofdstuk 3 hebben we gesteld dat de oorzaak van de problematiek van overmatige schuldenlast niet enkel mag gezocht worden bij het krediet. De BVK pleit al veel langer voor een uitbreiding van de CKP tot een algemene schuldencentrale. Hierdoor kunnen de kredietverstrekkers zich een beter beeld vormen inzake de financiële toestand van de kredietnemer en zal de kwaliteit van de beoordeling van het risico van de consument enorm toenemen.

CD&V is voorstander voor de uitbreiding van de CKP met andere schulden dan de louter zuivere krediet schulden. Een bijkomend voordeel is dat een uitbreiding van de CKP de zogenaamde ‘zwarte lijsten’ overbodig maakt. Het centraal registreren door de NBB van alle schulden biedt ook een betere garantie betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerde schuldenaars.

CD&V meent dat in de huidige politieke situatie een uitbreiding van de CKP zeker mogelijk is. Alvorens concrete wetgevende initiatieven te nemen moet men eerst een studie voeren welke schulden het best nog kunnen opgenomen worden in de centrale gegevensbank. Huurschulden, niet betaalde facturen van de energieproducent, niet betaalde facturen van de telefonieoperator, niet betaalde ziekenhuisfacturen, achterstallige verzekeringspremies, etc. kunnen het voorwerp uitmaken van deze studie.

Volgens Schiltz geeft dit natuurlijk het voordeel dat je een globaal zicht krijgt op de schuldenproblematiek. Open VLD is evenwel geen voorstander van de uitbreiding van de CKP tot een algemene schuldencentrale. Men moet de mensen eigenlijk leren het totaalpakket van hun schulden te beheren, de overheid moet daar geen rol in spelen.

Qua informatiewinning is dan weer wel belangrijk dat de overheid een zicht krijgt op de totale schuldenlast en hoe die schulden zijn samengesteld. Maar Schiltz behoedt zich ervoor om daar te veel beslissingsmacht aan te geven.

5.2.3 Impact van Bazel II

Het Bazel II akkoord stelt een aantal eisen aan de minimale hoeveelheid aan eigen vermogen die banken dienen aan te houden. Bazel II wil de banken ertoe aanzetten om hun kapitaalbeslag dichter te laten aansluiten bij daadwerkelijk gelopen risico's.

Bazel II bevat geen specifieke richtlijnen die betrekking hebben op de portefeuilles van consumentenkredieten, ook wel 'retail portfolio's' genoemd.

Toch hebben deze 'retail' portefeuilles voordelen van de Bazel II richtlijn omdat het leidt tot een vermindering in het kapitaalbeslag.

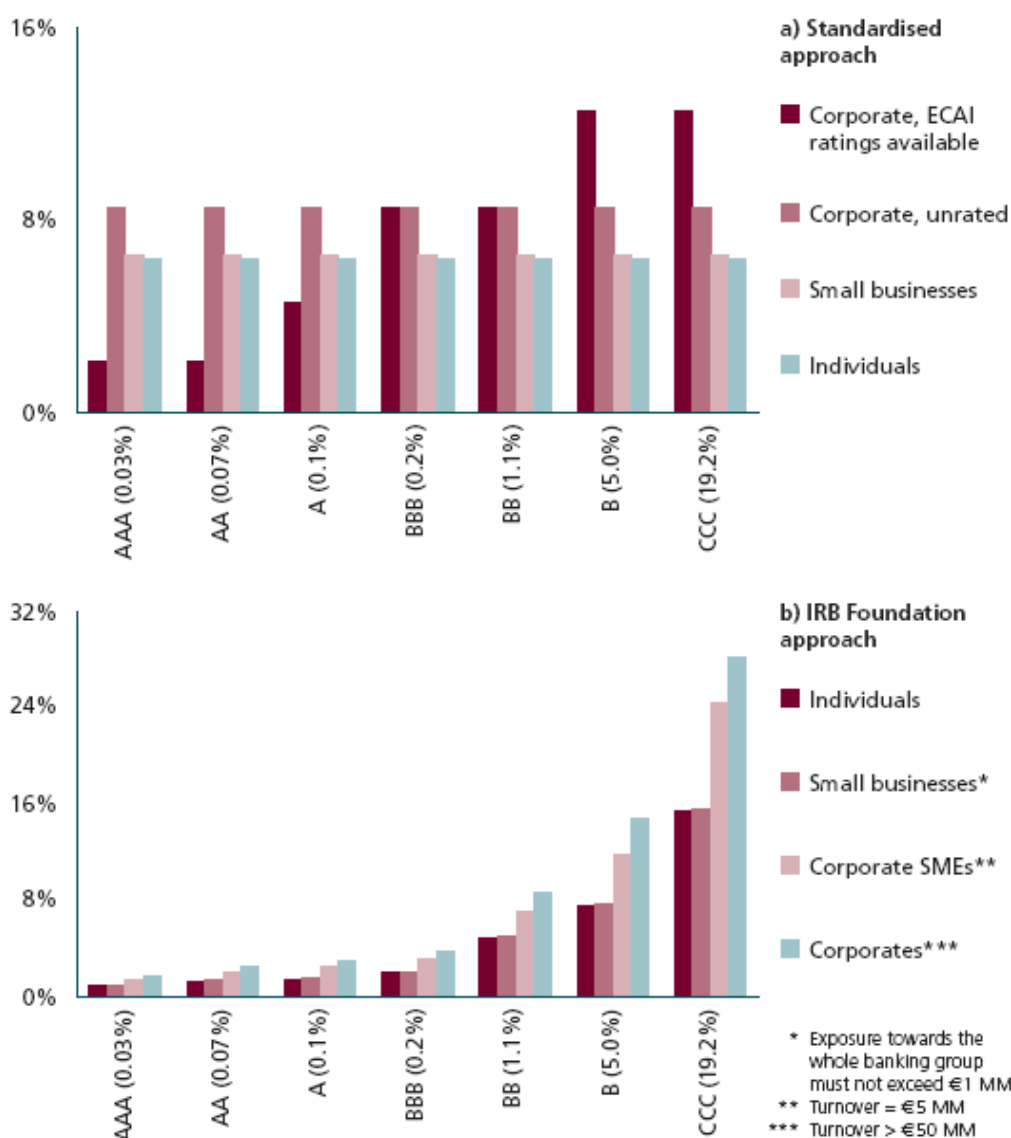
Er is dus minder kapitaal vereist om de retail portefeuilles te dekken in vergelijking met het huidige kader onder Bazel I. Bijvoorbeeld voor kredietkaarten bedraagt de risicocategorie 100%, wat betekent dat dit leidt tot 8% kapitaalbeslag. ($100\% \times 8\% = 8\%$).

Dankzij de standardised approach bij Bazel II, wordt het risicogewicht voor "retail exposure" verminderd tot 75%. Dit leidt tot een kapitaalbeslag van 6% ($75\% \times 8\% = 6\%$).

De IRB benadering geeft de banken de mogelijkheid om het kapitaalbeslag zelf te bepalen met behulp van eigen berekeningen over de kredietkwaliteit van hun uitstaande vorderingen. Bij deze methode moeten de financiële instellingen schattingen maken van de parameters op basis van hun databanken (zowel intern als extern) en statistische modellen etc. Deze parameters zijn de PD, EAD en de LGD.

Door de invoering van Bazel II zullen de administratieve en operationele kosten voor de beheersing van het kredietrisico stijgen omwille van het gebruik van de meer gesofisticeerde risicomanagementinstrumenten.

Grafiek 11: Kapitaalbeslag per benaderingswijze en type portefeuille

Source: BIS (2003)

Bron: ECRI, MERCER OLIVER WYMAN (2005), *Consumer Credit in Europe: riding the wave*, Brussel London, ECRI, MERCER OLIVER WYMAN, p.20.

Bovenstaande grafiek toont aan dat financiële instellingen die de standardised approach toepassen, een kapitaalbeslag van 6% zullen moeten aanhouden ongeacht de kwaliteit van de kredietnemers.

Bij de IRB- benadering zal men kredietwaardige cliëntenportefeuilles aanzienlijk minder kapitaalbeslag moeten voorzien. Voor de 'individuals' schommelt dit rond de 2%. Daarentegen zal men voor de meer risicovolle portefeuilles een kapitaalbeslag van 16% moeten voorzien.

5.3 De bestrijding van overmatige schuldenlast

Om van een verantwoorde kredietverstrekking te spreken stelt de ECRC inzake overmatige schuldenlast:

- “overindebtedness should be a public concern:
Dealing with failed credit relationships and overindebtedness should be a public concern responsibility. The goal should be to rehabilitate and reintegrate consumers into the economic life of society”

CD&V wil deze problematiek bestrijden door het nut van de positieve gegevensbank te verbeteren door de opname van andere schulden (infra). Ze verwijst ook naar haar federaal verkiezingsprogramma. Zo wenst de partij het gebrek aan sociale rechtvaardigheid aan te pakken door de aansprakelijkheid van de kredietgevers te verhogen als blijkt dat die na raadpleging van de positieve gegevensband op een onverantwoorde manier krediet verstrekken.

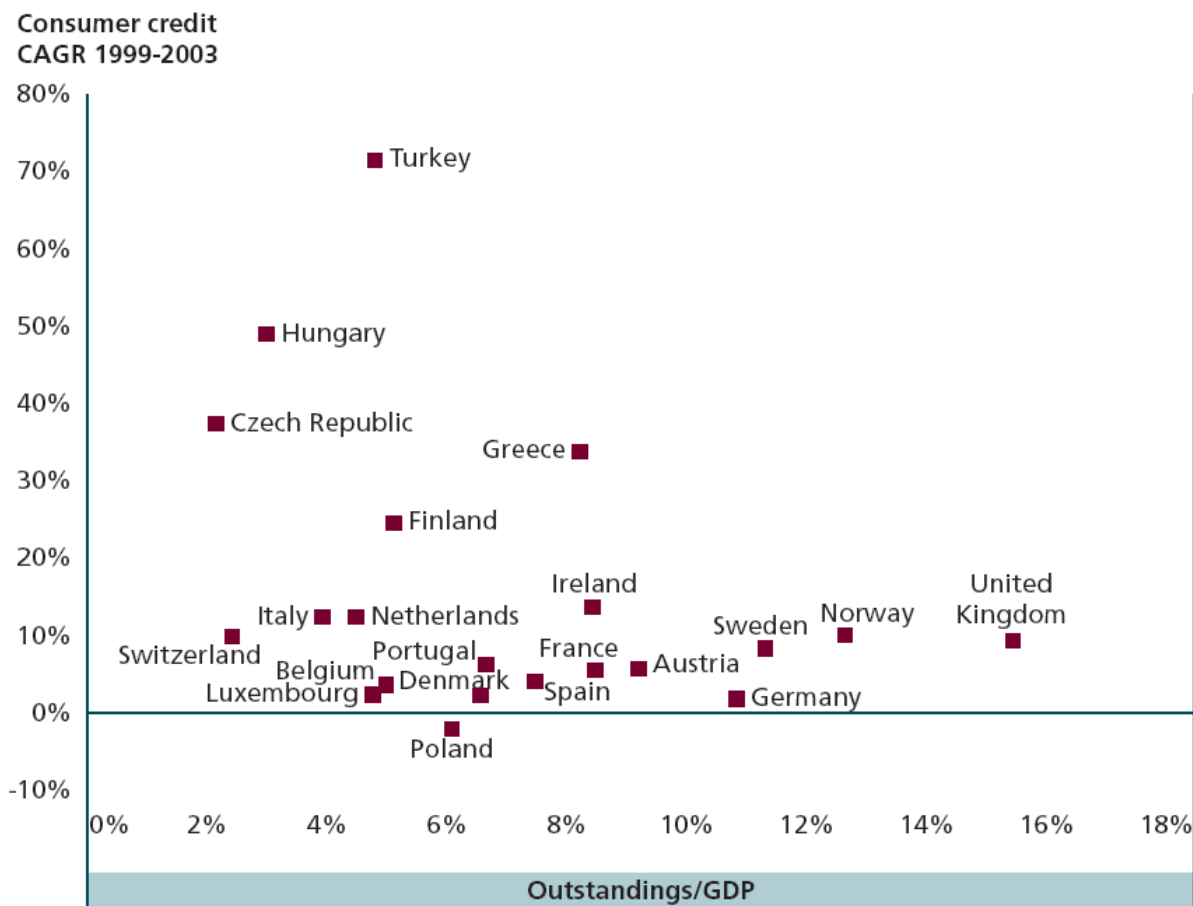
Open VLD wil vooral via preventie de problematiek van overmatige schuldenlast bestrijden. Schiltz is er wel van overtuigd dat men strenge maatregelen moeten installeren op de informatieplicht. Het aanbod van de kredietverstrekker moet duidelijk zijn. Bijvoorbeeld: een plasma tv voor 50 euro/ maand en je denkt 50 euro kan ik wel missen maar je betaalt wel 4 of 5 jaar wat betekent dat de eindprijs van je plasma tv op het einde van de rit het dubbele is. Dit is iets wat de consument wel moet weten. Schiltz denkt ook dat de informatieplicht misschien moet variëren in functie van de kredietproducten en de doelgroep waaraan het product wordt aangeboden. Volgens Schiltz is er een verschil tussen informatieplicht aan een bedrijf en aan de gewone consument. Bij een bedrijf die een bedrijfslening afsluit is het logisch dat die informatieplicht dan minder zwaar weegt.

De kernboodschap van Open VLD blijft dat deze problematiek vooral moet aangepakt worden door preventie.

5.4 Groeimogelijkheden in de markt van het consumentenkrediet

Onderstaande grafiek geeft de relatie weer tussen de groei en de marktpenetratie voor de periode 1999- 2003 van de verschillende Europese lidstaten.

Grafiek 12: Groei consumentenkrediet

Bron: ECRI, MERCER OLIVER WYMAN (2005), *Consumer Credit in Europe: riding the wave*, Brussel London, ECRI, MERCER OLIVER WYMAN, p. 13.

Men kan deze 21 verschillende markten groeperen in 3 groepen:

i) De eerste groep bevat de snelgroeïende markten, die nog niet volledig volgroeïd zijn. De meeste van deze kredietmarkten bereiken gemakkelijk het Europees gemiddelde of klimmen snel boven het Europees gemiddelde. Het zijn de landen die zich bevinden in de linker bovenhoek van de grafiek. Het gaat dan om Turkije, Hongarije, Tsjechië, Griekenland, Finland, Ierland, Italië en Nederland.

- ii) De tweede groep die men kan situeren in de rechterhelft van de grafiek, bestaat uit die markten die reeds volgroeid zijn, maar die nog sterke groeicijfers kennen.
- iii) De derde groep, in de linker benedenhoek van de grafiek, bestaat uit die landen met een lage marktpenetratie. Het groeicijfers van deze markten komt evenwel niet overeen met het groeipotentieel in deze markten. De oorzaak hiervan kan gezocht worden bij 'local constraints' op de markt, vooral door het plaatselijk wetgevend kader. Ook België kan men in deze groep onderbrengen.

Ook de studie van de ECRI, die in hoofdstuk 3 aan bod gekomen is, stelt dat de kredietverlening in België eerder conservatief is. Wanneer men het consumentenkrediet uitdrukt in een percentage van het BBP is dit voor België 5,15%. Waar dit voor de EU-15 (de 15 'oude lidstaten van de EU') 8,23% bedraagt. De kredietsector pleit om het consumentenkrediet een impuls te geven om zo de zwakke economische groeicijfers te verbeteren. Er is volgens de sector nog immers veel ruimte om het consumentenkrediet te stimuleren.

CD&V wil deze stelling nuanceren in de vergelijking van de Belgische kredietverlening met het Europees gemiddelde. Het Europees gemiddelde wordt sterk de hoogte ingeduwd door het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Ierland die in relatieve cijfers toch een groot aandeel hebben in de totale Europese kredietmarkt voor consumenten. Als men kijkt naar de relatieve invloed van het consumentenkrediet op het totale inkomen per huishouden stelt men het volgende vast: in Duitsland bedraagt dit percentage 17,11 %, in het Verenigd Koninkrijk 17,77 %, wat toch zeer hoog is. (CD&V verwijst hier naar een studie van de ECRI voor het jaar 2000). In België bedraagt dit percentage 8,79%. Als men daarbij de bedenking maakt dat in België het aandeel van het hypothecair krediet nog altijd substantieel veel hoger is dan het aandeel consumentenkrediet dan hoeft men er toch niet aan te twijfelen waar de Belgische consument prioritair belang aan hecht. De Belg is geboren met een baksteen in de maag en dat zal in de nabije toekomst niet direct veranderen. Stel bijvoorbeeld: een gezin met een gezinsinkomen van 3.000 euro, het gezin heeft een hypothecaire aflossing (inclusief bijkomende verzekeringen) van 1.000 euro per maand wat overeenkomt met 33% van het beschikbaar inkomen en min of meer overeenkomt met een geleend bedrag van 170.000 euro afhankelijk van de modaliteiten. Als dat zelfde gezin nog eens 17,11 percent (zoals in Duitsland) of 513 euro per maand besteedt aan allerlei consumentenkredieten kan men zich inbeelden dat er nog maar weinig financiële ruimte overblijft voor eventuele tegenslagen waarmee het gezin wordt geconfronteerd, zeker als datzelfde gezin kinderen ten laste heeft.

De helft van het gezinsinkomen gaat dan immers naar allerlei kredieten her en der. Dan wordt toch liever geopteerd voor een iets voorzichtiger aanpak. Men kan omgekeerd immers ook stellen dat het dankzij de ietwat ‘conservatieve’ aanpak en de consumentenbeschermende wetgeving is dat de financiële positie van de Belgische consument rooskleuriger is dan de financiële positie van zijn Europese tegenhanger. Bovendien zien we ook dat de landen met de hoogste kredietgraad van de consumenten ook de landen zijn die het zwaarst worden getroffen door de huidige kredietcrisis.

CD&V meent dat er nog een groeimarge mogelijk is binnen de Belgische kredietmarkt op voorwaarde dat de belangen van de consumenten voldoende adequaat worden beschermd en de kredietmarkt op een financieel gezonde en verantwoorde manier kan groeien. CD&V is absoluut geen voorstander het consumentenkrediet van overheidswege uit te stimuleren. Zij kaatst de bal onmiddellijk terug naar de sector en stelt dat de kredietsector eerst echte concurrentiële tarieven moeten hanteren voor consumentenkredieten.

Dezelfde stelling legde ik voor aan volksvertegenwoordiger Schiltz. Ik vroeg hem of we de kredietverlening in België geen impuls konden geven, en dus de economische groei, aan de hand van fiscale stimuli zoals dat nu in Frankrijk wordt toegepast.

Open VLD staat daar zeker niet afkering tegen. Maar men moet hier wel behoedzaam tegenover staan. Men moet zorgen dat eerst het controleapparaat werkt want het werkt nu niet! Indien dit goed functioneert, en er een goede preventie is, dan is er zeker ruimte voor bepaalde segmenten, waar er consumenten zijn die zonder problemen in krediet kunnen stappen. Dit vormt dan zeker ook een enorme stimulatie voor jonge mensen die bijvoorbeeld willen ondernemen, maar die de mogelijkheid daartoe niet hebben. In dat kader beweegt de regering dan wel zij het onder een andere vorm. Mevrouw Laruelle heeft in haar beleidsnota verklaard dat ze wil werken aan een overgangsvorm van een bvba, waardoor jongeren sneller in het ondernemerschap kunnen stappen. Als men dat kan koppelen aan een snellere manier om krediet op te nemen dan is dit effectief een bijdrage tot innovatie en zal dit ook de groei stimuleren. Maar het is wel belangrijk om het kaf van het koren te scheiden om een risicogroep af te scheiden van de potentieel succesvolle ondernemers. Fiscale tegemoetkoming is bij uitstek het middel om dit te bewerkstelligen, aldus Schiltz.

5.5 Algemene conclusie

Als algemeen besluit kan men stellen dat er in België voldoende instrumenten ter beschikking zijn om de kredietverlening op een verantwoorde wijze te organiseren. Het Belgische reglementair kader voorziet in een goede bescherming van de consument en gepaste controle op de kredietverstrekkers.

Persoonlijk heb ik ervaren dat het debat rond de kredietverstrekking en in het bijzonder rond het consumentenkrediet vandaag hevig gevoerd wordt. Dit is goed. De belangen van de consumenten moeten verdedigd worden, maar ook de kredietverstrekkers hebben vandaag specifieke noden in een alsmaar dynamischere markt van het consumentenkrediet.

Tijdens het schrijven van mijn thesis is het mij vooral opgevallen hoe belangrijk de politieke invloed weegt op het beleid van het consumentenkrediet in België. Het is de wetgever die het juridisch kader creëert waarbinnen de markt voor het consumentenkrediet georganiseerd wordt. Vandaar ook mijn uitgebreide interviews met de Vlaamse meerderheidspartijen CD&V en Open VLD. De volledige interviews zijn opgenomen in de bijlagen van deze masterproef.

Vele kredietverstrekkers hanteren vandaag codes of principes voor een ‘responsible lending’ in hun commerciële politiek. Dit kunnen we in feite ook thuisbrengen in een breder kader van het ethisch ondernemen. Desalniettemin lappen vele kredietverstrekkers en kredietbemiddelaars de voorschriften van de reclame aan hun laars. Nochtans vormt dit de eerste fase in het kredietverleningsproces, namelijk de precontractuele fase. Dit vormt dus een belangrijke uitdaging voor de controle instanties die ervoor moeten zorgen dat de markt van het consumentenkrediet op de eerste plaats een transparante markt is.

Anderzijds mag ook gewezen worden op de verantwoordelijkheid van de consument. Ook zij moeten het principe van een ‘responsible borrowing’ hanteren.

Tot slot kan ik alleen nog wijzen op het feit hoe belangrijk het debat is tussen kredietverstrekkers, consumentenorganisaties, en de politiek beleidvoerders. Het is belangrijk om de noden en wensen van elkaar te kennen. Alleen op deze manier kan in België een gezonde kredietmarkt gehandhaafd blijven en een bijhorende economische groei.

Lijst van geraadpleegde werken

Boeken

Balate, E., P. Dejemeppe & F. De Patoul (1995), *Le droit du crédit à la consommation, Commentaires de la loi du 12 juin 1991 sur le crédit à la consommation*, Brussel, De Boeck.

Belgische Vereniging van Banken (1994), *Overmatige schuldenlast en preventie*, Brussel.

Bertola, G., R. Disney & C. Grant (reds.) (2006), *The economics of consumer credit*, Cambridge London, The Mit Press.

Domont-Naert, F. & P. Jadoul (reds.) (2004), *Actualités du droit du crédit à la consommation*, Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, Travaux et recherches 47.

Lettany, P. (1993), *Het consumentenkrediet, De wet van 12 juni 1991*, Deurne, Kluwer.

Steennot, R. (2007), *Consumentenbescherming en Handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia.

Terryn, E. (ed.) (2007), *Handboek consumentenkrediet*, Brugge, die Keure.

Dirix, E., Y. Montangie & H. Vanhees (2005), *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia.

Tijdschriftartikels

Angerhausen, D. (1994), Het netelige probleem van de overmatige schuldenlast: mythe en realiteit, *Bulletin van de Generale Bank*, 1998, 398, pp. 9-12.

Cox, J.C. (2001), Praktische gevolgen voor de kredietgever van de omvorming van de huidige negatieve risicocentrale consumentenkredieten van de NBB tot een positieve centrale, *Tijdschrift financieel recht*, 3, pp.175-182.

Debouvry, C. (2005), Panorama de l'endettement des ménages en Europe, *Banquestratégie*, 223, pp. 8-9.

Jacobs, E. (2007), *De collectieve schuldenregeling: balans na 8 jaar toepassing van de wet van 5 juli 1998*, FOD Financiën Nationale School voor Fiscaliteit en Financiën.

Janse, M. (2000), Doorlopen naar een positieve centrale, *Banking Review*, 2, pp.73-76.

Lambrechts, A. (2002), Une centrale des crédits aux particuliers positives, *l'obeservatoire*, 35, pp. 59-62.

Meulemans, D., V. Tollenaere (2001), Krachtlijnen van de nieuwe regeling inzake de positieve kredietcentrale, *Tijdschrift financieel recht*, 3, pp.138-154.

Raaijmarkers, R. (2003), Een voorstel voor een nieuwe Europese richtlijn consumentenkrediet, *Bank- en Effectenbedrijf*, pp.12-15.

Vos, J. (2000), Schuldbemiddeling bij schuldoverlast, een miskende specialisatie in het welzijnswerk, *Alert*, 26, 6, pp. 15-23.

Papers / studies

Defossez, A., A. van den Broeck (2007), *Les ouvertures de crédit, constats et recommandations pour une meilleure protection des consommateurs*, Plate-forme Journée sans crédit.

De Doncker, H. (2006), *Working paper document n° 78, Kredieten aan particulieren- Analyse van de in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren geregistreeerde gegevens*, Brussel, NBB.

ECRI, MERCER OLIVER WYMAN (2005), *Consumer Credit in Europe: riding the wave*, Brussel London, ECRI, MERCER OLIVER WYMAN.

Jacquemin, H. (2007), *Le contrat de crédit conclu par voie électronique*, Bruxelles, journée d'étude UPC.

Kösters, P., Paul, S. & S. Stein (2004), *An economic analysis of the EU Commission's proposal for a new Consumer Credit Directive, Offering consumers more protection or restricting their options?*, <http://www.ecri.eu/new/library>, 15 oktober 2007, Online.

Lambrechts, K., (2007), *De sociale keerzijde van kredieten*, Brussel, Vlekho.

Lannoo, K., A. de la Mata (2004), *CEPS Working Document No. 213/November 2004, Integration of the EU Consumer Credit Market ,Proposal for a More Efficient Regulatory Model*, <http://www.ceps.be>, 15 oktober 2007, Online.

Muraille, D. (2007), *La Centrale des Crédits aux Particuliers de la Banque Nationale de Belgique*, Brussel, Slidepresentatie.

L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement (2006), *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne*, Marchienne-au-Pont, L'Observatoire du Crédit et de l'Endettement.

OECD (2007), *OECD Economic Surveys, Belgium 2007*, s.l., s.n.

Krantenartikels

IB/SaS (2007), Sp.a opent meldpunt over kredieten Citibank

JL (2004), EU schroeft harmonisering consumentenkrediet terug, *De tijd*, 5 november, <http://www.tijd.be>, 8 oktober 2007, Online.

JL (2005), Europa pakt regels consumentenkrediet verder in, *De tijd*, 11 oktober, <http://www.tijd.be>, 8 oktober 2007, Online.

JL (2007a), Website moet lenen zonder bank opschorten, *De tijd*, 25 augustus, <http://www.tijd.be>, 19 januari 2008, online.

JL (2007b), Toezichthouder CBFA buigt zich over Boober, *De tijd*, 16 juni, <http://www.tijd.be>, 19 januari 2008, online.

JL (2007c), Sp.a vraagt verbod op wentelkredieten

NTA (2007a), Online marktplaats voor leningen binnenkort ook in België, *De Standaard Online*, 2 februari, <http://www.standaard.be>, 18 januari 2008, online.

NTA (2007b), Financiële waakhond CBFA zit met grote vragen, *De Standaard Online*, 2 februari, <http://www.standaard.be>, 18 januari 2008, online.

NTA (2007c), Geld lenen zonder bank is nieuwste trend, *De Standaard Online*, 2 februari, <http://www.standaard.be>, 18 januari 2008, online.

SaS (2007), Wanbetalingen bij kredieten nemen af, *De tijd*, 24 oktober, p. 8.

SaS/KV (2007), EU versoepelt toegang verbruikskrediet, *De tijd*, 22 mei, <http://www.tijd.be>, 10 oktober 2007, Online.

WLE (2008), Strengere controle op kredietverlening, *De Standaard Online*, 29 januari, <http://www.standaard.be>, 29 januari 2008, online.

574 overtredingen op kredietreclame in 2007, (2008), *De Morgen*, 16 februari, <http://www.demorgen.be>, 18 februari 2008.

Websites

CBPL (2008), *Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer*, <http://www.privacycommission.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

BVK (2007a), *Beroepsvereniging van het krediet Gids van het consumentenkrediet*, <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

BVK (2007b), *An inconvenient truth: de Belg verdient krediet*, <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

BVK (2007c), *Beroepsvereniging van het krediet, Statistieken*, <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

BVK (2008), *Jaarverslag 2007*, <http://www.upc-bvk.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Boober (2008), *Boober no banks, better deals*, <http://www.boober.nl>, meermaals geraadpleegd, Online.

ECRC (2007), *European Coalition for Responsible Credit, Responsible Credit*, <http://www.responsible-credit.net>, meermaals geraadpleegd, Online.

De Kamer (2007), *De Belgische kamer van volksvertegenwoordigers*, <http://www.dekamer.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

FOD economie (2007), *Overmatige schuldenlast infobrochure*, <http://mineco.fgov.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

FOD economie (2008), *Wijziging maximale jaarlijkse kostenpercentages*, <http://mineco.fgov.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Nationale Bank van België (2007), *De centrale voor kredieten aan particulieren*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Nationale Bank van België (2007), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren-2006*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Nationale Bank van België (2008), *Statistieken, Centrale voor kredieten aan particulieren-2007*, <http://www.nbb.be>, meermaals geraadpleegd, Online.

Wetteksten

WET van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet.

WET van 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan particulieren.

WET van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen.

Europees Parlement (2007-2008), *Aangenomen teksten van de vergadering van woensdag 16 januari 2008*, Europees Parlement.

Andere

BVK- Febelfin (2008), *FLASH*, Brussel, BVK-Febelfin.

Dehaene, T. (2008), *OCMW-CAW enquête*, s.l., s.n.

Jourdain S. (2008), *e-mail*, 16 april.

Reynaert, F. (2008), *Interview elektronische vragenlijst*, 10 april.

Schiltz, WF. (2008), *Interview*, 24 april.

Van Hellefont, P. (2007), *Workshop Kredietverlening, Slidepresentaties*, Brussel, Vlekho.

Vandaag (2007), 23 november, Brussel, VRT, radioprogramma.

Volt (2008), 7 mei, Brussel, VRT, Tv-programma.

Bijlagen

Interview CD&V : *Frederic Reynaert* , Medewerker CD&V Senaatsfractie- Commissie Financiën en Economische aangelegenheden, bedrijfsjurist.

Interview Open VLD : *Willem -Frederik Schiltz*, Volksvertegenwoordiger.

Tabel 2.4.7 Rangschikking van de individuele arrondissementen naar relatief belang van de diverse kredietvorm (NBB Working paper)

Vragenlijst (CD&V)

i) Het nieuwe regeerakkoord van de regering Leterme I vermeldt het volgende:

“Het is ook aangewezen om de strijd tegen overmatige schuldenlast voort te zetten en dit door een globale aanpak zowel ten aanzien van de lener als van de ontleener, onder meer door toe te zien op te versterking van de preventie-instrumenten en door een voldoende structurele financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast te verzekeren. Dit laatste door een waaier aan financieringsmogelijkheden te verbreden.” (Regeerakkoord gesloten tussen de onderhandelaars van CD&V, MR, PS, Open Vld en cdH 2008: 20).

a) Wat verstaat men onder "globale" aanpak?

Vooreerst wordt benadrukt dat een Regeerakkoord de krachtlijnen vastlegt van het regeringsbeleid voor de komende legislatuur. De partijen verbinden er zich toe om binnen deze krachtlijnen bepaalde concrete maatregelen te nemen om het beleid ten uitvoer te brengen. Een regeerakkoord is de resultante van lange onderhandelingen tussen de verschillende meerderheidspartijen en vormt dan ook een consensus tussen de verschillende vaak sterk uiteenlopende standpunten.

Onder globale aanpak verstaat de CD&V dat de overmatige schuldenlast moet worden bestreden op alle mogelijke vlakken, zowel op preventief, curatief maar ook op repressief vlak indien dit nodig mocht blijken te zijn.

Preventief door er voor te zorgen dat mensen zich voldoende bewust zijn van de gevolgen (en eventuele gevaren) van de kredieten die zijn aangaan - onder andere het aangaan van consumentenkredieten - en ervoor te zorgen dat mensen die zich reeds in een problematische financiële situatie bevinden niet nog meer schulden aangaan. De schuldenpiraal die hierdoor wordt gecreëerd, vooral door de hoog oplopende intrestbedragen, zorgt er immers voor dat deze mensen vaak geen licht meer zien aan het eind van de tunnel en in een situatie van armoede terechtkomen. Armoede is immers geen fenomeen dat zich beperkt tot de derdewereldlanden, men zou er soms van versteld staan hoeveel mensen er in uw eigen buurt op het einde van de maand de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen. Om deze reden werd in het Regeerakkoord voorzien in een voldoende structurele financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast.

Dit Fonds heeft immers ook een preventieve functie. Art. 20, § 3, 3°, eerste lid van de Wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen (B.S. 31 juli 1998) voorziet immers dat het Fonds ook voorziet in « de betaling van maatregelen inzake informatie en sensibiliseren gericht tot de personen bedoeld in deze wet met betrekking tot de doelstelling en de werking van deze wet, en meer in het algemeen, de financiering van maatregelen inzake informatie en sensibiliseren omtrent schuldoverlast. » Om haar opdracht echter met voldoende slagkracht te kunnen uitvoeren moet het Fonds over voldoende financiële middelen beschikken. Een verhoogde financiering van het Fonds, zoals voorzien in het Regeerakkoord, moet hieraan tegemoet komen.

Om de gevallen van onrechtmatige reclame beter te kunnen bestrijden is een evaluatie en wijziging van de bestaande regelgeving nodig. Het wetsvoorstel van de CD&V van mevrouw Katrien Partyka, federaal volksvertegenwoordigster (Stuk Kamer, 52-0793/001, 2007-2008) wil de bestaande wetgeving aanpassen zodat er een duidelijker wettelijk kader ontstaat waarbinnen de kredietgevers tewerk mogen gaan. Het wetsvoorstel beoogt de wetgeving inzake het consumenten- en hypothecair krediet beter op elkaar af te stemmen. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel ook enkele vormen van reclame beter te omschrijven zodat er grotere rechtszekerheid hieromtrent bestaat. Concreet gaat het om de reclamebepalingen inzake het verkrijgen van een snel en gemakkelijk krediet of de centralisatie en hergroepering van consumentenkredieten. Tenslotte beoogt het wetsvoorstel ook de bestaande controlemogelijkheden en sancties op het overtreden van de wetgeving aan te passen zodat er een betere controle kan worden uitgeoefend met versterkte sancties tot gevolg indien dit nodig mocht zijn.

Onder curatief verstaat de CD&V dat de mensen die zich in een problematische financiële situatie bevinden zo efficiënt mogelijk moeten worden geholpen. De schuldbemiddelaars vervullen hierin een erg belangrijke rol. Het probleem van de betalingen van de vergoedingen van de schuldbemiddelaars door het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast geeft echter aan dat er ook op dit vlak nog veel werk aan de winkel is. Om deze reden is alvast voorzien in het Regeerakkoord dat het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast voldoende structureel zal worden gefinancierd.

Onder repressie wordt verstaan: de nakoming van de wetgeving die de consument moet beschermen voldoende controleren en voldoende adequate sanctiemiddelen voorzien mocht blijken dat er inbreuken worden gepleegd op de wetgeving. Hiervoor wordt verwezen naar de hoger gegeven commentaar bij het wetsvoorstel van mevrouw Katrien Partyka betreffende het preventieve luik van een globaal beleid.

b) Wat verstaat u (uw partij) concreet onder de ‘versterking van de preventie-instrumenten’?

Hiervoor wordt verwezen naar het eerder verstrekt antwoord op subvraag a betreffende het preventieve luik van een globale aanpak.

c) Welke initiatieven zal zij hieromtrent nemen in de toekomst?

In het kader van het Regeerakkoord zullen initiatieven worden genomen ter versterking van de structurele financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast. Daarnaast is het ook de intentie om de wettelijke bepalingen inzake reclame, controle en de sanctionering te versterken voor wat betreft het consumenten- en hypothecair krediet (Zie hoger).

Diverse andere initiatieven zijn mogelijk, waarbij onder andere gedacht wordt aan de uitbreiding van de CKP tot andere schulden dan de louter zuivere kredietschulden (zie verder).

d) Aan welke financieringsmogelijkheden denkt u dan concreet ter financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast?

In het Regeerakkoord staat vermeld dat de Regering het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast additioneel wil financieren « door een waaier aan financieringsmogelijkheden te verbreden . » Een dergelijke bepaling op zich geeft weinig prijs over de concrete financieringsbronnen die zullen worden aangeboord. Indien de CKP wordt uitgebreid tot andere schulden dan de zuivere kredietschulden dan lijkt het evident dat de schuldeisers van deze schulden ook hun steentje bijdragen aan het systeem.

Een studie over dit onderwerp kan wellicht meer duidelijkheid verschaffen over alle praktische mogelijkheden van een additionele financiering van het Fonds. De additionele financiering van het Fonds wordt ongetwijfeld verder besproken op regeeringsniveau.

ii) Het BVK (Beroepsvereniging van het Krediet) verwijst naar een studie van de OESO dat de overheidsinmenging in de markt voor het consumentenkrediet veel omvangrijker is dan in een aantal andere landen en dat zij zo innovatie in de sector in de weg staat.

a) Deelt u (uw partij) dit standpunt? En is zij dan ook van mening of bereid om tot een evaluatie over te gaan van de huidige wetgeving?

De studie van de OESO bepaalt het volgende: « Government intervention in the consumer credit and mortgage loan markets is also more extensive than in a number of countries. The authorities seek to protect consumers notably against overindebtedness via a variety of administrative measures, including a grid of maximum interest rates. However, this regulation risks stifling innovation in some particular segments of the credit market (OESO, Economic Survey of Belgium 2007: Enhancing the benefits of financial liberalisation).

De studie stelt louter de vraag of deze strenge regulering in België geen innovatie binnen de kredietsector in de weg 'kan' staan, maar spreekt zich geenszins uit over al dan niet reeds bestaande remmingen op de innovatie binnen de sector.

Bovendien begint de studie van de OESO met de volgende zin: « The Financial sector is sound, dynamic and stable. Banks have shown a capacity for adapting to new market conditions, such as a declining reliance on intermediation of government debt and greater international exposure. »

We zijn er zeker van dat de kredietsector voldoende dynamisch en flexibel is om te werken binnen een regelgevend kader met een consumentenvriendelijk karakter. Bovendien is een stabiel en financieel gezond kredietlandschap nog altijd de beste garantie voor zowel de kredietsector als de consumenten zelf. Kijk bijvoorbeeld maar naar de aanhoudende kredietcrisis in de Verenigde Staten, een land dat nu niet direct uitblinkt op het vlak van consumentenbescherming. Er dient een voldoende evenwicht te worden gehanteerd tussen enerzijds consumentenbescherming en anderzijds een voldoende evenwichtige mededinging op de kredietmarkt.

iii) Een studie van de ECRI (European Credit Reserach Institute studie november 2005) stelt dat de kredietverlening in België eerder conservatief is. Wanneer men het consumentenkrediet uitdrukt in een percentage van het BBP is dit voor België 5,15%. Waar dit voor de EU-15 (de 15 'oude lidstaten van de EU') 8,23% bedraagt.

De kredietsector stelt dat er dus nog veel ruimte is om het consumentenkrediet een impuls te geven om zo de zwakke economische groeicijfers te verbeteren.

a) Hoe staat u (uw partij) hier tegenover?

Vooreerst dient benadrukt te worden dat er toch enige nuance noodzakelijk is in de vergelijking van de Belgische kredietverlening met het Europese gemiddelde. Het Europese gemiddelde wordt immers sterk de hoogte ingeduwd door het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Ierland die in relatieve cijfers toch een groot aandeel hebben in de totale Europese kredietmarkt voor consumenten. De Belgische consumentenmarkt is niet dezelfde als de Duitse of de Engelse consumentenmarkt. Als men kijkt naar de relatieve invloed van het consumentenkrediet op het totale inkomen per huishouden stelt men het volgende vast: in Duitsland bedraagt dit percentage 17,11 percent, in het Verenigd Koninkrijk 17,77 percent, wat toch zeer hoog is (bron: ECRI, cijfer voor het jaar 2000). In België bedraagt dit percentage 8,79%. Als men daarbij de bedenking maakt dat in België het aandeel van het hypotheclair krediet nog altijd substantieel veel hoger is dan het aandeel consumentenkrediet dan hoeft men er toch niet aan te twijfelen waar de Belgische consument prioritair belang aan hecht. De Belg is geboren met een baksteen in de maag en dat zal in de nabije toekomst niet direct veranderen. Stel bijvoorbeeld: een gezin met een gezinsinkomen van 3.000 euro, het gezin heeft een hypothecaire aflossing (inclusief bijkomende verzekeringen) van 1.000 euro per maand wat overeenkomt met 33% van het beschikbaar inkomen en min of meer overeenkomt met een geleend bedrag van 170.000 euro afhankelijk van de modaliteiten. Als dat zelfde gezin nog eens 17,11 percent (zoals in Duitsland) of 513 euro per maand besteedt aan allerlei consumentenkredieten kan men zich inbeelden dat er nog maar weinig financiële ruimte overblijft voor eventuele tegenslagen waarmee het gezin wordt geconfronteerd, zeker als datzelfde gezin kinderen ten laste heeft. De helft van het gezinsinkomen gaat dan immers naar allerlei kredieten her en der. Dan wordt toch liever geopteerd voor een iets voorzichtiger aanpak.

Men kan omgekeerd immers ook stellen dat het dankzij de ietwat ‘conservatieve’ aanpak en de consumentenbeschermende wetgeving is dat de financiële positie van de Belgische consument rooskleuriger is dan de financiële positie van zijn Europese tegenhanger. Bovendien zien we ook dat de landen met de hoogste kredietgraad van de consumenten ook de landen zijn die het zwaarst worden getroffen door de huidige kredietcrisis.

b) Meent zij dat het krediet moet gestimuleerd worden?

Indien de kredietmarkt op een financieel gezonde en verantwoorde markt kan groeien, waarbij de belangen van de consumenten voldoende adequaat worden beschermd, dan is er nog een groeimarge mogelijk binnen de Belgische kredietmarkt. Een stimulans van overheidswege uit is echter niet het aangewezen instrument om het consumentenkrediet te stimuleren. De kredietsector kan alvast het goede voorbeeld geven om de kredietmarkt te stimuleren door echt concurrentiële tarieven te hanteren voor consumentenkredieten, dit komt de consument ook beter ten goede.

c) Zo ja, aan welke concrete beleidsmaatregelen denkt u dan om de ‘verantwoorde kredietverstrekking een impuls te geven?

Zie het antwoord op subvraag b.

d) In het verlengde, hoe ziet u de toepassing van de Consumer Credit Directive in België? In bepaalde opzichten is ze minder restrictief dan de WCK!

Een eenvormige Europese aanpak kan de interne kredietmarkt versterken. De CD&V is voorstander van een verdere uitbouw van de interne markt (zie Federaal Verkiezingsprogramma 2007 CD&V, p.60). Voor de CD&V is echter ook vereist dat Europa een sterke sociale dimensie vertoont. Om deze reden is de CD&V geen voorstander van maximale harmonisatie van een richtlijn betreffende consumentenkrediet. Maximale harmonisatie betekent immers dat de nationale lidstaten geen strengere regels meer kunnen hanteren. Hierdoor zouden ook enkele regels van de bestaande Belgische Wet op het Consumentenkrediet in het gedrang komen. Europa moet er bovenal zijn voor de mensen, dit houdt in dat er naast een economische ook een sterke sociale dimensie moet aanwezig zijn in de Europese regelgeving.

iv) Het elektronisch krediet neemt vandaag ook een alsmear belangrijker plaats in het dagelijks leven van de consument. Wanneer men vandaag via internet een consumentenkrediet afsluit heeft men te maken met een samenloop van de volgende wetgeving:

- de wet van 12 juni 1991 betreffende wet op het consumentenkrediet;
- de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument;
- wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij

De consument blijft dus uiteraard een hoog beschermingsniveau genieten bij het on line afsluiten van een kredietovereenkomst maar volgens de BVK moeten er nog bijkomende maatregelen genomen worden om over een echt ‘elektronische contract’ te beschikken:

- een ruimer toegankelijkheid van de CKP wat betreft de openingsuren;
- een betere identificatie van de klanten op afstand. De BVK pleit voor een toegang tot het rijksregister door een optimaal gebruik te maken van de elektronische identiteitskaart;
- een oplossing van de handgeschreven meldingen op de kredietovereenkomsten.

a) Wat is uw visie omtrent het elektronisch krediet?

Het elektronisch krediet wordt de dag van vandaag inderdaad geregeld door verschillende wetgeving. Dit is echter geen louter Belgisch fenomeen, de voormelde wetten zijn er immers hoofdzakelijk gekomen op basis van Europese richtlijnen die werden omgezet in de Belgische rechtsorde.

Indien er voldoende waarborgen worden verstrekt dat de elektronische kredietgever solvabel is, in overeenstemming is met alle wettelijke bepalingen inzake de noodzakelijke toelatingen en dergelijke meer en indien er voldoende garanties bestaan dat de elektronische kredietverlening beantwoordt aan alle normen inzake consumentenbescherming kan er weinig bezwaar worden gemaakt tegen deze vorm van kredietverlening.

b) Wat vindt u van die voorstellen van de BVK?

Een van de wettelijke eisen die worden gesteld aan de kredietverstrekkers is het laten registreren van de kredieten. Om deze reden is een ruimere toegankelijkheid van de CKP zeker een piste die moet worden bestudeerd.

De elektronische identiteitskaart is een handig hulpmiddel dat voor de elektronische handel een wezenlijke invloed kan en moet spelen op het vlak van de identificatie. Om deze reden is een verdere ontwikkeling van de technologie, ook op het vlak van de elektronische handtekening noodzakelijk.

De handgeschreven meldingen op de kredietovereenkomst dienen ervoor te zorgen dat de kredietnemer zich bewust is van de handelingen die hij stelt bij het afsluiten van het krediet. Met andere woorden; « bezint eer ge begint! ». Ook voor deze nogal formalistische verplichtingen kan en moet een oplossing worden gevonden in het kader van de elektronische handel.

c) Bent u voorstander/tegenstander voor een echte uitbreiding van het elektronisch krediet en/of de wetgeving terzake aan te passen?

CD&V is een partij die altijd bereid is tot dialoog met de betrokken sectoren. Indien blijkt dat er objectieve en gerechtvaardigde redenen aanwezig zijn die aantonen dat een wetgevend initiatief wenselijk is dan is CD&V altijd bereid zijn verantwoordelijkheid op te nemen. Daarbij dienen natuurlijk de bij subvraag a vermelde voorwaarden worden nageleefd.

v) Een andere fenomeen op het internet zijn de zogenaamde peer-to-peer kredieten (zoals de site boober.nl) waarbij particulieren elkaar onderling krediet verstrekken. Zij vallen volledig buiten de controle van de overheid en de kredietnemers genieten geen enkele bescherming in hoofde van de WCK 1991.

a) Kan dit geen argument zijn om de ‘legale’ manier van de on line kredietverstrekking te versterken?

Peer-to-peer lenen is een wijze waarop leners en uitleners een geldtransactie kunnen uitvoeren zonder tussenkomst van traditionele financiële instanties, zoals banken. Zowel

leners als uitleners zijn individuele particulieren. Het internet heeft peer-to-peer lenen mogelijk gemaakt door het samenbrengen van leners en uitleners. Een typisch peer-to-peer leencontract behelst meerdere uitleners en één lener (many-to-one), zodat een eventueel risico op niet-terugbetalen wordt verkleind. In het Verenigd Koninkrijk is Zopa een voorbeeld van een Peer-to-peer lenen website, evenals Prosper in de VS. In Nederland is er Boober (Bron: Wikipedia).

Het is inderdaad waar dat er momenteel geen echt wettelijk kader bestaat voor wat betreft de zogenaamde 'peer-to-peer' kredieten. Deze kredieten worden immers verstrekt door particulieren. Onder de Wet op het Consumentenkrediet van 12 juni 1991 (hierna WCK) wordt verstaan als 'de kredietgever' : elke natuurlijke persoon, elke rechtspersoon of elke groep van dergelijke personen, die een krediet toestaat binnen het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten. Een natuurlijke persoon die niet handelt in het kader van zijn handels- of beroepsactiviteiten en een particuliere lening verstrekt aan een andere particulier valt niet onder het toepassingsgebied van de WCK.

De peer-to-peer leningen zijn een fenomeen dat vooral in Nederland opgang maakt en daar al de nodige commotie heeft veroorzaakt. De AFM (Autoriteit Financiële Markten), de Nederlandse toezichthouder, is daar al diverse malen opgetreden tegen dergelijke praktijken.

In België hebben we in elk geval nog geen signalen opgevangen van de CBFA dat er ook in België een probleem zou bestaan of dreigen te bestaan met dergelijke vormen van kredietverstrekking. Indien in de toekomst zou blijken dat een regelgeving betreffende deze vorm van kredietverstrekking ook in België zou noodzakelijk zijn dan zal de CD&V haar verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan.

- b) Moeten er initiatieven genomen worden om dit soort praktijken te vermijden? Deze sites kennen een alsmaar groter succes. Men kan zich de vraag stellen of men op zulke wijze een krediet bekomt dat het best aangepast is aan de behoeften van de consument.**

Voor het eerste deel van uw vraag kan verwezen worden naar subvraag a.

Inderdaad, een dergelijk peer-to-peer krediet rijst duidelijke vragen bij de informatieverplichtingen waaraan professionele kredietverstrekkers wel zijn gebonden. Over

de Nederlandse site Boober kan men onder andere volgende vermelding aantreffen op het internet: (...) Boober.nl wil een soort marktplaats voor particuliere leners en geldschieters worden. Zonder tussenkomst van een bank of geldinstelling kan iedereen van achttien jaar en ouder geld lenen van andere consumenten. De enige voorwaarde is dat je een vast dienstverband en een rekening bij een in Nederland geregistreerde bank moet hebben. (...)

Aangezien er geen effectief kredietwaardigheidsonderzoek wordt verricht door de kredietverstrekker en aangezien er geen enkele vorm van registratie gebeurt in de CKP wordt door deze vorm van kredietverstrekking de poort wijd opengezet voor misbruiken en situaties waarbij overmatige schuldenlast schering en inslag is. Het gevaar dat mensen die nergens anders een lening krijgen zich tot een dergelijke vorm van kredietverstrekking zal wenden is zeker niet irreëel.

vi) Het JKP is een zeer doeltreffend instrument te voorkoming van overmatige schuldenlast. De OESO vraagt zich evenwel af of men niet hetzelfde effect kan bereiken indien men het JKP- rooster indicatief zou maken in de plaats van een maximum op te leggen.

a) Deelt u (uw partij) deze mening?

Zoals bij de rentevoeten op spaarproducten in de banksector zou een dergelijke maatregel er wel eens kunnen toe leiden dat de grootbanken de rentevoeten bepalen en de rest van de sector zich genoodzaakt zal zien om te volgen. Een dergelijke situatie kan er misschien wel toe leiden dat de rentevoeten eerder zullen stijgen dan dalen. Zonder een diepgaande studie omtrent dit onderwerp is het niet aangewezen om een definitief standpunt in te nemen betreffende dit onderwerp en al zeker niet om een wetgevend initiatief te nemen.

vii) Het Observatoire du Crédit et de l'Endettement stelt vast dat in 35 % van de dossiers van personen die om schuldbemiddeling hebben verzocht er geen enkel krediet voorkomt. Andere schulden (huur, gezondheidszorgen, energie, telefonie) nemen een grotere plaats in.

“Tussen 2000 en 2007 hebben de OCMW 's liefst 91,2 procent meer dossiers moeten openen van schuldbemiddeling voor hun klanten. Vooral in West-Vlaanderen en in Limburg is het aantal dossiers voor schuldbemiddeling toegenomen: in Limburg met 144 procent, in West-Vlaanderen zelfs met 155,2 procent.” (DS Online JOLO 2008).

Dit zijn resultaten van de enquête uitgevoerd door Tom Dehaene. Volgens Dehaene zal het aantal mensen met afbetalingsproblemen dit jaar nog sterker toenemen door de stijgende energieprijzen'

De BVK is daarom ook vragende partij om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP) uit te breiden tot een 'algemene schulden centrale'. De CKP is een ontegensprekelijk belangrijk instrument ter beoordeling van de solvabiliteit van de kredietnemer en dus noodzakelijk voor een 'verantwoorde kredietverstrekking'.

a) Wat is de visie van uw partij op overmatige schuldenlast? Welke maatregelen zijn volgens u (uw partij) noodzakelijk om deze problematiek op de meest effectieve manier te bestrijden?

Overdreven schulden drijven mensen in de armoede of houden ze erin. CD&V wil onder meer het nut van de "positieve gegevensbank" die kredietaanvragen en hypothecaire schulden bevat, verbeteren door de opname van andere schulden (zoals huurschulden). CD&V wil ook het gebrek aan sociale rechtvaardigheid aanpakken, door de aansprakelijkheid van kredietgevers te verhogen als blijkt dat die na raadpleging van de positieve gegevensbank op onverantwoorde manier krediet verstrekken. Bovendien willen we dat bij de minnelijke invordering van schulden de schuldenaars dezelfde rechtsbescherming genieten, ongeacht het statuut van diegenen die de schulden int (p. 20 Federaal Verkiezingsprogramma 2007 CD&V).

b) Hoe staat u (uw partij) tegenover dit idee om de CKP uit te breiden tot een algemene schulden centrale?

De CD&V is voorstander van de uitbreiding van de CKP met andere schulden dan de louter zuivere krediet schulden. In Nederland bestaat reeds een dergelijk systeem, het BKR, wat staat voor Bureau Krediet Registratie. In dit register worden naast de zuivere kredieten bijvoorbeeld ook de schulden van GSM-abonnementen geregistreerd. Een uitbreiding van de CKP met andere schulden zou het bestaan van de zogenaamde 'zwarte lijsten' volstrekt overbodig maken. Het centraal registreren van alle schulden door de NBB biedt ook een veel betere garantie betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerde schuldenaars.

CD&V wil onder meer het nut van de “positieve gegevensbank” die kredietaanvragen en hypothecaire schulden bevat, verbeteren door de opname van andere schulden (zoals huurschulden) (zie p. 20 Federaal Verkiezingsprogramma 2007 CD&V).

c) Zal u partij initiatieven nemen om de CKP uit te breiden?

Indien blijkt dat een wetgevend initiatief opportuun is, en gezien de huidige politieke situatie haalbaar, zal de CD&V haar verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan.

d) Welke schulden dienen dan volgens u nog opgenomen te worden in de CKP?

Een studie moet uitwijzen welke schulden het best nog kunnen worden opgenomen in een centrale gegevensbank. Bijvoorbeeld huurschulden, niet betaalde facturen van de energieproducent, niet betaalde facturen van de telefonieoperator, niet betaalde ziekenhuisfacturen, achterstallige verzekeringspremies, enz. kunnen het voorwerp uitmaken van deze studie. Het moet de bedoeling zijn om een globaal zicht te krijgen op de financiële situatie van mensen die een krediet aanvragen. Ook op Vlaams niveau is er een wil aanwezig om de CKP uit te breiden met andere schulden (zie bijvoorbeeld het Persbericht van Vlaams Volkvertegenwoordiger Tom Dehaene van 7 maart 2008, “Wij mogen geen wachtlijsten voor schuldbemiddeling aanvaarden”, < <http://www.cdenv.be/thematische-blogs/column/wij-mogen-geen-wachtlijsten-voor-schuldbemiddeling-aanvaarden> >).

Daarnaast moeten de reclameregels voor hypothecair en consumentenkrediet even streng worden. Voor consumentenkrediet moeten alle kredietopeningen (ook deze minder dan 1.250 €) worden onderworpen aan de wet op het verbruikskrediet (zie p. 14 Federaal Verkiezingsprogramma 2007 CD&V).

viii) De kredietopening is een kredietvorm dat vaak onder vuur ligt en aan de oorzaak zou liggen van de overmatige schuldenlast. Het platform “Journée sans crédit” dat 12 consumentenorganisaties vertegenwoordigt wijst op de gevaren van deze kredietvorm. Zij wijzen er ook op dat bepaalde niet- bancaire kredietverstrekkers deze producten op een agressieve manier aan de man brengen en dat zij de regels inzake kredietreclame aan hun laars lappen.

“In 2007 zijn 574 overtredingen van de regels rond kredietreclame vastgesteld. Meer dan 60 procent van de overtreders bleken elektro-zaken. Banken blijken dan weer nauwelijks over de schreef te gaan. Dat heeft de minister van Consumentenzaken, Paul Magnette (PS), geantwoord op een vraag van Open Vld-Kamerlid Guido De Padt.” (De Morgen 16/02/2008).

- a) Het platform ‘dag zonder krediet’ wil de consument beter informeren over de kredietopening en vraagt dat de politiek daar ook zijn rol in speelt. Wat vindt u (uw partij) van deze opmerking en indien zij deze mening deelt aan welke maatregelen denkt zij dan?**

CD&V is voorstander van een grotere transparantie en betere informatie voor wat betreft de kredietproducten. Daarom steunt zij de vraag tot betere informatie inzake de kredietopening voor de consument.

Op het vlak van financiële dienstverlening moet de klant steeds een volledig beeld krijgen van de kosten verbonden aan een krediet of van de opbrengst van een spaarrekening. Bij hypothecair krediet betekent dat o.a. dat ook de kosten van de verplichte nevenproducten worden meegerekend. Dit laat toe het aanbod van financiële instellingen op een objectieve manier met elkaar te vergelijken (Federaal Verkiezingsprogramma 2007 CD&V, p. 14).

De betere financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast (zie hoger) kan hier alvast een aanzet toe vormen.

- b) Moet men niet overgaan tot het verscherpen van de controles op de kredietreclame als blijkt dat het vooral electrozaken zijn die de regels inzake kredietreclame aan hun laars lappen?**

Ja, CD&V pleit voor meer en betere controles op de wetgeving inzake het consumentenkrediet. Zie hiervoor de commentaar bij het wetsvoorstel van mevrouw Katrien Partyka.

Specifiek voor de kredietopening voorziet de wet een ‘termijn van nulstelling’ waarbij het volledige bedrag dient terug betaald te worden binnen een maximale termijn van 60 maanden.

- c) Is dit in feite niet gevaarlijk voor de kredietnemer indien hij bijvoorbeeld in het begin kleine bedragen opneemt en stel dat hij na 50 maanden een groter**

kapitaal nodig heeft? Hij dient dan zijn totaal ontleend bedrag terug te betalen op die korte termijn en kan dan toch zo in moeilijkheden belanden?

In bepaalde gevallen misschien wel, de doelstelling van deze regel is echter te verhelpen aan situaties waar er lange tijd interesten worden aangerekend en hierdoor aanzienlijk grotere schulden ontstaan zonder dat er wordt terugbetaald door de kredietnemer. Om deze reden steunt CD&V het voorstel van de BVK (zie Gids van het consumentenkrediet, BVK, februari 2008, p. 16) dat er best wordt gekozen voor een formule met een periodieke terugbetaling van het kapitaal. Op die manier wordt immers de beschikbare reserve terug opgebouwd en komt de kredietnemer niet voor onaangename verrassingen te staan. De kredietgever neemt hierbij een centrale rol in door voor de kredietnemer de best aangewezen kredietvorm te kiezen.

ix) Slotvraag.

a) Waar zal u (uw partij) de komende legislatuur prioritair aandacht aan besteden op vlak van het consumentenkrediet? (bv het neerleggen van wetvoorstellen etc.)

- Verbeteren van de preventie inzake kredietverstrekking (zie o.a. het wetsvoorstel van mevrouw Katrien Partyka en de verhoogde financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast);
- Verbeteren van de bijstand van mensen in een problematische financiële toestand (zie o.a. de verhoogde financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast);
- Beter controle en beter aangepaste sanctiemiddelen (zie o.a. het wetsvoorstel van mevrouw Katrien Partyka);
- Het verder streven naar een verruiming van de CKP door andere schulden op te nemen dan de zuiver kredietschulden;

Vragenlijst Open VLD

i) Het nieuwe regeerakkoord van de regering Letermé I vermeldt het volgende:

“Het is ook aangewezen om de strijd tegen overmatige schuldenlast voort te zetten en dit door een globale aanpak zowel ten aanzien van de lener als van de ontlener, onder meer door toe te zien op de versterking van de preventie-instrumenten en door een voldoende structurele financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast te verzekeren. Dit laatste door een waaier aan financieringsmogelijkheden te verbreden.” (Regeerakkoord gesloten tussen de onderhandelaars van CD&V, MR, PS, Open Vld en cdH 2008: 20).

a) Wat verstaat men onder "globale" aanpak?

Globale aanpak betekent dat je alle verschillende schulden en diverse profielen van probleemgevallen moet naast elkaar leggen en dan het gehele instrumentarium moet bekijken en op welke manier je dat zodanig kan afstemmen zodat het totaalprobleem wordt opgelost. Soms wordt er overdreven gefocust op het consumentenkrediet terwijl dat je het hypothecair krediet ook niet uit het oog mag verliezen. Verder moeten we ook kijken wat de impact kan zijn op het verstrengen van de kredieten, want kredieten zorgen namelijk ook voor economische groei, generatie van welvaart etc.

De globale aanpak moet alle oorzaken van overmatige schuldenlast in kaart brengen en dan kijken welke verschillende instrumenten dit kunnen verhelpen en dit kan niet enkel door de verstrenging van de reclame op het consumentenkrediet. Het kan ook zijn dat je zegt dat we naar onderwijs toe in kader van preventie, voorlichting gaan kijken wat daar mogelijk is. Zeker als liberaal ben ik daar voorstander van. Je moet je consumenten weerbaarder maken, niet betuttelen door hen alles af te nemen en de mogelijkheden te beperken. Je moet zien dat de consumenten de concurrentie naar waarde kan inschatten en de verschillende producten juist tegenover elkaar kan vergelijken.

Preventie en transparantie (reclame) zijn eigenlijk de begrippen die hier centraal moeten staan.

b) Wat verstaat u (uw partij) concreet onder de “versterking van de preventie-instrumenten”?

Dat kunnen informatiecampagnes zijn. Een zeer persoonlijk mening die niet noodzakelijk door mijn partij wordt gedragen, is dat het onderwijs daar een belangrijke rol in kan spelen. Ik denk dat het sowieso nodig is om onze jongeren klaar te stomen voor de toekomst, voor de wereld... en dit houdt ook in hoe ga je om met een budget, een huishoudboekhouding, afsluiten van leningen, berekenen ik verdien zoveel en heb hier tegenover zoveel lasten etc. Dit zijn basisvaardigheden die iedereen zou moeten kennen op het ogenblik dat hij zelfstandig in de wereld stapt en dat hij zich niet meteen laat verleiden om direct bepaalde dingen op krediet te kopen. Op die manier krijg je volgens mij automatisch meer transparantie en zullen de mensen zich niet zo gemakkelijk laten misleiden.

c) Welke initiatieven zal zij hieromtrent nemen in de toekomst?

Het voorgaande zijn persoonlijke meningen. Het regeerakkoord is in feite wat de regeringspartners overeen zullen komen. Het zal altijd zo zijn dat het een beetje geven en nemen is op de verschillende terreinen. Subvraag b) is dus in feite een persoonlijke mening welke ik naar voor zou schuiven ter versterking van de preventie-instrumenten.

d) Aan welke financieringsmogelijkheden denkt u dan concreet ter financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast?

Ik sta voor het principe “de overtreder betaalt”. Iemand die zicht flagrant vergrijpt aan de schending van de wet op de reclame van het consumentenkrediet, of die manifest een fout begaat dat die een boete kan opgelegd worden en niet alleen een vergoeding voor de persoon die schade heeft geleden maar ook omdat hij bijdraagt aan een maatschappelijk probleem, in negatieve zin dan moet hij ook een bijdrage storten in dat fonds.

- **De BVK pleit al langer voor de uitbreiding van de CKP tot een algemene schuldencentrale. Ook CD&V bij monde van Tom Dehaene is hier voorstander van. Indien men in deze legislatuur initiatieven neemt ter uitbreiding van de CKP, moeten deze dan ook bijdragen aan dit fonds?**

Dit is een verleidelijke denkpiste. Je moet toch voorzichtig zijn alles over eenzelfde kam te scheren. Ik ben er niet van overtuigd dat dit een ideale werking is.

ii) Het BVK (Beroepsvereniging van het Krediet) verwijst naar een studie van de OESO dat de overheidsinmenging in de markt voor het consumentenkrediet veel omvangrijker is dan in een aantal andere landen en dat zij zo innovatie in de sector in de weg staat.

a) Deelt u (uw partij) dit standpunt? En is zij dan ook van mening of bereid om tot een evaluatie over te gaan van de huidige wetgeving?

Ik heb hiervoor alle begrip. Dit is ook de reden waarom Open Vld zich verzet in de mate van het mogelijke tegen een uitbreiding van de regelgeving omtrent het consumentenkrediet zonder hiervoor de regering afvallig te zijn en te pleiten voor niet te veel uitbreiding in het wetgevend kader en dit te zwaar te maken. We zitten trouwens in een situatie van stagnerende economie, de export slabakt, de nettohandelsbalans komt in het gedrang etc.

Je moet wel op alle ogenblikken uw sociaal vangnet garanderen en de bescherming voor uw inwoners, uw burgers voorzien. Maar die innovatie is cruciaal, zeker voor een land als het onze zonder grondstoffen. Het moet bij ons komen van innovatie.

Dit is zeker een teer punt dat de OESO aanhaalt en dat we niet nog meer wetgevende initiatieven moeten opbouwen en we een efficiënter afdwingingsapparaat moeten hebben, waarbij men de probleemgevallen veel sneller kan opsporen en ze eruit halen.

iii) Een studie van de ECRI (European Credit Reserach Institute studie november 2005) stelt dat de kredietverlening in België eerder conservatief is. Wanneer men het consumentenkrediet uitdrukt in een percentage van het BBP is dit voor België 5,15%. Waar dit voor de EU-15 (de 15 'oude lidstaten van de EU') 8,23% bedraagt.

De kredietsector stelt dat er dus nog veel ruimte is om het consumentenkrediet een impuls te geven om zo de zwakke economische groeicijfers te verbeteren.

a) Hoe staat u (uw partij) hier tegenover?

b) Meent zij dat het krediet moet gestimuleerd worden zoals dat nu in Frankrijk gebeurt met fiscale stimuli?

We staan er zeker niet afkering tegen. Maar je moet hier wel behoedzaam tegenover staan. Je moet zorgen dat eerst je controleapparaat werkt want het werkt nu niet! Indien dit goed functioneert, en er een goede preventie is, dan is er zeker ruimte voor bepaalde segmenten waar er consumenten zijn die zonder problemen in kredieten kunnen stappen. Dat is dan

zeker ook een enorme stimulatie ook voor jonge mensen die bijvoorbeeld willen ondernemen, maar die de mogelijkheid daartoe niet hebben. Trouwens in dat kader beweegt de regering dan wel zij het in een iets andere vorm. Zo heeft mevrouw Laruelle in haar beleidsnota verklaart dat ze wil werken aan een overgangsvorm van een bvba waardoor jongeren sneller in het ondernemerschap kunnen stappen en als je dat kan koppelt aan een snellere manier om krediet op te nemen dan is dit effectief een bijdrage tot innovatie en zal dit ook de groei stimuleren. Maar het is wel belangrijk om het kaf van het koren te scheiden. Men moet een risicogroep afscheiden van de potentieel succesvolle ondernemers. Fiscale tegemoetkoming is bij uitstek het middel om dit te bewerkstelligen, daar ben ik wel van overtuigd.

c) Zo ja, aan welke concrete beleidsmaatregelen denkt u dan om de “verantwoorde kredietverstrekking” een impuls te geven?

Zie subvraag b).

d) In het verlengde, hoe ziet u de toepassing van de Consumer Credit Directive in België? In bepaalde opzichten is ze minder restrictief dan de WCK!

België kan inderdaad strengere maatregelen opleggen aan haar onderdanen. Het is eigenlijk ook hier weer een afweging tussen sociale bescherming enerzijds en innovatie en liberalisering anderzijds. Ik denk dat we op lange termijn wel naar een iets lossier systeem kunnen gaan.

Het blijft belangrijk dat in het eerste geval de controle en preventie moet versterkt worden, en dan is het gemakkelijker om een ruimer en lossier wetgever kader te bekomen.

Dat zal zeker een impuls geven en leiden tot een iets lossier systeem en zal dit voor onze socialistische collega's de bittere pil wat verzachten.

e) Denkt u dat de Europese richtlijnen kan leiden tot een echte interne Europese kredietmarkt?

De financiële markt is een gevoelig thema. Het kan een grote impact hebben. Daarom begrijp ik de terughoudendheid wel. Nu ik denk dat we op lange termijn er wel uit zullen geraken. Net zoals op de energiemarkt is het enorm cruciaal om onze welvaart in stand te

houden en is het belangrijk de Europese kaart te trekken. Er is veel tijd voor nodig maar op termijn moet het Europese ondernemersschap naar voren worden geschoven. Als je in verschillende landen een verschillende graad van bescherming hebt geeft dit in zekere mate een rechtsonzekerheid. Dat maakt de mensen wat onzeker omtrent de kredietproducten “zijn deze producten wel hetzelfde als bij ons?”. Ze groeien op in hun eigen stad, ze kennen hun eigen bank, bankier. Zo meteen overstappen naar een kredietverstrekker buiten de grenzen is nu eenmaal niet zo evident. Nu is het wel zo dat via elektronische kredieten deze drempel zal verlaagd worden. Maar onmiddellijk krijg je dan grote problemen inzake controleerbaarheid. Daarom zal Europa nog heel lang aan de wetgeving moeten werken tot er een duidelijk en volledig wetgevend kader is.

iv) Het elektronisch krediet neemt vandaag ook een alsmear belangrijker plaats in, in het dagelijks leven van de consument. Wanneer men vandaag via internet een consumentenkrediet afsluit heeft men te maken met een samenloop van de volgende wetgeving:

- de wet van 12 juni 1991 betreffende de wet op het consumentenkrediet;
- de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument;
- de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij.

De consument blijft dus uiteraard een hoog beschermingsniveau genieten bij het on line afsluiten van een kredietovereenkomst maar volgens de BVK moeten er nog bijkomende maatregelen genomen worden om over een echt ‘elektronisch contract’ te beschikken:

- een ruimer toegankelijkheid van de CKP wat betreft de openingsuren;
- een betere identificatie van de klanten op afstand. De BVK pleit voor een toegang tot het rijksregister door een optimaal gebruik te maken van de elektronische identiteitskaart;
- een oplossing van de handgeschreven meldingen op de kredietovereenkomsten.

a) Wat is uw visie omtrent het elektronisch krediet?

Ik denk dat het in de toekomst zeker moet kunnen omdat dit ook net het Europese ondernemerschap stimuleert. De problemen die zich daar vormen zijn in feite een uitvergroting van de problemen die zich algemeen in e-commerce stellen. Toen E-commerce boven het doopvond werd gehouden, waren er ook enorme problemen. En nu merk je toch dat daar langzaam een inburgering komt en dat er ook meer en meer controle op komt en dat er een wettelijk kader is dat toch een zekere bloeiende praktijk mogelijk maakt. Er zijn natuurlijk nog altijd misbruiken, maar ik denk dat de verhouding misbruiken in de elektronische handel en misbruiken in de reguliere handel, dat die verhouding begint gelijk te komen en dat het niet zo is dat het internet een vrijmarkt voor piraten is.

Hetzelfde geldt ook voor de financiële markten. De EU is zich daar van bewust en ik zie daar goede tendensen in. Ik denk dat dit op lange termijn zeker kan alleen zal dit nog veel tijd vergen.

b) Wat vindt u van die voorstellen van de BVK?

Het is heel interessant. Ik heb toevallig in Londen een studie gevolgd omtrent internetrecht. Wat is de grote terughoudendheid tussen de internethandel en de reguliere handel? Een handtekening bijvoorbeeld. Een handtekening dient voor identificatie authenticiteit, wilsovereenstemming Dit is prefect op te vangen zoals het BVK aanhaalt door de elektronische identiteitskaart.

Dan weet men, mijn consument is boven de 18 jaar, hij is wilsbekwaam, zodat men een overeenkomst geldig kan afsluiten. Het is geen fictief persoon, hij geeft zijn toestemming. Dus ik denk een combinatie tussen elektronische identiteitskaart en elektronische handtekening, dat dit de enige weg is die gevolgd kan worden. Natuurlijk moet men ook wat betreft privacy voorzichtig zijn omtrent het rijksregister.

c) Bent u voorstander/tegenstander voor een echte uitbreiding van het elektronisch krediet en/of de wetgeving terzake aan te passen?

Ik ben geen voorstander om de regelgeving omtrent het elektronisch krediet aan te passen. Rationalisering is evenwel nooit geen slechte zaak. Al denk ik dat wij daar geen voortrekkersrol moeten spelen. Het is Europa die het initiatief moet op gang trekken. Het overkoepelende kader is hier het belangrijkste. Europa moet hier het initiatief nemen

v) Een andere fenomeen op het internet zijn de zogenaamde peer-to-peer kredieten (zoals de site boober.nl) waarbij particulieren elkaar onderling krediet verstrekken. Zij vallen volledig buiten de controle van de overheid en de kredietnemers genieten geen enkele bescherming in hoofde van de WCK 1991.

a) Kan dit geen argument zijn om de ‘legale’ manier van de on line kredietverstrekking te versterken?

Peer-to-peer is een gigantisch probleem voor de sector. Met het internet is de schaal zodanig vergroot. Je moet misschien denken aan een betere bescherming, maar een volledig verbod is onmogelijk. Je kunt wel denk ik in geval van peer-to-peer strengere voorwaarden opleggen zoals met identiteitskaart, informatieplicht etc. Achter zo een peer-to-peer kan natuurlijk een professionele entiteit zitten die tracht zo veel mogelijk malafide overeenkomsten af te sluiten en onder de bescherming te duiken die de normale kredietverstrekker biedt en ook de kwaliteitsnorm die deze moet bieden en zijn beroepsaansprakelijkheid. Ik denk dat iedereen dit kan doen maar men zal dan ook aan een verhoogde kwaliteitsnorm moeten voldoen.

b) De bankwet van 1993 laat de site boober.nl niet toe zijn activiteiten te ontwikkelen in België. Denkt u dat de minister van Economische Zaken deze site dan toch zal toelaten in België?

Dit is een zeer gevoelige vraag. Het is moeilijk voor mij hier een standpunt in te nemen. Ik denk dat dit momenteel zeker geen prioriteit is. Op dit ogenblik dat de beheersing van schuldenlast prioriteit is en dat je merkt dat wij een gebrekkige controle hebben op reclame. Ik denk dat dit zeker niet bovenaan de agenda staat en dat hieromtrent ook geen consensus over te vinden is. Maar ik zeg als we ons over een jaar of 5 terug in een economisch gezonde situatie bevinden, daar wel ruimte voor kan komen. Nu is daar helemaal geen ruimte toe.

c) Moeten er initiatieven genomen worden om dit soort praktijken te vermijden? Deze sites kennen een alsmaar groter succes. Men kan zich de vraag stellen of men op zulke wijze een krediet bekomt dat het best aangepast is aan de behoeften van de consument.

Zie subvraag b).

vi) Het JKP is een zeer doeltreffend instrument te voorkoming van overmatige schuldenlast. De OESO vraagt zich evenwel af of men niet hetzelfde effect kan bereiken indien men het JKP- rooster indicatief zou maken in de plaats van een maximum op te leggen.

a) Deelt u (uw partij) deze mening?

Ik ga u daar een persoonlijke mening over geven want binnen de partij zijn we daar nog niet helemaal uit. In principe zou hier gewoon de concurrentie moeten spelen. Maar dit veronderstelt dan weer volledige transparantie. Die kredietverstrekker rekent zoveel kosten en de andere rekent zoveel kosten. Dus men zou ook daar maxima kunnen hanteren. Dit zou eigenlijk het geval niet mogen zijn. Meer vanuit liberale hoek vinden wij dat we ons moeten toespitsen om een betere transparantie terwijl vanuit socialistische hoek men meer de nadruk legt op de bescherming van de consument, maxima opleggen.

Ik ben principieel geen voorstander van de beperking van de kosten, maar ik erger me wel mateloos aan de effectief hoge kosten die er soms worden aangerekend.

Trouwens parallel onderzoekt Vincent van Quickenborne , in het kader van de prijsstijging in de voedselsector of er geen sectorafspraken zijn. Ook in de kredietsector moet men behoedzaam zijn voor sectorafspraken. Bij volledige transparantie kan de consument een goede keuze maken.

vii) Het Observatoire du Crédit et de l'Endettement stelt vast dat in 35 % van de dossiers van personen die om schuldbemiddeling hebben verzocht er geen enkel krediet voorkomt. Andere schulden (huur, gezondheidszorgen, energie, telefonie) nemen een grotere plaats in.

“Tussen 2000 en 2007 hebben de OCMW 's liefst 91,2 procent meer dossiers moeten openen van schuldbemiddeling voor hun klanten. Vooral in West-Vlaanderen en in Limburg is het aantal dossiers voor schuldbemiddeling toegenomen: in Limburg met 144 procent, in West-Vlaanderen zelfs met 155,2 procent.” (DS Online JOLO 2008).

Dit zijn resultaten van de enquête uitgevoerd door Tom Dehaene (CD&V). Volgens Dehaene zal het aantal mensen met afbetalingsproblemen dit jaar nog sterker toenemen door de stijgende energieprijzen.

De BVK is daarom ook vragende partij om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP) uit te breiden tot een 'algemene schuldencentrale'. De CKP is een ontegensprekelijk belangrijk instrument ter beoordeling van de solvabiliteit van de kredietnemer en dus noodzakelijk voor een 'verantwoorde kredietverstrekking'.

a) Wat is de visie van uw partij op overmatige schuldenlast? Welke maatregelen zijn volgens u (uw partij) noodzakelijk om deze problematiek op de meest effectieve manier te bestrijden?

Ik denk vooral via preventie en ik vind wel dat we strenge maatregelen moeten installeren op de informatieplicht. Dus zorg dat het aanbod dat de kredietverstrekker doet duidelijk is. Bijvoorbeeld een plasma tv 50 euro/maand en je denkt 50 euro kan ik wel missen maar je betaalt wel 4 of 5 jaar en het betekent dat de eindprijs van je plasma tv op het einde van de rit het dubbele is. Dit is iets wat de consument wel moeten weten. En misschien ga ik hier wat ver in maar in functie van de producten en de doelgroep aan wie het product wordt aangeboden kan die informatieplicht wat hoger of lager zijn. Volgens mij is er een verschil tussen informatieplicht bijvoorbeeld aan een bedrijf en de gewone consument.

Bij een bedrijf die een bedrijfslening afsluit is het logisch dat die informatieplicht dan minder zwaar weegt. Ik denk dat dit de kernoplossing moet zijn van de schuldenlast.

b) Hoe staat u (uw partij) tegenover dit idee om de CKP uit te breiden tot een algemene schuldencentrale?

Het geeft natuurlijk het voordeel dat je een globaal zicht krijgt op de schuldenproblematiek. Onze partij is geen voorstander van de uitbreiding van de CKP tot een algemene schuldencentrale.

Je moet de mensen eigenlijk leren het totaalpakket van hun schulden te beheren. Ik denk niet dat de overheid dit moet doen.

Qua informatiewinning vind ik het dan weer wel belangrijk dat de overheid een zicht krijgt op de totale schuldenlast en hoe die schulden zijn samengesteld. Maar ik behoed mij ervoor om daar te veel beslissingsmacht aan te geven.

c) Zal u partij initiatieven nemen om de CKP uit te breiden?

/

d) Welke schulden dienen dan volgens u nog opgenomen te worden in de CKP?

viii) De kredietopening is een kredietvorm dat vaak onder vuur ligt en aan de oorzaak zou liggen van de overmatige schuldenlast. Het platform “Journée sans crédit” dat 12 consumentenorganisaties vertegenwoordigt wijst op de gevaren van deze kredietvorm. Zij wijzen er ook op dat bepaalde niet-bancaire kredietverstrekkers deze producten op een agressieve manier aan de man brengen en dat zij de regels inzake kredietreclame aan hun laars lappen.

“In 2007 zijn 574 overtredingen van de regels rond kredietreclame vastgesteld. Meer dan 60 procent van de overtreders bleken elektro-zaken. Banken blijken dan weer nauwelijks over de schreef te gaan. Dat heeft de minister van Consumentenzaken, Paul Magnette (PS), geantwoord op een vraag van Open Vld-Kamerlid Guido De Padt.” (De Morgen 16/02/2008).

- a) Het platform ‘dag zonder krediet’ wil de consument beter informeren over de kredietopening en vraagt dat de politiek daar ook zijn rol in speelt. Wat vindt u (uw partij) van deze opmerking en indien zij deze mening deelt aan welke maatregelen denkt zij dan?**

Ja, ik ben het daar volledig mee eens. De informatie is cruciaal.

- b) Moet men niet overgaan tot het verscherpen van de controles op de kredietreclame als blijkt dat het vooral electrozaken zijn die de regels inzake kredietreclame aan hun laars lappen?**

Ik denk dat er zeker een verscherpte controle moet zijn. Dit is trouwens de enige garantie dat een liberale markt optimaal kan functioneren. Dit is natuurlijk de bevoegdheid van FOD economie om die controles optimaal uit te voeren.

Specifiek voor de kredietopening voorziet de wet een ‘termijn van nulstelling’ waarbij het volledige bedrag dient terug betaald te worden binnen een maximale termijn van 60 maanden.

- c) Is dit in feite niet gevaarlijk voor de kredietnemer indien hij bijvoorbeeld in het begin kleine bedragen opneemt en stel dat hij na 50 maanden een groter**

kapitaal nodig heeft? Hij dient dan zijn totaal ontleend bedrag terug te betalen op die korte termijn en kan dan toch zo in moeilijkheden belanden?

Het gevaar dat u aanhaalt kan bestaan uiteraard. Het is ook zo bedoeld om de consument te beschermen om niet te lang met die schulden te blijven zitten want ondertussen stapelen die interesten zich wel op. Er is inderdaad met het opmaken van de wet geen rekening mee gehouden met de problemen die u aanhaalt. Er valt dus inderdaad wel te praten om die wetgeving aan te passen om het opgenomen bedrag dat terugbetaald moeten worden vanaf de dag dat het bedrag wordt opgenomen en niet vanaf de dag dat overeenkomst werd afgesloten.

ix) Slotvraag.

- a) Waar zal u (uw partij) de komende legislatuur prioritair aandacht aan besteden op vlak van het consumentenkrediet? (bv het neerleggen van wetvoorstellen etc.)**

Transparantie (dus de reclame, het aanbod) in de kredietsector enerzijds, en anderzijds de weerbaarheid van de consument.

De markt van het consumentenkrediet in België

Samenvatting van de masterproef ingediend tot het behalen van de graad van Master in de handelswetenschappen.
Campus VLEKHO – Departement Handelswetenschappen van de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst
Academiejaar 2007-2008

Promotor : Dhr. Philippe Van Hellemont
Christiaens Pieter Sint.-Truidersteenweg 303 3700 Tongeren +32 479 512660

Het consumentenkrediet is de laatste jaren sterk geëvolueerd. Naast een stijging in omvang, zien we nieuwe kredietvormen verschijnen. Ook de niet- bancaire kredietverstrekkers die al dan niet opereren via het internet zien hun marktaandeel groeien.

Het consumentenkrediet in België

In België wordt het consumentenkrediet geregeld door de wet van 12 juni 1991 die als doel heeft de consument te beschermen door het waarborgen van markttransparantie en het voorkomen van overmatige schuldenlast bij de particulieren. Deze wet is opgebouwd in twee delen. Enerzijds betreft het de artikels die van toepassing zijn op alle kredietovereenkomsten en anderzijds enkele bijzondere bepalingen die alleen van toepassing zijn op specifieke kredietovereenkomsten. Dit zijn de verkoop op afbetaling, de financieringshuur, de lening op afbetaling en de kredietopening.

De online kredietverstrekking wint ook aan belang. Hier onderscheiden we twee vormen. Enerzijds kennen we de klassieke kredietverstrekking (relatie professionele kredietverstrekker-particulier), anderzijds heeft er zich op het internet een nieuwe vorm van kredietverlening ontwikkeld waarbij particulieren elkaar onderling krediet verstrekken. Dit zijn de zogenaamde peer-to-peer kredieten.

De Centrale voor Kredieten aan Particulieren

De kredietcentrale van de Nationale Bank van België is onderverdeeld in een centrale voor kredieten aan particulieren enerzijds en een centrale voor kredieten aan ondernemingen anderzijds.

Het bestand van de centrale voor kredieten aan particulieren registreert de informatie betreffende alle consumenten-en hypothecaire kredieten die door natuurlijke personen voor privé-doeleinden worden afgesloten.

De wet van 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren vormde de negatieve centrale om tot een positieve kredietcentrale. Een positieve kredietcentrale bevat alle door één persoon aangegane kredieten. Het voordeel hiervan is dat men enerzijds een betere beoordeling kan maken van de kredietwaardigheid van de kredietnemer en anderzijds speelt de positieve centrale een belangrijke rol bij de voorkoming van overmatige schuldenlast.

De kredietcentrale is dus van belang bij de kredietaanvraag. Daarnaast wordt de kredietcentrale ook gebruikt als een instrument voor risicobeheer. De wet staat immers toe aan de kredietverstrekkers om de gegevens van de centrale te gebruiken voor de risico-opvolging.

De problematiek van overmatige schuldenlast

De problematiek van overmatige schuldenlast wordt veelal geassocieerd met overkreditering, buitensporigheden van bepaalde kredietverstrekkers etc. Naast een internationale vergelijking worden ook enkele gegevens van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren onder de loep genomen.

Kredietopeningen worden vaak aangeduid als de oorzaak van de problematiek van de overmatige schuldenlast. Zowel de standpunten van de BVK als van enkele consumentenorganisaties komen hier aan bod.

Om de schuldenproblematiek in België structureel aan te pakken beschikt men over twee fundamentele wetten: de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet en de wet op de collectieve schuldenregeling. De wet op het consumentenkrediet beschikt over een preventief karakter, terwijl de wet op de collectieve schuldenregeling een curatief karakter heeft. De bedoeling van deze laatste wet

is om een oplossing te bieden aan de schuldenaar die zich in een uitzichtloze schuldensituatie bevindt.

De Europese richtlijn consumentenkrediet

De Europese richtlijn (CCD 87/102/EC) inzake het consumentenkrediet tracht tot een harmonisering te komen van de Europese kredietmarkt.

Deze richtlijn houdt twee doelstellingen voor ogen. Vooreerst tracht deze richtlijn de consument een betere bescherming te bieden. Daarnaast tracht zij binnen de gemeenschappelijke Europese markt een transparante en efficiënte markt voor het consumentenkrediet te bevorderen.

De heterogene Europese markt van het consumentenkrediet en de vele juridische obstakels hebben ervoor gezorgd dat de doelstelling om tot een eenheidsmarkt te komen mislukt is.

Daarom werkte de Europese Commissie vanaf 2002 aan een nieuwe richtlijn die een met als doelstelling een “totale harmonisering” van de Europese markt. Deze richtlijn is een werk van zeer lange adem geweest. Na vele amendementen, wijzigingen en aanpassingen van de voorstellen van deze nieuwe richtlijn werd deze richtlijn onlangs pas goedgekeurd door de Europese Raad op 7 april 2008. Bij deze uiteindelijke richtlijn is er allang geen sprake meer van een totale harmonisering. Maar is deze richtlijn echter gebaseerd op een gerichte totale harmonisering in combinatie met een wederzijdse erkenning. Volgens het BVK zal de Europese richtlijn dan ook een verwaarloosbare weerslag hebben op de bevordering van het grensoverschrijdend krediet.

De principes van verantwoorde kredietverstrekking

Er bestaat geen exacte definitie voor het begrip ‘verantwoorde kredietverstrekking’. Deze masterproef wenst de voornaamste principes van een verantwoorde kredietverstrekking naar voren te schuiven.

Het consumentenkrediet is vandaag ook een politiek heet hangijzer. In de actualiteit wordt het debat hevig gevoerd omtrent de overmatige schuldenlast en de onverantwoorde kredietverlening van sommige kredietverstrekkers. Met de huidige en nieuwe regering Leterme I peil ik aan de hand van een interview met vertegenwoordigers van de Vlaamse meerderheidspartijen (CD&V en Open VLD) naar hun visie omtrent de problematiek van overmatige schuldenlast en de eventuele wetgevende initiatieven die deze partijen wensen te nemen de komende legislatuur in het kader van het consumentenkrediet.

Conclusie

Men kan stellen dat er in België voldoende instrumenten ter beschikking zijn om de kredietverlening op een verantwoorde wijze te organiseren. We beschikken namelijk over een van de meest streng regelgeving terzake met tal van consumentenbeschermende maatregelen. De politieke invloed op het beleid van het consumentenkrediet in België is van groot belang. De wetgever creëert het juridisch kader waarbinnen de markt van het consumentenkrediet georganiseerd wordt. Het politiek debat tussen kredietverstrekkers, consumentenorganisaties en de politieke beleidsvoerders is van groot belang. Het is belangrijk om elkaars noden te kennen. Deze masterproef wil hiertoe bijdragen.

Pieter Christiaens, 12 mei 2008